

MATICA

60 godina Matice – mjesecne revije Hrvatske matice iseljenika

MATIĆA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LXI
Broj / No. 11/2011

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Katarina Fuček

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print:
Stega tisak, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
www.matis.hr

Naslovnica:
60 godina časopisa Matice

www.matis.hr

Posjetite stranice web portala Hrvatske matice iseljenika!

Web stranice
HMI čitaju se
diljem
svijeta,
dostupne su na
tri jezika
(hrvatski,
engleski,
španjolski)
i bilježe
stalan porast
posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim
iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim
Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matris.hr

- 4 Obnovljen dvorac Eltz u Vukovaru
- 7 Izbori za Sabor 4. prosinca
- 8 HMI Split: posjet SAD-u
- 12 Susret književnika u Rovinju
- 14 Smotra crkvenih zborova Njemačke
- 15 HMI Dubrovnik: Gosti iz Salzburga
- 16 Dan iseljenika u Nerezinama
- 18 Mađarska: Spomendan na Stipana Blažetina
- 20 Zagreb: Eko-etno sajam
- 22 Koncert: Srijemci Hrvatskoj
- 25 Klapa 'More' iz Splita u Švicarskoj
- 26 Nina Kovačina, aktivna australska Hrvatica
- 28 Obljetnica Hrv. narodnog doma u Wellandu
- 30 Oproštaj od župnika u Darmstadtu
- 31 Hrvatski poslovni skup u Torontu
- 32 John Šipek, istaknuti Hrvat iz Melbournea
- 36 Lepoglava i njena čipka
- 39 Knjiga o počecima hrvatske diplomacije
- 41 Ankica i Mate Korenić iz Edmontona u Kanadi

54 HRVATI U FEDERACIJI BiH:
UNSKO-SANSKA ŽUPANIJA

- 44 Dragica Hadrović, tajnica Hrvatsko-talijanske udruge
- 46 Serijal HTV-a 'Hrvatski kraljevi'
- 48 Pjesnik iz Subotice Mirko Kopunović
- 49 Udžbenik hrvatske tradicijske glazbe
- 52 Hrvatsko proljeće 1971. i iseljeništvo (1. dio)
- 58 Razgovor s prof. Vinkom Grubišićem iz Kanade
- 61 Matičin vremeplov

KOLUMNE

11
Globalna Hrvatska
(Vesna Kukavica)

34
Povijesne obljetnice
(Željko Holjevac)

54
Hrvati u BiH: Županije
(Zvonko Ranogajec)

60
Govorimo hrvatski
(Sanja Vulić)

56
Legende o
rodijaku
Čipi
(Petar Miloš)

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiz.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
(zračnom poštom / airmail)
SAD / USA 60 USD, Kanada / Canada 65 CAD,
Australija / Australia 80 AUD,
Novi Zeland / New Zealand 60 USD,
Južna Afrika / South Africa 60 USD,
Južna Amerika / South America 60 USD
(običnom poštom / regular mail)
Europa / Europe 25 EUR, Hrvatska / Croatia 100 kn

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
Acc. No. 702000-VAL-9100000-132344-273
IBAN HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Račkog 6

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
Acc. No. 2390001-1100021305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICA je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Simbol grada Vukovara ponovno u punome sjaju

U govoru na prigodnoj svečanosti, koja je održana u paviljonu dvorca Eltz, predsjednica Vlade Jadranka Kosor istaknula je otvarajući obnovljenu građevinu kako je obnova kompleksa dvorca Eltz jedan od najvažnijih obnoviteljskih projekata u Hrvatskoj

Premijerka Kosor sa izaslanstvom Vlade ispred obnovljenog dvorca Eltz

Tekst: Uredništvo (izvori: Vjesnik i Hina)

Dvadeset godina nakon ratnih strahota tijekom kojih je Vukovar doživio bezdušno višemesečno razaranje, ovaj grad konačno se ponovno može dičiti vlastelinskim sklopom obitelji Eltz, jednom od najmonumentalnijih feudalnih arhitektonskih cjelina u Slavoniji. Zahvaljujući projektu "Istraživanje, obnova i revitalizacija kulturne baštine Ilok - Vukovar - Vučedol", kojim koordinira Ministarstvo kulture, dovršena je obnova spomeničke cjeline - kompleksa dvorca Eltz koji je ponovno zasjao u punome sjaju.

Svečano otvorenje obnovljene spomeničke cjeline, u kojoj se nalazi muzejsko-galerijski i multikulturalni cen-

tar - Gradski muzej Vukovar, održano je 30. listopada, čime je napokon gradu heroju, njegovim stanovnicima i gostima dostupan jedan od najprepoznatljivijih simbola grada.

ULOŽENO VIŠE OD 300 MILIJUNA KUNA

U govoru na prigodnoj svečanosti, koja je održana u paviljonu dvorca Eltz, predsjednica Vlade Jadranka Kosor istaknula je otvarajući obnovljenu građevinu kako je obnova kompleksa dvorca Eltz jedan od najvažnijih obnoviteljskih projekata u Hrvatskoj. "Obnovom kompleksa dvorca Eltz u najvećoj mjeri je završen projekt *Istraživanje, obnova i revitalizacija kulturne baštine Ilok - Vukovar - Vučedol*", rekla je te dodala kako je u taj projekt uloženo više od 300 milijuna kuna.

Uz to što predstavlja ulaganje u očuvanje kulturnog identiteta Hrvatske, obnova dvorca Eltz svjedoči i da "neprijatelj nije uspio u namjeri da ubije ono što nam je najvrjednije i najsjetlije", rekla je premijerka te istaknula kako je u Vukovaru 1991. godine počinjen ekocid i urbocid.

Za obnovu kompleksa dvorca Eltz i baroknih vlastelinskih kurija utrošeno je oko 95,3 milijuna kuna, a kako je izvijestila Branka Šulc, direktorica projekta "Istraživanje, obnova i revitalizacija kulturne baštine Ilok - Vukovar - Vučedol" i ravnateljica Uprave za kulturni razvitak Ministarstva kulture, obnova vukovarskog kompleksa dvorca Eltz bio je jedan od najzahtjevnijih programa u sklopu ovoga projekta.

Vlastelinski sklop obitelji Eltz ujedinjuje zgradu dvorca, koja je služila kao rezidencija grofovske obitelji, četiri barokne kurije u kojima je bila smještena uprava velikoga feudalnog imanja, gospodarske zgrade sjeverozapadno od dvorca, kapelu sv. Roka te oranžeriju u perivoju koji se od dvorca pružao prema Dunavu.

Dvorac tijekom obnove

BOMBARDIRANJE S KOPNA I IZ ZRAKA

Kao simbol grada kompleks Eltz teško je stradao tijekom tromjesečne opsade Vukovara 1991. godine. Bombardiranjem s kopna i iz zraka teško su oštećena ili u potpunosti uništena krovništa te zidane strukture svih građevina. Eksplozivna sredstva i požari koji su njima prouzročili uništili su drvene međukatne i krovne konstrukcije, stolariju prozora i vrata te dekorativne metalne, kamene i štuko elemente.

Zidane strukture, ponajviše pročelja, zadobile su probojne rupe od projektila različitih kalibara, a žbuka i dijelovi arhitektonske plastike teško su oštećeni izravnim pogocima ili rasprskavanjem projektila u neposrednoj blizini.

Nakon reintegracije hrvatskoga Podunavlja popisane su i procijenjene ratne štete te su započele pripreme za obnovu. Ubrzo je rekonstruirano šatorasto krovnište nad središnjim dijelom dvorca te je obnovljen dio prizemlja za potrebe Gradskoga muzeja Vukovar. Cjelovita obnova započela je u sklopu spomenutoga projekta koji je započeo 2005. i treba biti dovršen do kraja 2012. godine, a financiraju ga Vlada Republike Hrvatske i Razvojna banka Vijeća Europe.

Građevinskoj obnovi prethodila su opsežna istraživanja arhivske i povijesne građe, izrada snimaka i opisa zatečenoga stanja te konzervatorsko-restauratorska istraživanja na građevinama.

Istraživanjima se došlo do novih spoznaja o izvornom izgledu i oblikovanju te naknadnim promjenama na građevinama. Na osnovi valoriziranih rezultata istraživanja izrađeni su prijedlozi za obnovu i prezentaciju.

OPSEŽNA I ZAHTJEVNA OBNOVA

Posebno opsežan i zahtjevan segment obnove bili su konzervatorsko-restauratorski radovi na kamenim skulpturama i mnoštvu dekorativnih arhitektonskih elemenata i opreme arhitekture koji su izrađeni od kamena, metala, umjetnog mramora te na štuko dekoracijama.

Uz otvorenje kompleksa Eltz pripremljena je i izložba fotografija i multimedije o projektu "Istraživanje, obnova i revitalizacija kulturne baštine Ilok - Vukovar - Vučedol" s naglaskom na programu - Graditeljska baština Vukovara, kompleks Eltz. Izložbu su pripremili Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Vukovaru Ministarstva kulture, Hrvatski restauratorski zavod i Gradski muzej Vukovar, a likovno ju je oblikovala dizajnerica Nikolina Jelavić Mitrović.

A već krajem studenoga na prvome katu dvorca Eltz Ministarstvo kulture priprema u suradnji s Hrvatskim restauratorskim zavodom, Konzervatorskim odjelom u Vukovaru, Gradskim muzejom u Vukovaru i Muzejom grada Iloka otvorenje cjelovite izložbe o svim programima projekta "Istraživanje, obnova i revitalizacija kulturne baštine Ilok

Snimka razorenog dvorca potkraj 1991.

Projekt "Istraživanje, obnova i revitalizacija kulturne baštine Ilok - Vukovar - Vučedol" obuhvaća sljedeće cjeline:

1 Vukovar - povijesna barokna jezgra grada - istraživanje i obnova 12 zgrada.

2 Vukovar - kompleks dvorca Eltz, kao muzejsko-galerijski i multikulturalni centar; istraživanje, obnova kompleksa dvorca Eltz, uređenje perivoja dvorca, istraživanje i obnova četiriju baroknih vlastelinskih kurija.

3 Arheološko nalazište Vučedol, lokalitet eponim vučedolske kulture, jedno od najznačajnijih prethistorijskih nalazišta u Europi; gradnja muzeja vučedolske kulture, arheološko-turističkog parka, obnova secesijske vile Streim, međunarodna arheološka škola, arheološka istraživanja.

4 Grad Ilok, obnova povijesne jezgre - najznačajnije srednjovjekovne urbane cjeline u hrvatskom dijelu Podunavlja; dovršena su višegodišnja arheološka istraživanja; istražen i obnovljen dvorac Odeschalchi i u njemu je u veljači 2010. otvoren novi postav Muzeja grada Iloka; uređenje krajolika u povijesnoj jezgri, započela su istraživanja na franjevačkom samostanu i crkvi sv. Ivana Kapistrana.

Dvorac nakon mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja

- Vukovar - Vučedol" uz katalog i niz predavanja.

Izložba će biti postavljena u sljedećoj godini u nekoliko muzeja i galerija diljem Hrvatske, a u pripremi je i izrada mrežnog, virtualnog kataloga te izložbe, suvremena elektronička inačica tiskanoga kataloga, za portal Ministarstva kulture RH - digitalizacija kulturne baštine www.kultura.hr. ■

ENG Croatian Prime Minister Jadranka Kosor was on hand for the gala opening ceremony at the renovated Eltz Palace, one of the most recognisable points of interest and a symbol of Vukovar.

SLAVONSKA VEČER U SYDNEYJU

AUSTALIJA - Na tradicionalnoj "Slavonskoj večeri", održanoj 22. listopada u punoj dvorani Australsko-hrvatskog društva "Braća Radić", među gostima bila je i Mirjana Piskulić, generalna konzulica RH u Sydneyju. Bogatim kulturno-zabavnim programom pod naslovom "Na slavonskom sokaku", u organizaciji HFG "Braća Radić" i članova ovog hrvatskog društva, održana ova tradicionalna zabava - Slavenska večer, koja je kao i uvijek okupila veliki broj gostiju koji su napunili dvoranu ovoga društva.

Koreografiju večeri napravila je Natalie Žabek-Šincek, učiteljica folklorna pri Društvu, a glazbu za narodno veselje svirali su članovi HGS "Puna kuća". Pri kraju večeri izabrane su i dvije najljepše narodne nošnje, a nagrade su pripale Ankici Žabek i Ivanu Nikšiću.

- Zaista mi je drago što imam priliku biti u ovom raspoloženom društvu gostoljubivih Slavonaca i zahvalna sam im na ovako lijepoj organizaciji. Vidjevši ovaj raznoliki program, bez sumnje, mogu reći da ovo društvo ima svoju budućnost. Kao prvo, mislim na članove i folklornu grupu, koja u svom sastavu ima i one najmlađe s kojima neumorno radi učiteljica folklora Natalie. A što mogu reći o programu to je da je "Na slavonskom sokaku" dobro smišljen sadržajno i tu se još jednom može zahvaliti učiteljici Natalie, koja je osmislila režiju ovog događaja. (Nova Hrvatska)

SLIKAR LOVRO ARTUKOVIĆ IZLAŽE U ZAGREBU

ZAGREB - 'Lauba' Kuća za ljude i umjetnost iz Zagreba, od 3. do 8. studenoga, predstavlja nove slike Lovre Artukovića, hrvatskog umjetnika koji živi u Berlinu. Riječ je o uljima na platnu 'Modeli poziraju za Pietu' i 'Pietà obrnuto'. Artukovićev primarni medij rada jest figurativno slikarstvo. Pri stvaranju svojih radova koristi tradicionalnu tehniku ulja na platnima velikog formata. U svojim

radovima reinterpreтира prizore pohranjene u kolektivnoj memoriji, ovoga puta jednu od najjačih ikonografskih tema velikih majstora slikarstva. Lovro Artuković rođen je 1959. godine u Zagrebu. Devet godina radio je kao docent na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. 2003. godine seli u Berlin, gdje i danas djeluje kao slobodni umjetnik. Izlagao je na brojnim samostalnim izložbama.

PREDSTAVLJANJE KNJIGE SANJE PERCELE

ZAGREB - *Zapisi s jagodica prstiju*, pjesnički prvijenac Sanje Percele, rođene Zagrepčanke koja živi i djeluje u Nizozemskoj, predstavljen je u Knjižnici Bogdana Ogrizovića u Zagrebu 7. listopada. Nakon uvodnih riječi Nace Zelića, zamjenika predsjednika Udruge za potporu bačkim Hrvatima, koja je i organizirala predstavljanje, te voditeljice Knjižnice Jasne Kovačević, o zbirci je govorila recenzentica Sanja Vulić, a nakon nje i sama autorica. Zbirka pjesama *Zapisi s jagodica prstiju* izdana je ove godine u sklopu biblioteke "Hrvatski pisci u svijetu" Panonskoga instituta sa sjedištem u Pinkovcu (njem. Güttenbach), u južnom Gradišću, koju uređuju Robert Hajsan i Sanja Vulić. (Jelena Gazivoda)

TORONTO-CROATIA NOGOMETNI PRVAK KANADE

KANADA - U završnici nogometne sezone Kanadske nogometne lige održan je susret između Toronto Croatije i Capital City FC iz Ottawe na Centennial stadionu u Etobicoke, u Torontu koji je odlučivao o prvaku. Pobjedničkim golom Tihomira Maletića, u 18 minuti, Toronto Croatia pobijedila je i osvojila je osmu titulu. Od 1956. ova se nogometna momčad uspješno natječe u ligi koja sastoji od 14 klubova. Pred oko 1.800 gledatelja, u vrlo napetog utakmici Toronto Croatia osigurala je naslov prvaka koji je kruna jedne uspješne sezone. "Naš najuspješniji klub što su ga osnovali hrvatski iseljenici ponovno osvaja titulu Kanadske nogometne lige pobjedom nad Ottawa Capital City. Ovdje je važno napomenuti da je ovo četvrti naslov u zadnjih jedanaest godina (2000., 2004., 2007. i 2011.) što ga čini najuspješnijim klubom ovog natjecanja," u zanosu pobjede nam je rekao dugogodišnji predsjednik kluba Josip Pavičić.

Raspušten šesti saziv Sabora – izbori 4. prosinca

Predsjednik Ivo Josipović potpisao je 31. listopada odluku o raspisivanju izbora za 7. saziv Hrvatskog sabora. Prije toga telefonski se usuglasio s predsjednicima stranaka da se izbori raspišu 4. prosinca

Tekst: **Uredništvo (izvor Hina)**

Snimke: **Hina**

Šesti saziv Hrvatskog sabora od uvođenja višestranačja i demokracije u Hrvatskoj 1990., konstituiran 11. siječnja 2008., raspušten je 28. listopada te su se stekli svi uvjeti da predsjednik Republike Ivo Josipović raspiše parlamentarne izbore. Prema Ustavu, izbori moraju biti sazvani u roku od 60 dana od raspuštanja Sabora, no predsjednik je suglasan s prijedlogom vladajućih da se izbori održe 4. prosinca. Odluku o raspuštanju Sabora, koju su predložili klubovi vladajuće većine, podržalo je 135 zastupnika, dok je protiv bio zastupnik romske manjine i još 11 nacionalnih manjina Nazif Memedi, a suzdržan je bio Dragan Vukić (HDZ).

“Dame i gospodo, zahvaljujem vam na suradnji koja je bila nekad ugodnija, nekad manje ugodna, ali koja je bila kontinuirana, evo, do zadnje sjednice Sabora. Vama svima želim, bez obzira na dresove i boje dresova, mnogo uspjeha u radu i da vam se ostvari ono što želite”, rekao je predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić pozvavši zastupnike na zajedničko fotografiranje “da za naše potomke ostavimo biljeg”, nakon čega je uslijedio domjenak u Dvorani Ante Starčevića.

Predsjednik Josipović pozvao je birače da izađu na izbore

Zajednička slika saborskih zastupnika nakon raspuštanja 6. saziva Sabora

Ondje se na zidovima nalaze portreti svih dosadašnjih predsjednika Sabora, a pridružio im se i Bebićev portret, rad slikara Vatroslava Kuliša. Bebić odlazi u mirovinu, ali dužnost predsjednika Sabora obnašat će sve do izbora njegova nasljednika tako da će do tog trenutka voditi konstituirajuću sjednicu idućega saborskog saziva.

PREDSEDNIK RASPISAO IZBORE

Predsjednik Ivo Josipović potpisao je 31. listopada odluku o raspisivanju izbora za 7. saziv Hrvatskog sabora. Ta odluka objavljena je tijekom dana u Narodnim novinama. Prije toga telefonski se usuglasio s predsjednicima stranaka da se izbori raspišu 4. prosinca 2011. Nakon objave ove odluke u Narodnim novinama izbornu proceduru preuzelo je Državno izborno povjerenstvo (DIP). Time je počeo teći rok od 14 dana do kada stranke DIP-u moraju predati svoje prijedloge lista. Nakon što zaprimi liste, DIP ima rok od 48 sati u kojemu ih mora prihvatiti i javno objaviti u svim dnevnim novinama i na televiziji. Danom objave izbornih lista počinje izborna promidžba.

U srijedu, 2. studenog, predsjednik

Josipović pozvao je u obraćanju iz svoga ureda birače, građanke i građane Republike Hrvatske da izađu na parlamentarne izbore 4. prosinca, naglasivši kako se dosadašnji model društvenih i političkih odnosa potrošio te da se Hrvatska nalazi na prekretnici, a izbori i u vremenima najveće krize mogu biti trenutak preokreta, novog optimizma i poleta. “Vjerujem da to predstojeći izbori mogu biti. To ovisi o vama, građanke i građani, ali ovisi i o sudionicima izbora: koalicijama, strankama i neovisnim listama. Da bi izbori bili pravi čin demokratskog izbora građana za budućnost zemlje, sudionici izbora svoje kampanje moraju voditi odgovorno, fokusirajući se na ključna pitanja razvoja društva kao što su izlazak iz političke, gospodarske i moralne krize te budućnost Hrvatske u Europskoj uniji, naš položaj na globalnoj svjetskoj sceni i uloga u regionalnom okruženju”, rekao je Josipović. Pozvao je birače da svojim glasom podupru bolju i pravedniju Hrvatsku. ■

ENG The 6th Croatian Parliament since independence has been dissolved by President Ivo Josipović ahead of the elections slated for December 4th.

Hrvati oko velikih jezera

Nakon Clevelanda posjetili smo Hrvate u Chicagu, najbrojniju hrvatsku zajednicu u SAD-u. Prema procjenama u gradu živi oko 150.000 Hrvata, a u okolici još oko 100.000

Hrvatski dom Cardinal Stepinac u Clevelandu

U domu "Kardinal Stepinac" igra se šah, boće, pleše se folklor, igra nogomet... Postoje sekcije vezane uz razne dijelove Hrvatske (Istra, Dalmacija), klub umirovljenika, lovaca, ženski klub, a od prošle godine i klub povratnika koji je osnovan u Šibeniku. Tu je i vrlo aktivna podružnica Hrvatske bratske zajednice. Svi oni djeluju njegujući hrvatsku baštinu i domoljublje. Na isti način angažirana su i tri radijska sata na hrvatskome jeziku. Hrvatski glas vodi Berislav Čuvalo, Duhovnu emisiju vodi vlč. Zvonko Blaško, a Cro-radio zvuci Hrvatske vodi predsjednik Udruge povratnika Zdravko Belančić uz asistenciju Biljane Lovrinović. Mjesto nedjeljnog okupljanja je na misi u Hrvatskoj katoličkoj crkvi sv. Pavla.

U dom "Kardinal Stepinac" rado mnogi dođu na ručak u restoran Dubrovnik, a tu se priređuju i svadbe. Baš u vrijeme posjeta HMI-jeve voditeljice Clevelandu udavala se Catherine Jerin, kći Roberta Jerina s kojim splitski ured ostvaruje višegodišnju suradnju, a koji organizira turneje po Hrvatskoj u potrazi za korijenima. Vjenčanje je održano u crkvi sv. Pavla, a večera je organizirana u hrvatskom domu uz mnogobrojne hrvatske uzvanike.

Napisala: **Branka Bezić Filipović**

Danas u SAD-u, prema nekim procjenama, živi oko 1.200.000 Hrvata, a prema nekima skoro dva milijuna. Najviše ih živi u Chicagu i okolici, St. Louisu, Detroitu, New Yorku, New Jerseyu i Connecticutu, te na zapadnoj obali u San Pedru i San Joseu.

Jedna od većih hrvatskih zajednica SAD-a je ona u Clevelandu, u državi Ohio. U gradu i okolici ima ih oko 50.000. Dio pripada staroj emigraciji, dok je dio njih došao neposredno nakon II. svjetskog rata iz izbjegličkih logora. Kako bi im približila dio hrvatske povijesti, vezane uz grad Split i stogodišnju tradiciju splitske kinematografije, sredinom listopada Hrvate u Clevelandu posjetila je voditeljica HMI-jeve podružnice Split.

MUZEJ HRVATSKE BAŠTINE

Druženje je upriličeno u Hrvatskom domu "Kardinal Stepinac", središtu mnogobrojnih kulturnih aktivnosti. U sklopu doma djeluju Muzej hrvatske baštine i knjižnica. U muzeju je izloženo i nekoliko radova Maksimilijana Vanke, a članovi su se priključili akciji očuvanja njegovih freski. Muzej je uvršten u brošure kulturnih ustanova u Clevelandu. Ravnateljica muzeja Branka Malinar s ponosom je pokazala i bogatu knjižnicu, ali i još jedno mjesto u gradu. Naime, u Rockefellerovu parku postoji veliki broj nacionalnih kulturnih vrtova, a odnedavno je tu i Hrvatski vrt. Ove godine vlč. Zvonko Blaško blagoslovio je zemlju u parku, a zajednica planira urediti vrt i na središnje mjesto postaviti skulpturu 'Iseljenička majka', rad Josepha Turkalyja, koja je za sada pohranjena u domu "Kardinal Stepinac" i treba je izliti u broncu.

Cleveland - voditelj radio sata na hrvatskom jeziku i predsjednik Udruge povratnika Zdravko Belančić sa suprugom Katicom

Chicago: Nevenka Jurković predsjednica Hrvatske žene i fra Ljubo Krasić voditelj Hrvatskog etničkog instituta

Chicago: Ulica A. Stepinca gdje se nalazi i župa svetog Jeronima

ČETIRI HRVATSKE ŽUPE U CHICAGU

Nakon Clevelanda posjetili smo Hrvate u Chicagu, najbrojniju hrvatsku zajednicu u SAD-u. Prema procjenama u gradu živi oko 150.000 Hrvata, a u okolici još oko 100.000. Najstarija imigracija bila je iz Dalmacije zbog zapošljavanja u klaonicama i tvornicama čelika. Kasnije su Chicago naselili Hrvati iz svih dijelova zemlje, te iz Hercegovine. Još početkom 20. stoljeća osnovana su prva hrvatska društva, poput Hrvatske zajednice Illinoisa 1905. godine koja je izdavala i svoj časopis 'Hrvatsku zastavu'. Jedno od najstarijih hrvatskih pjevačkih društava nastalo je baš u Chicagu, a zvalo se Zora. Prvi hrvatski iseljenički novinar Ivan Lupis Vukić djelovao je u Chicagu gdje je bio vlasnik i urednik 'Hrvatskoga glasnika' do 1926. godine. Tijekom 20. stoljeća u Chicagu je djelovalo pet župa od kojih su se do danas održale četiri. Jedna od njih je povremena, a djelatne su dominikanska župa na sjeveru Chicaga, te dvije franjevačke. To su župa sv. Jeronima u ulici kardinala Stepinca koju vodi fra Jozo Grbeš i pri kojoj djeluje Hrvatska škola "Kardinal Stepinac", te župa Srca Isusova koju na jugu grada vodi fra

Stjepan Bedeniković. Na sjeveru Chicaga djeluje Misija blaženog Alojzija Stepinca koju vodi fra Ilica Majstorović.

Uz ove župe svakako treba spomenuti i franjevački samostan i sjedište kustodije gdje žive franjevci, mahom bivši župnici. U sklopu samostana nalaze se

tri zgrade. U jednoj zgradi smještena je poznata franjevačka tiskara, a u najljepšoj zgradi koja spada u baštinu američke arhitekture iz prošlog stoljeća smješteno je sjedište Franjevačke kustodije sv. Obitelji čiji su članovi uglavnom potekli iz Hercegovačke franjevačke provincije. U

Hrvatski park u Milwaukeeju

Chicago:
Nevenka
Jurković,
predsjednica
Hrvatske žene

HRVATSKA ŽENA, GRANA BROJ 1

Hrvati se okupljaju u Chicagu oko nogometa, u Hrvatskome kulturnom centru, u zavičajnim društvima te u društvu Hrvatska žena, grana broj 1, koje pod geslom 'Bog i Hrvati' djeluje od 1929. godine i promiče rad, žrtvu i darivanje. Tijekom ratnih godina Hrvatska žena prikupljala je za domovinu lijekove, hranu i tada najpotrebnije potrepštine. Sada se trudi očuvati hrvatske običaje i kulturu, ali djeluje i humanitarno. Organizira bankete i modne revije te tako prikuplja sredstva za potrebite. Pola skupljenog iznosa ostaje u Americi, a druga polovica odlazi u Hrvatsku. Ove godine održana je 21. modna revija u organizaciji Hrvatske žene u hotelu Holiday Inn Mart Plaza, a prihod koji je dosegao skoro 20.000 dolara namijenjen je borbi protiv raka dojke. Svečanost je otvorila predsjednica Hrvatske žene Nevenka Jurković. U svom govoru skrenula je pažnju na raširenost te bolesti među ženama te nas podsjetila na sve one koje su izgubile borbu s tom zločudnom bolešću, a dala je potporu onima koje se s njom danas bore te odala priznanje onim ženama koje su je pobijedile.

Reviju su nosile članice Hrvatske žene i njihove prijateljice te Nevenka Jurković. Pridružile su im se i članice hrvatske diplomatske misije, generalna konzulica Jelena Grčić Polić koja je svojim govorom podržala manifestaciju i pohvalila rad Hrvatske žene, kao i konzulica Renee Pea. Reviju su nosile i žene koje su pobijedile u borbi protiv

Branka Bezić Filipović i fra Jozo Grbeš

raka dojke, kao i žene svih dobi, a bilo je i nekoliko muškaraca. Zahvaljujući trudu članica i uprave Hrvatske žene uključeni su mnogobrojni sponzori, što se vidjelo i po prikupljenoj svoti.

U devetmilijunskom Chicagu, gdje je 1976. godine gradonačelnik bio Hrvat Michael Bilandjich, žive i naše poznate košarkaške zvijezde. Veliko ime splitske košarke Toni Kukoč ove godine primljen je u Kuću slave splitskog športa. Treba spomenuti i Splitsanina Ivicu Dukana, skauta Chicago Bulls, koji je tamo skoro dvadeset godina.

HRVATSKI ORAO U MILWAUKEEJU

Na kraju puta slijedilo je druženje s Hrvatima u Milwaukeeju, koji nisu tako brojni kao oni u Chicagu. Oni se okupljaju u crkvi Srca Isusova, njeguju folklor pri podružnici Hrvatske bratske zajednice i vole nogomet. Okupljaju se na terenima Hrvatskog parka, a njihov nogometni klub Hrvatski orao najstariji je hrvatski nogometni klub u Americi. Iduće godine proslavit će 90 godina postojanja. Jedan od veterana kluba Franjo Vuković sjeća se posjeta veterana splitskog Hajduka i volio bi iduće godine proslaviti obljetnicu kluba u Hrvatskoj, ako im to novčane prilike dopuste. Unatoč želji, čini mu se da će ipak klupski novci biti iskorišteni za natjecanja u nacionalnoj ligi. Ipak je domovina daleko, a opet tako blizu jer je u srcima Hrvata s velikih američkih jezera. ■

ENG Branka Bezić Filipović, the head of the Split branch office of the CHF, recently visited the Croatian communities of Cleveland, Chicago and Milwaukee.

Branka Bezić Filipović i Nevenka Jurković u Generalnom konzulatu RH u Chicagu s generalnom konzulicom Jelenom Grčić Polić i djelatnicima konzulata

AUDIOVIZUALNA BAŠTINA S ISELJENIČKOM TEMATIKOM

Piše: Vesna Kukavica

Gledaj, slušaj i uči - ovogodišnja je tema Svjetskog dana audiovizualne baštine, koja nas je navela da se zapitamo koliko je iseljenička tematika zabilježena na filmu. Emigrantsko pitanje u domovini obrađivali su rijetki autori, među kojima se hrabrošću izdvaja Krsto Papić s više odličnih dokumentaraca o našem radništvu u europskim zemljama

Svjetski dan audiovizualne baštine, što ga je prije šest godina utemeljio UNESCO na dan 27. listopada, obilježen je u zagrebačkome kinu Tuškanac u suradnji Hrvatske kinoteke kao našega filmskoga arhiva i Hrvatskoga filmskoga saveza. Nacionalni filmski arhiv djeluje pri Hrvatskome državnom arhivu već tri i pol desetljeća. U tom središnjem mjestu zaštite i restauracije hrvatske audiovizualne građe dosad je prikupljeno 27 milijuna metara filmskoga gradiva s više od 11.000 naslova, te više od 7.000 primjeraka AV djela na elektroničkom zapisu. Budući da su mnogi zvučni zapisi, pokretne slike i drugi audiovizualni materijali nepovratno izgubljeni zbog zanemarivanja, prirodnog propadanja ili tehnološke zastarjelosti, obilježavanje Svjetskoga dana AV baštine u mnogome pridonosi podizanju svijesti o važnosti audiovizualnih dokumenata, kao sastavnog dijela nacionalnog identiteta svake zemlje i upozorava na gorljivu potrebu njihove zaštite.

Zajedničkim naporima nacionalnih filmskih arhiva, televizija i radio stanica, ali i Vlada pojedinih zemalja, organiziraju se u zadnje vrijeme lokalni programi i javna predavanja, te posebne filmske projekcije kojima se ukazuje na postojeći problem.

Uz restaurirana filmska ostvarenja, u Zagrebu je ovogodišnji listopadski program bio posvećen Ivi Štivičiću i Vatroslavu Mimici - pokazavši nam dvije kratke epizode iz serije *Portreti* s životnim pričama tih uglednih umjetnika. U prvom portretu podsjetili smo se na Ivu Štivičića (74), dramskog pisca i scenarista iznimno bogata opusa u čijem su sastavu scenariji

gotovo svih slavni hrvatskih televizijskih serija poput *Putovanja u Vučjak*, snimljenog prema motivima Krležine drame. U sklopu programa vidjeli smo Štivičićev film *Horvátov izbor* koji nastavlja krležijanski tematizirati godinu 1918., razdoblje koje se u političkom smislu pokazalo ključnim za povijest naših prostora. Portret redatelja i scenarista Vatroslava Mimice (88) ocrtava stvaralačku osobnost koja se s jednakim uspjehom okušala i u igranome filmu i animaciji. Mimicu, oca holivudskog filmskog djelatnika Sergia Mimice, doživljavamo kao jednog od najvećih predstavnika *Zagrebačke škole crtanog filma*, te redatelja ponajboljih ostvarenja našega autorskog filma.

Gledaj, slušaj i uči - ovogodišnja je tema Svjetskog dana audiovizualne baštine, koja nas je navela da se zapitamo jesmo li što u matičnoj zemlji naučili o migrantskim izazovima iz prošlosti s kojima su se suočavale brojne obitelji u svim hrvatskim regijama i kako je naša iseljenička tematika zabilježena na filmu tijekom 19. i 20. stoljeća, te danas kad se film razvio do najznačajnijeg oblika umjetničke komunikacije. Emigrantsko pitanje odvažilo se obrađivati svega par autora u domovini tijekom 20. stoljeća, među kojima se u njegovoj drugoj polovici izdvaja redatelj Krsto Papić s više dokumentarnih filmova o našem radništvu u europskim zemljama, čija se pečalbarska drama zbivala u komunizmu sedamdesetih godina. Riječ je o nizu odličnih Papićevih doku-

mentaraca kao što su *Specijalni vlakovi* (1972), *Halo München* (1968) te *Charter let br...* (1975). Osamostaljenje Hrvatske Papić je iskoristio da snimi film o komunističkim progonima političkih emigranata, *Priču iz Hrvatske* (1991), u kojem je prikazao i ono što se prije 1990. nije usudio prikazati.

U Hrvatskoj su u posljednjem desetljeću održane tek dvije revije filmova s migrantskom tematikom, ona koju je u Zagrebu nedavno organizirao povratnik iz Kanade Marin Sopta u kojoj su dominirali mlađi autori iz iseljeničkih zajednica, te ona vezana uz političku emigraciju iz studija naših renomiranih redatelja. Iseljenička tematika je upečatljivo obrađena u slijedećim filmovima: *Život gastarbajtera*, redateljice Gloriane Ševerdija; *Zavičajni memento*, redatelja Edija Mudronje; *Hollywoodski kuhar*, redatelja Zorana Budaka i Matka Brljevića; *Čuvari mrtvih sela*, redatelja Miroslava Mikuljana; *Susret u Santiagu*, redatelja Tomislava Perice; *Sloboda iz očaja*, redateljice iz SAD-a Brende Brkušić; *Oproštaj*, redatelja Damira Lukačevića.

Među suvremenim televizijskim djelatnicima u nas izdvaja se rastući opus migrantske tematike redatelja i scenariste Mira Brankovića. Upečatljiv je Brankovićev film *Josip Cvrtila - dragi tata*, koji rekonstruira tragičan životni put hrvatskog dječjeg pisca Josipa Cvrtile, prognanog u svibnju 1945., budući je kršćanska tematika u njegovim djelima ocijenjena zločinom. Morao je ostaviti obitelj, ženu i šestero djece! Nikada se više nisu vidjeli. *Dragi tata* - pismo upućeno ocu, napisano 40 godina poslije njegove smrti, svojevrsan je vapaj piščeve kćeri Katarine Čokolić, čiji sin kreće s filmskom kamerom u potragu za djetdom i pronalazi njegov grob u Buenos Airesu. Brojni izvori ukazuju na činjenicu da je naša iseljenička audiovizualna baština još uvijek razasuta od Aljaske do Patagonije i da ju valja početi sustavno obrađivati. ■

ENG The Croatian film archives hold a rich store of emigrant audiovisual heritage that has been undeservedly marginalised, like the docudramas of Krsto Papić. Croatian independence paved the way for films focusing on the Communist persecution of political emigrants, like his *Priču iz Hrvatske* (*A Story From Croatia*, 1991) in which he broke down the taboos that had previously existed. This year's theme of World Day for Audiovisual Heritage is "Audiovisual Heritage: See, Hear and Learn."

Domovina i materinski jezik kao trajna inspiracija

Središnja tema znanstvenog skupa bila je tribina o novom Zakonu o odnosima RH s Hrvatima izvan Hrvatske koji je upravo toga dana bio na raspravi i izglasavanju u Hrvatskom saboru

Napisala: **Ana Bedrina**

Grad Rovinj ponovno je sredinom listopada, točnije od 13. do 15. listopada, bio domaćin jedinstvenih susreta domovinskih i izvandomovinskih pisaca. Osmi susreti književnika hrvatskih manjina s književnicima u Hrvatskoj organizirani su pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture, Hrvatske matice iseljenika - podružnice Pula i Matice hrvatske uz materijalnu potporu Ministarstva kulture i Grada Rovinja. Organizatori su Hrvatsko kulturno društvo "Franjo Glavinić" i Matica hrvatska iz Rovinja te Podružnica Hrvatske matice iseljenika iz Pule.

Ukratko, trodnevni susreti književnika održani su prema već zacrtanom programu; prvog dana svečano otvorenje i čitanje poezije te prigodni domjenak gradonačelnika Giovannija Sponze, drugog dana znanstvena predavanja i trećeg dana izlet sudionika Susreta. Za

Izlaganje Nevenke Nekić uz moderatore Skupa; Zvonimir Milanović, Đuro Vidmarović, Ana Bedrina i Alojz Štoković

razliku od prijašnjih godina, uz isključivo književne i jezikoslovne teme, ove godine središnja tema Susreta bila je tribina o novom Zakonu o odnosima RH s Hrvatima u inozemstvu, koji je upravo tih dana bio na raspravi u Saboru RH.

PREDSTAVLJENO 12 PISACA

Nekoliko dana prije početka Osmih susreta književnika, organizatore je primio

gradonačelnik Rovinja Giovanni Sponza sa suradnicima te čestitao na već tradicionalnim okupljanjima književnika hrvatskih manjina u gradu Rovinju. Ujedno je podržao nastavak Susreta te uz organizatore dogovorio tiskanje zbornika koji će i u pisanom obliku trajno sačuvati sva izlaganja i poeziju dosadašnjih susreta.

Svečano otvorenje započelo je u četvrtak 13. listopada u Domu kulture himnom gradišćanskih Hrvata koju je izveo mješoviti zbor HKD "Franjo Glavinić" pod ravnanjem Irene Turković.

Pozdravni govor u ime grada domaćina uputio je predsjednik Gradskog vijeća Davorin Flego i Branimir Crljenko u ime organizatora. Govore potpore uputili su nadalje Katarina Hinić iz Ministarstva vanjskih poslova i Samostalne službe za Hrvate u inozemstvu, Lidija Jošpalj u ime Mađarskog veleposlanstva i Ana Bedrina, voditeljica istarske podružnice HMI-ja te književnik Đuro Vidmarović, član Upravnog odbora Društva hrvatskih književnika koji se zauzeo za izdavanje zbornika radova s dosadašnjih susreta. Zatim su profesorice Sonja Dušić i Dolores Petrinić predstavile 12 hrvatskih spisateljica i pisaca koji su čitali ulomke iz svojih djela. U čitanju

Ministar obrane Davor Božinović i Katarina Hinić iz MVPEI prate izlaganja na Rovinjskim susretima književnika

poezije sudjelovali su istaknuti promatelji hrvatske riječi u zemlji i inozemstvu: Jasminka Domaš, Malkica Dugeč, Ljubica Kolarić-Dumić, Robert Hajszan, Tomislav Milohanić, Nevenka Nekić, Ivan Ott, Rudolf Ujčić, Adrijan Vuksonović, nezaobilazni Šimun Šito Ćorić i kao poseban gost ovogodišnjih susreta Anđelko Vuletić.

Drugoga dana Susreta središnja tema znanstvenog skupa bila je tribina o novom Zakonu o odnosima RH s Hrvatima izvan Hrvatske koji je upravo toga dana bio na raspravi i izglasavanju u Saboru RH u Zagrebu. Razveselio nas je dolazak ministra obrane Davora Božinovića i zastupnice Ministarstva vanjskih poslova RH Katarine Hinić (Katarina Hinić je hrvatska povratnica iz Njemačke), koji su nastupili na tribini i iscrpno iznijeli stvaranje zakona, njegov cilj i primjenu. Uz njih, na tribini su sudjelovali Ninoslav Mogorović kao predsjednik Kluba hrvatskih povratnika iz iseljeništa "Krasna zemlja", Šimun Šito Ćorić kao glasnogovornik Hrvatskoga svjetskog kongresa i Ana Bedrina. Ministar Davor Božinović u svom izlaganju je rekao kako je Hrvatska "apsolutni lider po rješenjima manjinskih pitanja, a kao takvi smo i prepoznati pa ćemo uz pomoć novog zakona moći tražiti i veća prava za naše manjine u svijetu", što su mnogi pozdravili s odobravanjem. Od ministra Božinovića i Katarine Hinić, koja je velikim dijelom sudjelovala u izradi zakona, književnici iz dijaspore mogli su saznati detalje o novom zakonu i mogućnostima koje im pruža. Šimun Šito Ćorić načelno je pozdravio i prihvatio sve teze i pretpostavke novog zakona, ali je naglasio da ni najbolji zakon ne znači

Sudionici 8. susreta književnika hrvatskih manjina na izletu u Momjanu

ništa ako ga ne provode sposobni ljudi i oni kojima je dijaspora u srcu.

POLOŽAJ HRVATSKE NACIONALNE MANJINE

Drugi dio skupa nastavljen je već tradicionalnim stručno-znanstvenim priopćenjima o položaju hrvatske nacionalne manjine u svijetu i njihovoj borbi za očuvanje jezičnog i kulturnog identiteta. Robert Hajszan iznio je povijest trojice gradišćanskohrvatskih stoljetnika: Franje Kolarića, Jure Pume i Ferdija Sinkovića. Sanja Vulić govorila je o Hrvatima u Keči i Rekašu, Ilija Janović o kulturnoj, političkoj i demografskoj stvarnosti Hrvata u Boki kotorskoj. Zatim je Ljubica Kolarić Dumić posvjedočila o protjerivanju Hrvata iz Vojvodine, a Franjo Pajrić govorio je o položaju hrvatske manjine u Mađarskoj. O kulturnom i jezičnom identitetu iseljenih moravskih Hrvata govorio je Alojz Jembrih, a Đuro Vidmarović o Josipu Gujašu Đuretinu u suvremenoj hrvatskoj poeziji. Nevenka Nekić posvetila je svoje izlaganje Dragi Šaravani, povratniku iz Australije i njegovu romanu "Na drugoj strani vremena". Jasminka Domaš govorila je o integraciji manjinske književnosti u domovinsku, Ivan Ott o hrvatskim prevoditeljima u Njemačkoj, a Malkica Dugeč o sudbini hrvatskog jezika u tuđini i čuvanju iden-

titeta u Njemačkoj. Domaći pjesnik i putopisac Tomislav Milohanić govorio je o zavičaju kao mjestu tijela i duše. "Književnik izvan domovine" bila je tema Anđelka Vuletića, a izdavaštvo "Zaklade Agostina Piccoli" Antonija Sammartina iz Molisea. Šimun Šito Ćorić govorio je o vezama Hrvatske i Švicarske te je svim sudionicima poklonio knjigu "Šest stoljeća veza Hrvatske i Švicarske".

ANĐELKO VULETIĆ - POSEBAN GOST SUSRETA

U večernjem dijelu u Hrvatskome kulturnom domu istaknuti istarski književnik Tomislav Milohanić predstavio je posebna gosta ovogodišnjih Susreta Anđelka Vuletića i govorio o njegovu bogatom književnom opusu. Njegove stihove recitali su Milan Medak i Stjepan Lukavečki te dojmljivo i s puno senzibiliteta autor Anđelko Vuletić. Posebnu draž tom predstavljanju dala je glazba pisca i glazbenika "fratra s gitarom" Šimuna Šite Ćorića koji je svom profesoru iz mladosti otpjevao omiljenu pjesmu "Stari Pjer". Uslijedile su i druge pjesme kojima su se priključili svi sudionici te je fra Šito uskoro imao zborsku pratnju.

Trećeg dana Susreta sudionike je put vodio u povijesni grad Pazin gdje su u gradskome Etnografskome muzeju mogli pratiti burnu i bogatu povijest Istre te razgledati izložbu "Deštini i valiže" - "Sudbine i kovčezi" o iseljavanju Istrana. O istarskoj povijesti govorio im je povjesničar - domaćin Alojz Štoković. Završnica Susreta uslijedila je na brdu Momjan - sjeverna Istra, ne bez razloga. Naime, pripremljen je ručak u s pogledom na Savudrijsku valu, Novigrad i Dajlu. Osmi susreti književnika hrvatskih manjina u Rovinju protekli su u ugodnom druženju, edukativno i inspirativno te se već veselimo sljedećima. ■

Đuro Vidmarović, Ana Bedrina i Anđelko Vuletić

ENG The eight Meeting of Writers from the Croatian minority communities abroad and the homeland was held in Rovinj from October 13 to 15.

Glazbena svečanost u Ludwigshafenu

Na smotri je nastupilo 12 zborova djece i mladih: HKZ Ludwigshafen, HKM Wiesbaden, HKM Rüsselsheim, HKM Mannheim, HKZ Esslingen, HKM Mainz, HKZ Pforzheim-Bruchsal, HKM Nürnberg, HKM Main-Taunus/Hochtaunus, HKZ Stuttgart-Zentrum, HKM Frankfurt am Main i HKZ Sindelfingen

Napisao i snimio: **Adolf Polegubić**

Dvanaest zborova djece i mladih iz hrvatskih katoličkih misija (HKM) i zajednica (HKZ) u Njemačkoj nastupilo je u nedjelju 23. listopada na 14. smotri hrvatskih crkvenih zborova u Njemačkoj u crkvi sv. Hedwige u Ludwigshafenu na Rajni, u organizaciji Hrvatskoga dušobrižničkog ureda iz Frankfurta na Majni i HKZ Ludwigshafen.

Prije smotre služeno je misno slavlje koje je predvodio dušobrižnik u HKM Nürnberg o. Vitomir Zečević u zajedništvu s delegatom za hrvatsku pastvu u Njemačkoj vlč. Ivicom Komadinom, domaćinom voditeljem HKZ Ludwigshafen fra Ljubom Sesarom, dušobrižnikom u HKM Frankfurt fra Ivanom Čikarom, dušobrižnikom u HKZ Stuttgart-centar fra Mijom Šabićem te uz asistenciju đakona biskupije Speyer Danijela Ševe.

Sve je na početku pozdravio o. Sesar koji je članovima zborova ujedno poželio uspješan nastup. Propovijedao je delegat vlč. Komadina koji je zahvalio sudionicima smotre na vrijednom zauzimanju u svojim misijama i zajednicama. Tijekom mise pjevanje je predvodio domaći zbor pod vodstvom Alojzija Vešligaja.

Prije smotre prigodnu riječ uputio je domaći njemački župnik vlč. Josef Steiger. Okupljene je u ime GK RH iz Frankfurta pozdravio konzul Damir Sabljak rekavši kako su mudrom odlukom Crkve u Hrvata u Njemačkoj uspostavljene katolič-

Ovogodišnja Smotra okupila je 12 zborova

ke misije čime je iseljenim Hrvatima pružena važna duhovna potpora. Prije nego što je uz prigodnu riječ otvorio smotru, delegat vlč. Komadina pročitao je prigodno pismo ravnatelja za dušobrižništvo Hrvata u inozemstvu fra Josipa Bebića u kojem je upućena čestitka svima okupljenima na smotri te je poželio još puno takvih glazbenih svečanosti duha.

Zatim su po dvije skladbe domaćih i stranih autora izveli zborovi: HKZ Ludwigshafen, HKM Wiesbaden, HKM Rüsselsheim, HKM Mannheim, HKZ Esslingen, HKM Mainz, HKZ Pforzheim-Bruchsal, HKM Nürnberg, HKM Main-Taunus/Hochtaunus, HKZ Stuttgart-Zentrum, HKM Frankfurt am Main i HKZ Sindelfingen.

Delegat vlč. Komadina uručio je nakon smotre predstavnicima zborova spomenice, a o. Sesar cvijeće. Na kraju je delegat zahvalio o. Sesaru i Alojziju Vešligaju, kao i svima koji su dali doprinos uspješnoj smotri. Program je vodila Jadranka Čelik Škugor, voditeljica na Radiju Sunshine Live iz Mannheima.

Nakon smotre za sve je priređen domjenak, a tijekom zabavnog programa nastupila je skupina "Vagabundo" iz Ludwigshafena. ■

Zborovođe sa spomenicama

ENG Twelve children's and youth choirs performed this Sunday at the 14th Croatian Church Choir Review in the German town of Ludwigshafen.

Salzburg u Dubrovniku

Veličanstvena priredba ispred crkve sv. Vlaha u Dubrovniku, koju su organizirali HMI – Dubrovnik i Hrvatska kulturno-umjetnička udruga “Hrvatski san” iz Salzburga, pridonijela je tome da nas bolje upoznaju naši prijatelji Austrijanci

Napisala: **Maja Mozara**

Zahvaljujući dugogodišnjoj suradnji Hrvatske matice iseljenika Dubrovnik i Hrvatske kulturno-umjetničke udruge “Hrvatski san” iz Salzburga ostvarena je još jedna veličanstvena priredba na najljepšoj dubrovačkoj pozornici - zajednički koncert triju folklornih skupina iz Salzburga i dubrovačkog ansambla Linđo te etnografska modna revija pokrajine Salzburg.

Cjelokupni projekt u Dubrovniku ostvaren je uz potporu grada Dubrovnika, Turističke zajednice grada Dubrovnika, FA Linđo i Hrvatsko-austrijskog društva Dubrovnik.

U Dubrovnik su s članovima Hrvatske kulturno-umjetničke udruge “Hrvatski san” doputovali i članovi triju folklornih skupina iz Salzburga: *Brauchtumsgruppe Salzburg-west*, *Weberhausmusi* i *Lainerhof quartett*, kao i predstavnici kulturnih institucija grada i pokrajine Salzburg: dr. Kalista, voditeljica odjela za kulturu i šport grada i pokrajine Salzburg, dr. Luidold, voditeljica odjela za narodnu kulturu grada i pokrajine, gđa Wagner, upraviteljica krovne udruge svih udruga grada i pokrajine pri odjelu Volkskult - za narodnu kulturu, gđa Bittricher, voditeljica muzeja, odjela za narodnu kulturu, gosp. Niedermaier, pročelnik za udruge Brauchtumvereine te gosp. Ervin Eder, član predsjedništva internacionalne organizacije za narodnu kulturu Republike Austrije i referent za interkulturalne djelatnosti pokrajine Salzburg.

Predstavnici “Hrvatskog sna” i zaslužni Hrvati za realizaciju turneje po Hrvatskoj su Delfa Papić, Petar Barukčić, Katja Maras, Ante Papić te predsjednica Udruge Vera Papić. Visoko izaslanstvo grada i pokrajine Salzburg te predstavnici

Gosti iz Salzburga s dogradonačelnicom grada Dubrovnika Tatjanom Šimac-Bonačić i pročelnicom za kulturu Dubrovačko-neretvanske županije Marijetom Hladilo

ke Hrvatske kulturno-umjetničke udruge “Hrvatski san”, zajedno s dubrovačkim partnerima, u Maloj vijećnici grada Dubrovnika pozdravila je dogradonačelnica grada Dubrovnika i saborska zastupnica Tatjana Šimac-Bonačić te pročelnica za kulturu Dubrovačko-neretvanske županije Marijeta Hladilo. U ugodnom razgovoru nije se krilo zadovoljstvo suradnjom dvaju gradova kulture, Dubrovnika i Salzburga.

Dogovorena je buduća suradnja na području kulture i gospodarstva, poglavito u sklopu projekta “Dani hrvatsko-austrijske kulture i prijateljstva” koji već nekoliko godina zajedno s austrijskim i hrvatskim državnim institucijama, udrugama i umjetnicima Hrvatska kulturno-umjetnička udruga “Hrvatski san” iz Salzburga i Hrvatska matica iseljenika Dubrovnik promoviraju s ciljem jačanja prijateljskih odnosa dviju zemalja te promoviranja hrvatske i austrijske tradicijske kulture i baštine.

Veličanstvena priredba ispred crkve sv. Vlaha u Dubrovniku, koju su organizirali Hrvatska matica iseljenika i Hrvatska kulturno-umjetnička udruga “Hrvatski san” iz Salzburga, pridonijela je da nas bolje upoznaju naši prijatelji Austrijanci, a jednako tako da upoznaju i domovinu doseljenih Hrvata, njezine specifičnosti, vrijednosti i bogatu staru baštinu budući da su Austrija i Hrvatska stoljećima povezane povijesno, geopolitički i kulturološki. Nakon dvodnevno boravka u Dubrovniku gosti iz Salzburga nisu sa sobom ponijeli samo lijepe uspomene s nastupa na Stradunu, već i ljepotu kamenoga grada s juga prijateljske im Hrvatske. ■

Nastup na Stradunu

ENG Dubrovnik played host to a joint concert featuring three folklore ensembles from Salzburg and the local Linđo ensemble and an ethno fashion show highlighting the Salzburg region.

Nerezinci već 113 godina organizirano djeluju u New Yorku

Susret iseljenika u Nerezinama bio je u znaku odavanja posebnog priznanja gospodinu Marcu Pinezichu za njegov doprinos iseljeničkoj zajednici u New Yorku koji mu je dodijelila Hrvatska matica iseljenika, podružnica Rijeka te Zavičajno i dobrotvorno društvo sv. Frane Nerezine - New York

Marco Pinezich
su suprugom

(od engleske riječi *society*) - *Benevolent Society of St. Francis of Neresine*, Društvo koje je bilo prohrvatske orijentacije. Uz Nerezince, članovi Društva bili su i mještani Osora, Punta Križa i Sv. Jakova, kao bratinsko potporno društvo. Društvo je bilo vrlo aktivno u New Yorku - pomagalo je bolesnim članovima, kupilo dvije zajedničke grobnice na groblju Calvaryju, okupljalo je svoje članove i priređivalo druženja. Članovi staroga nerezinskog Društva u vrijeme prije Pr-

Napisala: **Vanja Pavlovec**

UNerezinama, malome mjestu na otoku Lošinju, nema kuće iz koje se netko nije iselio otišavši u svijet. Ili još gore, tijekom desetljeća cijele obitelji su se iseljavale te je obiteljsko ognjište ostajalo prazno. Mnogobrojni Nerezinci naselili su se u Italiji, ali i u prekomorskim zemljama. Ponajviše ih ima u Sjedinjenim

Američkim Državama i Kanadi, ali i u Australiji. U ranijim fazama iseljavanja mnogi su bili pomorci te su svoju "putnu kartu" odradili kao članovi posade na brodovima i dolaskom u strane luke ostajali u tuđini.

BENEVOLENT SOCIETY OF ST. FRANCIS OF NERESINE

Veći broj Nerezinaca našao se i okupio vrlo rano u New Yorku te su još davne 1898. godine osnovali svoju 'Šušajdu'

Dr. sc. Julijano Sokolić, Vanja Pavlovec,
Claudio Sucic i Marco Pinezich na
Susretu iseljenika u Nerezinama

Nerezine

voga svjetskog rata bili su vrlo aktivni u osnivanju hrvatske župe sv. Ćirila i Metoda na Manhattanu. U rodnom kraju, pak, osniva se u Nerezinama 1926. go-

Marco Pinezich primio plaketu HMI-ja

Marco Pinezich rođen je u Nerezinama 1936. godine. Osnovnu školu polazio je u rodnome mjestu, a zatim u Malome Lošinj u završava Industrijsku školu za mehaničara. Do 1956. radi u Brodogradilištu "Lošinj", a onda se seli u Italiju i početkom 1959. stiže u Sjedinjene Američke Države. Poslije odsluženja vojnog roka u američkoj vojsci radi kao mehaničar te postaje rukovoditelj radionice za održavanje vozila podzemne željeznice u New York City Transit Authorityju, a nakon 29 godina rada u toj kompaniji otišao je u mirovinu uz priznanje - plaketu za zasluge "Exemplary Service" koju mu je dodijelio Grad New York.

Član nerezinske Šušajde - Benevolent Society of St. Francis od Nerezine postaje 1962. godine gdje je najprije obnašao dužnost blagajnika i tajnika. Predsjednik Društva bio je od 1999. do 2010. godine. Za vrijeme njegova mandata izmijenjen je stogodišnji statut Društva. Uvedena je odredba da članovi Društva mogu biti žene te je uz još neke izmjene predložio i dodjeljivanje godišnje stipendije za pomoć darovitim studentima, postavljanje web stranice o Društvu, također je dao inicijativu da se Društvo osnuje i u domovini, organizirao je i poticao njegovanje i očuvanje tradicijske baštine rodnog otoka i na taj način okupljao iseljenike i njihove potomke. Bio je vrlo aktivan i u drugim društvima, primjerice u *Adriatic Islands Charity Committee*, društvu koje je osamdesetih godina prošlog stoljeća puno ulagalo u stari kraj te slalo pomoć za popravak crkava i pomoć Domu za starije i nemoćne u Malome Lošinj. Sada je aktivan i u udruzi *Islands Medical Assistance Society* koja donira medicinsku opremu Domu zdravlja i svim mjestima creskolosinjskog otočja. Uvijek je ostao vezan uz svoju rodnu grudu na koju se redovito vraća sa svojom obitelji.

Na ovogodišnjem susretu u Nerezinama u ime Hrvatske matice iseljenika voditeljica riječke podružnice Vanja Pavlovec uručila mu je pred mnogobrojnim iseljenicima plaketu za njegov dugogodišnji plodni rad i djelovanje.

dine *Dobrovoljno društvo sv. Frane* koje osniva i svoj ogranak u New Yorku. Tada su otoci Cres i Lošinj bili pod Italijom te je to Društvo bilo protalijansko. Nakon Drugoga svjetskog rata iseljavanje se nastavlja, Društvo u Nerezinama je neaktivno, a ogranak u New Yorku spaja se sa starim nerezinskim Društvom sv. Frane osnovanim 1898. godine.

Društvo je uvijek bilo aktivno u okupljanju svojih članova nastojeći zainteresirati mlade i njihovu djecu da nastave tradiciju kraja iz kojeg su potekli njihovi preci. Redovito priređuju za najmlađe obilježavanje blagdana svetog Nikole kada se okupe i tri naraštaja otočana. Njihov višeglasni crkveni zbor pjeva prigodne pjesme, a Odbor za crkve u Nerezinama povremeno prikuplja sredstva za održavanje crkvenih objekata.

PETI SUSRET ISELJENIKA

Društvo postoji 113 godina, a čine ga njegovi predani i vrijedni članovi koji su ga održali, ali i tijekom vremena unapređivali njegovo djelovanje. Jedan od njih je i Marco Pinezich koji je predložio da se

osnuje Zavičajno i dobrotvorno društvo sv. Frane Nerezine - New York, ujediniš na taj način domovinu podrijetla i njihovu najbrojniju zajednicu u SAD-u. Društvo je osnovano 2007. godine i ove godine sastali su se peti put u Nerezinama članovi ovdašnjeg Društva s mnogobrojnim iseljenicima iz cijelog svijeta koji su se krajem srpnja zatekli na otoku. Domaćin je bio dr. sc. Julijano Sokolić, predsjednik Zavičajnog i dobrotvornog društva sv. Frane Nerezine - New York koji je s posebnim zadovoljstvom pozdravio novoizabranu upravu Benevolent Society od St. Francis iz New Yorka s mladim predsjednikom Claudijem Sucicem. Mladi članovi koji su izabrani u upravu daju nadu da će Društvo i dalje djelovati i prosperirati.

Peti susret iseljenika u Nerezinama bio je u znaku odavanja posebnog priznanja gospodinu Marcu Pinezichu za njegov doprinos iseljeničkoj zajednici u New Yorku, koji mu je dodijelila Hrvatska matica iseljenika, podružnica Rijeka te Zavičajno i dobrotvorno društvo sv. Frane Nerezine - New York. ■

ENG A meeting of emigrants in the town of Nerezine was dedicated to honouring Mr Marco Pinezich for the contribution he has made to the emigrant community in New York.

Sjećanje na istaknutog Hrvata iz Mađarske

Blāžetin je dao neizbrisiv prinos razvitku prosvjetne djelatnosti među mađarskim Hrvatima, a ujedno je imao važnu ulogu u svim političkim i društvenim događajima naše manjinske zajednice

Govornici su istaknuli neizbrisiv prinos Stipana Blažetina razvitku prosvjetne djelatnosti među mađarskim Hrvatima

morabilija iz Blažetinova obiteljskoga života i javnoga djelovanja u manjinskome dvojezičnom školstvu i književnosti na hrvatskome jeziku u Mađarskoj tijekom druge polovice 20. stoljeća, spomen-sjednice na kojoj su stručnjaci iz područja književnosti i metodike materinskoga jezika izdvojili najznačajnije prinose toga intelektualca za cjelokupno hrvatsko pitanje u Mađarskoj uoči demokratskih promjena u Europi, a čija je geopolitička zbilja zaživjela na novim demokratskim načelima nakon pada Berlinskoga zida.

PRINOS RAZVITKU PROSVJETNE DJELATNOSTI

Predsjednik Hrvatske državne samouprave prof. Mišo Hepp, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac i načelnik Serdahela Stjepan Tišler, u nazočnosti predstavnika hrvatske diplomacije u toj zemlji prve tajnice Silvije Malnar i Ljiljane Pancirov iz budimpeštanskoga Veleposlanstva Republike Hrvatske te generalne konzulice Republike Hrvatske iz Pečuha, posebno su u svojim nastupnim govorima istaknuli neizbrisiv prinos Stipana Blažetina razvitku prosvjetne djelatnosti među mađarskim Hrvatima te istaknutu ulogu u svim političkim i društvenim događajima hrvatske manjinske zajednice u toj zemlji. Blažetini suvremenici i kolege iz škole u kojoj je radio kao predavač osvrnuli su se na njegove poticajne impulse pri motiviranju budućih studenata učiteljske struke ili kroatistike.

Uz mađarske prijatelje te članove obitelji projekciju dokumentarnoga filma o Stipanu Blažetinu pratili su mnogobrojni mještani Serdahela i susjednih naselja u kojima žive pripadnici hrvatske manjine.

Ugledni književnik Stipan Blažetin (1941. – 2001.) rođen je u bačvanskom selu Santovu (Hercegszántó) u južnoj Mađarskoj, gdje je završio osnovnu školu. Maturirao je 1959. u budimpeštanskoj Hrvatskosrpskoj učiteljskoj školi. S učiteljskom diplomom odlazi u Serdahel (Tótszerdahely) među pomurske Hrvate, istaknuo je ugledni književnik i zaslužni intelektualac iz Budimpešte dr. Mijo Karagić, diplomira na Visokoj nastavničkoj školi u Pečuhu, a zatim završava slavistiku na Filozofskom fakultetu Sve-

Napisala: **Vesna Kukavica** Snimio: **Darko Plahtan**

Spomendan svestranom Hrvatima iz Mađarske, književniku i uglednome kulturnom djelatniku Stipanu Blažetinu, u povodu 70. obljetnice rođenja i 10. obljetnice smrti održan je 22. listopada u nazočnosti mnogobrojne publike u Serdahelu, selu u mađarskome Pomurju, u izvršnoj organizaciji mjesne Hrvatske manjinske samouprave "Stipan Blažetin", Hrvatske manjinske samouprave Zalske županije, serdahelske Hrvatske osnovne škole Katarine Zrinske te pečuškoga Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj.

Bogat i raznovrstan cjelodnevni program u kojemu su sudjelovali ugledni intelektualci iz Mađarske i Hrvatske sastojao se od izložbene prezentacije me-

Polaganje vijenaca na Blažetinov grob u Serdahelu

učilišta "Eötvös Loránd" u Budimpešti. Povjesničar i književnik iz Zagreba Đuro Vidmarović u svome nadahnutom izlaganju o Blažetinu životnom djelu prisjetio se kako je Stipan primljen 1989. u Društvo hrvatskih književnika.

POSJET POSLJEDNJEM POČIVALIŠTU

Ugledni sveučilišni profesor i esejist dr. Ernest Barić, osnivač Katedre za kroatistiku u Pečuhu, govorio je o prinosima Stipana Blažetina metodici nastave hrvatskog jezika. Svi su se izlagачi složili kako je Blažetin bio jedan od vodećih stručnjaka za školska pitanja Hrvata u Mađarskoj.

Djela Stipana Blažetina su: *Srce na dlanu* - pjesme (1981.), *Bodoljši* - dječji roman (1986.), *Tralala, tralala, propjevala svirala...* - dječje pjesme (1991.), *Korenje* - drame (1998.), *Suncu u oči* - (1999.), *Josip Cvenić: Word Perfect mesék* - prijevod (2000.).

Njegov sin Stjepan i kći Bernadeta Blažetin, te unuci koji su izveli prigodni recital i ulomak iz igrokaza, na najbolji način nastavljaju djelo svoga oca.

Uz izložbu, spomen-sjedicu, dokumentarni film i posjet Blažetinu posljednjem počivalištu na mjesnome groblju, treba istaknuti osmišljenu prezentaciju knjige izabranih pjesama Stipana Blažetina pod naslovom *Na istom kolosijeku*, u nakladi KLD Rešetari koje je izdvojio njegov sin, a kritički osvrt priredio mr. Ivan Slišurić, koji je također sudjelovao u radu spomen-sjednice u Serdahelu. ■

Unuci Stipana Blažetina izveli su prigodni recital

ENG A memorial day was held in the village of Serdahel (Tótszerdahely) in the Mura river region of Hungary in honour of Stipan Blažetin, a versatile writer and prominent figure on the Croatian culture scene in Hungary, on the occasion of the 70th anniversary of his birth and the 10th anniversary of his passing.

ISELJENIČKA VIJEST

POSJET HRVATIMA U URUGVAJU

URUGVAJ - Tijekom posjeta Urugvaju, u razdoblju od 20. do 22. listopada, mr. sc. Domagoj V. Prosoli, otpravnik poslova Veleposlanstva RH u Buenos Airesu, sastao se s članovima hrvatske zajednice te sudjelovao na svečanosti obilježavanja 20. godišnjice neovisnosti Republike Hrvatske koja je održana u osnovnoj školi koja nosi naziv "Republika Hrvatska".

Naime, prema praksi da se pojedinim nastavnim institucijama dodijeli naziv određene države, urugvajski parlament usvojio je krajem 2007. godine zakon na temelju kojeg se ovoj javnoj školi, u jednoj od sjevernih četvrti grada Montevidea, dodjeljuje naziv "Republika Hrvatska". Škola je započela s radom 2008. godine, a trenutno je pohađa oko 500 učenika, od 5 do 12 godina. Svakoga listopada posebno se obilježava Dan neovisnosti RH, a s posebnom pažnjom ovogodišnju jubilaru svečanost organizirali su njezini nastavnici i učenici.

U razgovoru s ravnateljicom škole te inspektoricom za osnovne škole pri Ministarstvu obrazovanja iskazana je želja za jačanjem suradnje s hrvatskim veleposlanstvom u organizaciji budućih proslava, a posebno ih zanima suradnja u vidu bratimljenja s jednom hrvatskom osnovnom školom kako bi započeli razmjenu iskustava te radova učenika.

Također su održani razgovori s predstavnicima hrvatske zajednice u Urugvaju, dr. Eduardom Antonichem, počasnim konzulom RH i Fedorom Jaugustom, predsjednikom Hrvatskog doma u Urugvaju s kojima su razmijenjene ideje o budućoj suradnji na zajedničkim projektima očuvanja hrvatskog identiteta u ovoj južnoameričkoj zemlji.

Posebni interes postoji za obilježavanje 20. godišnjice urugvajskog priznanja Republike Hrvatske. Spomenuta je i mogućnost održavanja tečaja hrvatskog jezika i kulture u Montevideu početkom iduće godine, uz angažman profesorice hrvatskog jezika koja trenutno podučava naše iseljenike u Buenos Airesu hrvatski jezik. (VRH Buenos Aires)

Uspješni spoj urbanog i ruralnog

Hrvatska matica iseljenika organizirala je na Sajmu poslovni susret 'Hrvati poduzetnici u domovini i izvan nje', te okrugli stol 'Problemi povratka u domovinu - iskustva i smjernice'

Sudionici poslovnog susreta slijeva na desno: S. Puđa, M. Šušak, D. Prtenjača, M. Kisters, D. Pavković, I. Belić prezenterica i D. Katica

šest županija i Zagreba te pet europskih zemalja, na izložbenoj površini od 5.000 četvornih metara. Među mnogobrojnim izlagačima, svoj prostor i ove godine imala je Hrvatska matica iseljenika (HMI) čiji su časopis Matica te web portal i medijski pokrovitelji Sajma. Uz to, HMI na Sajmu organizira poslovni susret *Hrvati poduzetnici u domovini i izvan nje*, te okrugli stol *Problemi povratka u domovinu - iskustva i smjernice*. Na Sajmu je predstavljena široka lepeza autohtone gastronomske ponude, starih obrta, zanata, folklor, kao i drugih proizvoda ruralnih područja.

AUTOHTONOST, TRADICIJA I BAŠTINA

Sve nazočne na otvorenju je pozdravio zagrebački gradonačelnik Milan Bandić koji je naglasio važnost takvog sajma za promociju proizvoda hrvatskog sela, hrvatske autohtonosti, tradicije i baštine. U pozdravnome govoru gradonačelnik Bandić zahvalio je i investitoru Green Gold Centra Branku Perkoviću što je u ovo 'izazovno recesijsko vrijeme pustio u promet najveću investiciju u Hrvatskoj'. Zatim je nazočne pozdravila predsjed-

Napisala: **Željka Lešić** Snimila: **Snježana Radoš**

Jedan od najljepših sajmova, međunarodni sajam proizvoda i usluga ruralnih područja Eko Etno Hrvatska Europa Tour, svoja vrata otvorio je u srijedu, 26. listopada, a ove godine održava se deveti put. Potporu Sajmu dao je dr. Ivo Josipović, predsjednik RH, a pokrovitelji su nadležna ministarstva, Grad Zagreb i Hrvatska gospodarska komora. Sajam je otvoren u novome zagrebačkome poslovno-trgovačkom centru Green Gold na Radničkoj cesti, a posjetitelji su ga mogli razgledati do 30. listopada. Na Sajmu je bilo 400 izlagača iz

Okrugli stol na temu Problemi povratka u domovinu na šandru HMI

Raznolikost eko etno proizvoda na štandovima

Primamljiv štand Višnjice mamio je mnoge posjetitelje Sajma

nica Uprave Hrvatskog farmera, tvrtke organizatora sajma Eko Etno, Dijana Katica, koja je istaknula da se održavanjem Sajma ove godine u Green Gold Centru željelo pokazati da ruralno i te kako može funkcionirati i biti dobro povezano s urbanim. Tom prigodom najavila je kako će se na Sajmu održati i niz stručnih skupova, među kojima i konferencija srednjoeuropske inicijative (CEI) 'Marketing i brendiranje proizvoda i usluga ruralnih područja', a novost je projekt Eko Etno Modna platforma koja će nizom modnih revija predstaviti etnografske dizajnere iz Hrvatske i regije. Među mnogobrojnim uglednicima, uzvanicima, predstavnicima Hrvatskog sabora, ministarstava, županija, gradova i općina nazočio je i osječko-baranjski župan Vladimir Šišljagić, koji je u pozdravnom slovu istaknuo kako njegova županija na Eko Etnu sudjeluje od samog početka, što ga posebno veseli, te je pozvao sve da se posjetom toj županiji uvjere kako se njeguje autohtono i tradicionalno, čime se ruralni turizam sve bolje veže s poljoprivredom. Izložbeni prostor i ove godine imala je Hrvatska matica iseljenika.

SKUPOVI U ORGANIZACIJI HMI-ja

Na poslovnom susretu Hrvata poduzetnika u domovinu i izvan nje sudjelovali

su: posebna gošća susreta Karolina Vido-
vić Krišto, urednica Satelitskog programa HRT-a, koja je tom prigodom predstavila projekt 'Slika Hrvatske', zatim urednik inozemnog izdanja Večernjeg lista i voditelj projekta 'Domovnica' Stipe Puđa, koji je ukratko predstavio projekt 'Domovnicu' s ciljem povezivanja s Eko Etno projektom, predsjednik Hrvatskoga gospodarskog saveza (udruga iz Frankfurta) Mario Šušak, koji je predstavio rad Saveza te mogućnost povezivanja s ruralnim proizvođačima u domovini, zatim pravnik i odvjetnik dr. Davor Prtenjača, uspješni hrvatski odvjetnik, koji je govorio o uspješnom poslovanju Hrvata izvan domovine, kao i njihovu većem angažmanu u razvoju turizma i promociji hrvatskih proizvoda te akademska glazbenica Monika Kisters, voditeljica hrvatske glazbene škole koja djeluje u Njemačkoj. Tom prigodom upriličen je i kraći videozapis kojim je predstavljen rad ove zanimljive institucije i jače povezivanje s glazbenom scenom u domovini. Prigodom predstavljanja glazbene škole mlada glazbenica je istaknula kako im nedostaje nekoliko predavača u školi te uputila poziv hrvatskim umjetnicima za suradnjom. Dijana Katica naglasi-

la je mogućnosti poslovanja s Hrvatima izvan domovine, dok je Dijana Pavković, poduzetnica i povratnica iz Njemačke, svojim primjerom pokazala kako dobro poslovati u domovini. Poslovnim susretu nazočila je i ravnateljica HMI-ja Katarina Fuček, koja se s gostima iz izvan-domovinstva družila i nakon susreta.

PROBLEMI PRILIKOM POVRATKA U DOMOVINU

Sljedećeg dana, 29. listopada, održan je okrugli stol *Problemi povratka u domovinu - iskustva i smjernice*. Moderatorica okruglog stola bila je Ivana Rora, voditeljica Odjela za marketing i promociju HMI-ja, a sudionici su bili: Stipe Puđa, Monika Kisters, Domagoj Šola, bivši generalni konzul u Chicagu i zastupnik u provincijskom parlamentu Onatarija u Kanadi, Dijana Pavković, zatim Željka Lešić, ravnateljica domovinskog sjedišta Hrvatskoga svjetskog kongresa, te Mirko Volarević, zamjenik ravnatelja Agencije za upravljanje državnom imovinom. U zanimljivom razgovoru svaki od govornika iznio je podatke u vezi s povratkom iseljenika u domovinu, njihova iskustva te korisne prijedloge kako što bolje povezati domovinu s izvandomovinstvom. ■

ENG Zagreb was once again host to the ninth Eco Ethno Croatia Europe Tour international rural products and services fair.

Atraktivne manekenke etno revije u modelima Mine Petre

Duh naroda je neuništiv

Na svečanom koncertu "Srijemci Hrvatskoj" sudjelovala su društva iz Srijema, društva prognanih Srijemaca u Hrvatskoj, kao i etablirana imena hrvatske tamburaške scene

Folklorna skupina Zavičajne
udruge Gibarac

Napisao: Zlatko Žužić
Snimio: Petar Gašparović

Svečanim koncertom "Srijemci Hrvatskoj", koji je održan u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog u Zagrebu, Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata obilježila je 16. listopada dvadesetu godišnjicu svoga postojanja. Pokrovitelj koncerta bilo je Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva, odnosno ministar i potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske mr. sc. Božidar Pankreć, a sudjelovala su kulturno-umjetnička društva iz istočnog i zapadnog Srijema, društva prognanih Srijemaca u Republici Hrvatskoj, kao i etablirana imena hrvatske tamburaške scene.

ČUVANJE KULTURNOG IDENTITETA

Koncert je u ime organizatora otvorio Mato Jurić, predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, podsjetivši da je ta udruga osnovana 28. prosinca 1991. godine u glavnome gradu Hrvatske kada su Hrvati iz Srijema, Bačke i Banata u velikom broju bili pri-

siljeni napustiti svoj zavičaj u kojem su stoljećima živjeli kao autohtono stanovništvo te svoje utočište pronaći u matičnoj državi Republici Hrvatskoj. "Za vrijeme velikosrpske agresije na Republiku Hrvatsku prognano je oko 40.000 Hrvata iz tih krajeva, a Zajednica je osnovana s temeljnim ciljem organiziranja raznih oblika pomoći protjeranim Hrvatima u

tim najtežim trenucima svoje povijesti, ali i s namjerom očuvanja, promicanja, razvitka i unapređivanja tradicijske baštine Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, kao i čuvanja vlastitoga kulturnog identiteta u širokoj lepezi bogatog mozaika hrvatske kulture", rekao je predsjednik Jurić i dodao kako Zajednica djeluje u devet ograna diljem Hrvatske u: Osijeku, Požezi, Virovitici, Koprivnici, Bjelovaru, Rijeci, Poreču, Zadru i Zagrebu, te u devet zavičajnih klubova koji su organizirani prema mjestu stanovanja iz kojih su se Hrvati doseljavali, a to su: Beška, Gibarac, Golubinci, Hrtkovci, Kukujevc, Nikinci, Slankamen, Petrovaradin i Srijemska Mitrovica. Predsjednik Jurić zahvalio je također i svim institucijama u Hrvatskoj koje su nesebično pomagale prognanim Hrvatima iz Srijema, a posebno potpredsjedniku Vlade i ministru Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva mr. sc. Božidaru Pankreću.

ISKRENE ČESTITKE

U ime grada Zagreba, domaćina koncerta "Srijemci Hrvatskoj", prisutne je pozdravio i zagrebački gradonačelnik Milan Bandić, dok je pokrovitelj kon-

Branko Uvodić i Mato Jurić

certa mr. sc. Božidar Pankretić zahvalio na iskazanoj časti i čestitao dvadesetu obljetnicu postojanja Zajednice.

U prvom bloku svečanog koncerta "Srijemci Hrvatskoj", koji je vodio Branko Uvodić i snimala Hrvatska televizija i Hrvatski radio, nastupio je Veliki tamburaški orkestar HKPD-a "Matija Gubec" iz Rume, Folklorna skupina Zavičajne udruge Kukujevci iz Suhopolja, KUD "Julije Benešić" iz Iloka, Tamburaški sastav HKPD-a "Tomislav" iz Golubinaca i Folklorna skupina Zavičajne udruge Gibarac iz Osijeka.

Drugi blok bio je rezerviran za tamburaške sastave u kojem su nastupili "Suhopoljski tamburaši" iz Suhopolja, "Sremci" iz Berka, "Tamburaši za dušu" i Marinko Blažinkov iz Tamburaškog sastava "Dike". Slijedila su vodeća imena hrvatske tamburaške scene: Čiro Gašparac, Vera Svoboda i Krunoslav Kićo Slabinac, a koncert je završen prazničnom

svečane pjesme (himne) Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata "Vratit ću se zemljo" koju je na stihove srijemske pjesnikinje Ljubice Kolarić Dumić uglazbio maestro Josip pl. degl' Ivelio, a izveo je Veliki zbor od 120 članova, sastavljen od triju zborova: Hrvatskoga pjevačkog društva "Slavulj" iz Petrinje, Hrvatskoga pjevačkog društva "Jeka" iz Samobora i Mješovitoga pjevačkog zbora "Emil Cosetto" iz Zagreba, pod ravnanjem maestra Josipa pl. degl' Ivellia.

KNJIGA MEMOARA IVANA BONUSA

Obilježavajući svoju dvadesetu obljetnicu Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata cijelu je ovu godinu diljem Hrvatske organizirala mnogobrojne kulturne i športske manifestacije, a neposredno prije koncerta u svojoj biblioteci "Srijemski Hrvat" izdala je i knjigu memoara pučkog pjesnika Ivana Bonusa "Moj voljeni i kićeni Srijeme", u kojoj je autor na 347 stranica stvorio djelo koje nadilazi njegov život i postaje zapis o stradanjima nedužnih Hrvata u Srijemu, njihovu progonu, prognaničkim traumama i nalaženju novih domova, ali i trajno svjedočanstvo o njihovu samoorganiziranju u sklopu Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, u Republici Srbiji, i Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, u Republici Hrvatskoj.

Naravno, središnji događaj obilježavanja dvadesete godišnjice postojanja Za-

Vera Svoboda

jednice bio je svečani koncert "Srijemci Hrvatskoj" koji je pred dvije tisuće ljudi u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog još jednom pokazao kako su prognani Hrvati iz Srijema svojim dolaskom u Hrvatsku donijeli i svoju bogatu tradicijsku kulturu te samoorganiziranjem sačuvali svaki djelić srijemskoga folklornog tkiva u lepezi hrvatske kulture. Jer, duh naroda je neuništiv, može mu se oteći kuća i selo, ali ne i duša, a upravo je ta duša utemeljenjem Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata 28. prosinca 1991. godine udahнула novi život prognanim Srijemcima i postala simbol njihova zajedništva, kao dragocjena odrednica životnog puta u kojem su stoljećima, rame uz rame, stajali mnogi Srijemci sačuvali svoj identitet od zaborava. ■

ENG The Association of Croats Expelled from the Srijem, Bačka and Banat Regions marked its twentieth anniversary with a gala concert held at Lisinski Concert Hall in Zagreb.

Folklorna skupina Zavičajne udruge Kukujevci

*Njemu je ostalo srce tamo na kamenoj liti,
Kadulja gdjeno miriši, smilj gdje zlati se žuti
Bršljan gdje zide djeci mu štiti.*

S. S. Kranjčević – Iseljenik

Hrvatska matica iseljenika, podružnica Rijeka, svojedobno je utemeljila nagradu "Silvije Strahimir Kranjčević" kako bi omogućila našim iseljenicima da sudjeluje u Natječaju koji je namijenjen isključivo njima. Ovom nagradom želi se poticati i poduprijeti književno stvaralaštvo u iseljeništvu te hrvatskoj javnosti predstaviti dosezi te pisane riječi. Hrvatska matica iseljenika oduvijek je poklanjala pažnju literarnim postignućima naših iseljenika i njihovih potomaka, bilo da su pisali na hrvatskom jeziku ili jeziku njihove društvene sredine.

Nagradi "S. S. Kranjčević" zadana je višestruka zadaća. Pisana riječ i govor na materinskom jeziku uvijek su osnaživali u naših iseljenika i njihovih potomaka svijest o identitetu te

su tako nastojali sačuvati svoju pripadnost hrvatskome narodu opirući se posvemašnjoj asimilaciji. U prošlosti je osobito pisana (i naravno govorena) materinska riječ održavala čvrste veze sa zemljom podrijetla i matičnim narodom. Danas se, pak, novo iseljeništvu može poslužiti suvremenim tehnologijama poput Interneta i tako kontinuirano pratiti, učiti i upoznavati ukupno hrvatsko naslijeđe.

Natječaj se raspisuje svake dvije godine, a nadamo se da će i na ovogodišnji poziv za sudjelovanjem pristići mnogobrojni radovi.

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA - PODRUŽNICA RIJEKA
Vanja Pavlovec

NATJEČAJ

Nagrada "Silvije Strahimir Kranjčević" za literarno stvaralaštvo iseljenika i njihovih potomaka
Nagrada "S. S. Kranjčević" dodjeljuje se za ostvarenja s područja pjesništva, romana, kratke priče, drame

i putopisa, pod uvjetom da nisu već nagrađivana te da im je autor iseljenik ili potomak iseljenika. Literarni radovi mogu biti pisani hrvatskim standardnim jezikom ili na nekom od hrvatskih narječja te nji-

ma pripadajućim govornima (mjesni govor). Broj literarnih radova je ograničen: za poeziju deset pjesama, za kratku priču pet, za putopis dva te za roman i dramu jedan priilog.

Svaki rad treba biti pisan na računalo ili pisaćim strojem te sadržavati ime i prezime, godinu rođenja, adresu i kratki životopis autora.
Rok za slanje radova je 10. prosinca 2011. godine.

Adresa:

**HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
PODRUŽNICA RIJEKA**

Trpimirova ulica 6, 51 000 Rijeka, Hrvatska
E-mail: rijeka@matis.hr
Tel: +385 (0)51 214557
Fax: +385 (0)51 339804

Rezultati Natječaja bit će objavljeni krajem siječnja 2012. godine.

‘Kad zapiva klapa...’

Klapa je nastupila i u mjestu Coopetu (Ženeva) u sklopu proslave treće godine postojanja Hrvatskoga kulturnoga umjetničkog društva ‘Živa grana’ iz Ženeve

Klapa 'More' nastupila je u restoranu 'Tiffany' u Montheyu

Napisao: **Zlatko Šešet**

Ljubitelji klapske pjesme u Švicarskoj imali su početkom listopada priliku uživati u pjevanju klape ‘More’ iz Splita. Švicarska publika nema prilike često slušati ovaj glazbeni izričaj. Repertoar tradicionalnih dalmatinskih pjesama pokazao je da se te pjesme doživljavaju kao nešto posebno. Koncertni program poznatijih klapskih napjeva oduševio je i razveselio sve nazočne i to sve tri večeri koliko je klapa gostovala u Švicarskoj.

U petak 7. listopada klapa je nastupila u Dietikonu, u restoranu Don Camillo, gdje su bili vrlo lijepo primljeni. Tu večer kuhinja je ostala bez kuhara jer vlasnik restorana, veliki zaljubljenik u klapsku pjesmu, nije mogao ostati u kuhinji dok je klapa pjevala te im se pridružio i pjevao cijelu večer. Organizacija večeri bila je besprijekorna. Publika je bila raspjevana i rasplesana. Klapa je otpjevala sve svoje pjesme nadahnuto i s puno emocija.

U subotu 8. listopada klapa je nastupila u mjestu Coopetu (Ženeva) u sklopu

proslave treće godine postojanja Hrvatskoga kulturnoga umjetničkog društva ‘Živa grana’. Još dugo će se pričati o noći u kojoj je HKUD ‘Živa grana’ s prijateljima proslavio godišnjicu rada i postojanja. Bio je to spektakl kakav se u ovome dijelu Švicarske može doživjeti samo u raspjevanoj Ženevi. Od prvoga do zadnjega nastupa publika je svojim glasovima podržavala kako domaćine HKUD ‘Živu granu’ tako i njihove goste klapu ‘More’ iz Splita te KSD ‘Duvanjske rose’ iz Berna, Tamburaški sastav ‘Alkari’ iz

Züricha, koji su svojim nastupima dodatno ugrijali atmosferu. Sve je prštalo od pozitivne energije kojom je publika popratila svaku pjesmu kako klape ‘More’, tako i nastupe ostalih gostiju.

U nedjelju 9. listopada klapa ‘More’ nastupila je u restoranu ‘Tiffany’ u Montheyu. Da dobra klapska i dalmatinska pjesma u Montheyu i Valaisu ima puno poklonika pokazala je publika koja je ispunila svih 100 mjesta restorana Tiffanyja i još se tražilo mjesto više. Moramo spomenuti da je na ovome zajedničkom druženju osim velikog broja Hrvatica i Hrvata nazočio i veliki broj Švicaraca. Nakon domjenka dobrodošlice goste je pozdravio vlasnik restorana Damir Bešen sa suprugom Snježanom te su sve pozvali na zajednički ručak. Restoran Tiffany pruža jedinstveno iskustvo uživanja u spoju vrhunskih hrvatskih kulinarskih specijaliteta, dobre hrvatske kapljice i ugodne atmosfere. Kad se uz to čuju nježni zvuci mandoline i gitare te kad klapa zapjeva – svi se s nostalgijom prisjete domovine te i suza poteče. Posebno nam je bilo drago da su u ovoj večeri uživali i naši prijatelji Švicarci. Druženje uz pjesmu i vino potrajalo je dugo u noć. Bilo je ovo iznimno lijepo iskustvo i svi su izrazili želju za ponovnim susretom. ■

Na proslavi treće obljetnice HKUD ‘Živa grana’ iz Ženeve

ENG Early this October fans of *klapa* style a cappella singing in Switzerland had an opportunity to enjoy a performance by the Split-based Klapa More band. They appeared at Dietikon, Coppet near Geneva and in Monthey.

“Mladima trebaju suvremeni kulturni sadržaji”

Nina se često susreće i bavi problemima multikulturalnosti, multietničnosti, problemima odnarođivanja i sve slabijeg znanja materinskog jezika mladih naraštaja iseljenika

Nina Kovačina u uredništvu Matice

Razgovarao: **Hrvoje Salopek**

Snimke: **Zbirka Kovačina**

Nedavno je Hrvatsku maticu iseljenika posjetila Nina Kovačina iz Melbournea u Australiji s namjerom da predstavi projekt CrOz, manifestaciju koja će se sredinom studenoga održati u Melbourneu, o čemu je Matica pisala u prošlom broju. Posjet smo iskoristili za razgovor s tom mladom hrvatskom aktivisticom.

Nina se 1995. kao 9-godišnjakinja, zajedno sa svojom obitelji – mamom Silvanom, očuhom Mirom i 2-godišnjim bratom Robertom, odselila iz rodne Pule u daleki Novi Zeland. Njezini visokobrazovani roditelji, otac pomorski inženjer, majka profesorica hrvatskog jezika, smatrali su da u Puli za njih više nema perspektive i da su ondje sve postigli pa su puni avanturističkog duha život htjeli započeti negdje na drugom kraju svijeta. “Najmanje zahtjeva pri useljenju u neko od nama zanimljivih odredišta tada je postavljao Novi Zeland pa se samo po sebi nametnulo rješenje da se odselimo baš tamo. Roditelji su stupili u kontakt s poznanicima koji su ondje živjeli neko vrijeme i povratne reakcije bile su dobre. Tako smo nakon otprilike godinu dana čekanja na useljeničke papire otputovali u Auckland”, priča nam Nina. Kaže da su joj prvi dojmovi bili vrlo čudni: “Sve je bilo drukčije nego kod nas, imala sam pomalo osjećaj da sam izgubljena, kao da sam sama na svijetu.”

IZ ‘NORMALNOG’ ŽIVOTA U ISELJENIČKU AVANTURU

Iz ‘normalnog’ života u Puli Ninini roditelji našli su se uistinu u situaciji kada život treba započeti od nule. “Boravili smo privremeno kod prijatelja, posla

Nina s bratom u zabavnom parku u Novom Zelandu, 1999.

u struci nije bilo pa su roditelji bili prisiljeni prihvatiti bilo kakav posao. Čuli su za mogućnost da se zaposle u velikoj tvrtki koja se bavi čišćenjem ureda. Nije bilo vremena za dugo razmišljanje jer su nam dugovi iz dana u dan rasli. I tako su, eto, prihvatili posao čistača. Zanimljivo je da je u toj tvrtki radilo oko 90% ljudi iz bivše Jugoslavije, uz to većina visokoobrazovanih. No, roditelji se na svoj težak život nisu žalili. Bili su svjesni da su dolaskom u Novi Zeland donijeli konačnu odluku od koje nema odstupanja. Živjeli smo vrlo skromno. Hrenovke, gulaš i slično bili su bolji ručak, a litra mlijeka morala nam je biti dostatna za dva-tri dana”, prisjeća se Nina tih dana oskudice. Dodaje kako su se u Aucklandu družili s nekoliko obitelji iz Pule te da su često posjećivali tamošnji Dalmatinski klub u četvrti Henderson, u kojemu je mama Silvana podučavala hrvatski.

Teškim stanjem u Novom Zelandu Ninin očuh nije se htio pomiriti. Dobivao je informacije da se u susjednoj Australiji puno bolje živi, da se lakše pronade posao te da su ljudi, za razliku od Novog Zelanda, otvoreniji prema strancima. Odlučio je to provjeriti i otputovao kako bi eventualno pripremio preseljenje cijele obitelji. “Kad se moj očuh javio iz Australije, zračio je velikom pozitivom. Bio je jako sretan jer je konačno našao

posao u struci kao kapetan na trajektu. Uskoro smo spremili stvari te smo mu se i mi nakon četiri mjeseca pridružili u Melbourneu.”

PREKRASNO NEBO AUSTRALIJE

Nina kaže kako su i njezini prvi dojmovi o Australiji bili iznimno pozitivni. “Za razliku od Novog Zelanda, gdje je često oblačno i vlažno i gdje se čini da vam nebo visi nad glavom, u Australiji je sasvim suprotno – prekrasno plavo, otvoreno i visoko nebo koje daje poseban osjećaj slobode.”

Nina u Melbourneu uspješno nastavlja školovanje. Kad joj je majka otišla u *Victorian school of Languages*, kako bi djecu upisala na dodatnu hrvatsku nastavu, odmah su je pitali bi li podučavala hrvatski kod njih. “Eto, tako je moja mama našla posao u struci i počela predavati subotom hrvatski. Zatim je pohađala tečaj za knjižničarku pa se zaposlila u općinskoj knjižnici u Brimbanku gdje radi već desetak godina.” Očuh posljednjih godina radi u kompaniji koja opskrbljuje platforme kao kapetan na njihovim brodovima. Brat završava srednju školu i trenutno se priprema za završni ispit iz hrvatskog jezika.

Nina je 2009. diplomirala pravo i politologiju, završila je i dopisni studij hr-

S promocije diplome

vatskog jezika na McQuarie sveučilištu. Uspjela je dobiti i crni pojas u karateu – prvi dan. Uz sve to predaje hrvatski kao i njezina majka na *Victorian school of Languages*, a 2009. pohađala je Sveučilišnu školu hrvatskog jezika u Zagrebu. Na multietničkom radiju SBS vodila

Nina sa svojim maturantima

je program na hrvatskom za mlade koji se emitira utorkom na večer. No, izgleda da joj nije dosta fakulteta jer trenutno studira kineski i francuski.

'ZAŠTO MI NEMAMO SVOJ DAN NA FEDERATION SQUAREU?'

Nina se u svome poslovnom i privatnom životu često susreće i bavi problemima multikulturalnosti, multietničnosti, problemima odnarođivanja i sve slabijeg znanja materinskog jezika mladih naraštaja. Smatra da je mladim australskim Hrvatima klasičan oblik njegovanja identiteta i kulture u sklopu etničkih klubova sve manje zanimljiv i atraktivan. "Danas su puno uspješniji kulturni programi koji uspiju prožimati hrvatske i australske elemente jer u mladima je podjednako prisutan hrvatski i australski identitet. Oni su podjednako ponosni na svoje podrijetlo, kao i na zemlju u kojoj su rođeni. To treba imati na umu kad se rade programi za mlade."

Kaže kako se na glavnome trgu u Melbourneu često održavaju takve uspješne priredbe posvećene pojedinim etničkim zajednicama, koje su zanimljive široj publici i stoga su dobro posjećene. Tako svoj dan na Federation Squareu imaju Talijani, Libanonci, Grci, Indijci, Poljaci... "Često sam se pitala zašto mi Hrvati nemamo svoj priredbu ondje. Jednom prigodom kad sam s mamom i prijateljicama sjedila na trgu, razmišljala sam o tome i odlučila pokrenuti organizaciju Hrvatskog dana na Federation Squareu." Ono što se mnogima činilo nemogućim, da jedna djevojka bez potpore većih organizacija uspije pokrenuti veliku manifestaciju, dogodilo se. Nina je uz pomoć mame, prijateljice Gorane Mašić i Mirande Kuzmanović krenula u akciju.

Trebalo je osmisliti koncepciju, program, dobiti dozvole od gradskih vlasti za trg, zatvoriti financijsku konstrukciju... Organizacijske pripreme koje su trajale dvije godine su pri kraju. "Federation Square u Melbourneu rezerviran

je 12. i 13. studenog za festival australsko-hrvatskog prijateljstva. Kako vidite, naša manifestacija na trgu traje ne jedan, već čak dva dana. To je prvi put da neka etnička zajednica dobije trg dva dana na korištenje. No, to očito nije slučajno. Gradske vlasti su prepoznale vrijednost našeg programa kojim ćemo nastojati ujediniti Hrvatsku i Australiju na novi, moderniji način te njezinim građanima dati mogućnost da upoznaju i zavole obje kulture."

NININO 'AUTORSKO DJELO'

Nina naglašava kako je njezino 'autorsko djelo' i naziv festivala - *CrOz*. "Riječ koju sam kreirala višestruko je simbolična. *Cro* stoji naravno za Hrvate i Hrvatsku, a *Oz* je u australskom slengu izraz za Australce. Kad spojimo *Cro* i *Oz* dobivamo

jednostavnu i kratku riječ *CrOz* koja simbolizira spoj hrvatskoga i australskoga. Već su mi neki mladi Australci hrvatskog podrijetla rekli - Pa mi smo zapravo *CrOz*. Veseli me kad se mladi u tome prepoznaju." Nina ističe i kako hrvatska riječ 'kroz' (*CrOz*) ima svoje značenje i može se shvatiti kao prolaženje kroz (*CrOz*) hrvatsku i au-

stralsku kulturu. Uz to treba posebno naglasiti da je logo *CrOza* osmislio ugledni australsko-hrvatski slikar Charles Bilich.

Nina objašnjava kako je *CrOz* multimedijски događaj kojemu je namjera predstaviti modernu, tradicijsku i klasičnu glazbu, kazališnu i likovnu umjetnost, modu, kuharstvo i osobe koje obje prijateljske zemlje mogu predstaviti u najboljem svjetlu. On ima humanitarni karakter i prikupljeni novac bit će doniran u jednakim omjerima australskoj *Wirrpanda* fondaciji, koja se brine o mladima Aboridžinima, i Dječjem odjelu Vukovarske bolnice.

Opraštamo se od naše sugovornice te s nestrpljenjem iščekujemo izvješće o tome kako je protekao prvi *CrOz*. Držimo joj palčeve da sve uspije kako je zamislila. ■

Napisao: **Franjo Bertović**

Snimio: **Edward W. Pazo**

U subotu 22. listopada, u Wellandu, nedaleko od poznatih slapova Niagare, obilježena je 45. obljetnica tamošnjega Hrvatskoga narodnog doma. Ova danas lijepa građevina kupljena je 1966. godine te preuređena marljivim rukama Hrvata koji su htjeli imati svoje sastajalište kako bi očuvali hrvatsku kulturu i identitet u ovome najjužnijem dijelu kanadske provincije Ontario. Prema povijesnim zapisima, već na početku je istaknuto da će ovo postati - Dom bratskih okupljanja, kulturni i rekreacijski centar za sve, bez obzira na životnu dob, politička ili vjerska uvjerenja. S tako jasnim i sveopćim ciljem vrata Hrvatskoga narodnog doma otvorena su u listopadu 1966. godine. Danas je to dom za umirovljenike, za kulturno-umjetničko društvo "Vesele Hrvate", kuglaški tim Hrvatskog doma te za odsjek 617 "Hrvatski sinovi" Hrvatske bratske zajednice. Odano članstvo i organizacije koje djeluju u Hrvatskome narodnom domu s ponosom ističu kako je to doista dom hrvatskog naroda koji se brine o očuvanju kulture, kulinarnstva, jezika i pučkih običaja. Mnoga djeca naučila su baš u ovome domu hrvatski folklor, tamburicu, jezik svojih roditelja, baka i djedova.

DOM ZA DRUŠTVENA I PRIVATNA OKUPLJANJA

I to nije sve. Vrata ovoga doma otvorena su Hrvatima i iz udaljenijih mjesta u tzv. niagarskom poluotoku. Ovo je i dom za privatna okupljanja prigodom krstići, svadbi, karmina, skupljanja humanitarne pomoći, poslovnih ručkova i poslovnih sastanaka raznih tvrtki iz grada Wellanda. Zato ne iznenađuje da su na svečanoj proslavi Hrvatskoga narodnog doma bili gradonačelnik Barry Sharpe i predstavnici nekoliko političkih stranaka te u svojim govorima istaknuli zadovoljstvo Hrvatima koji tako neumorno i složno rade na očuvanju svoje kulture i time pridonose zbližavanju svih građana koji se okupljaju u njihovu domu.

Na čelu Hrvatskoga narodnog doma nalazi se skupina direktora koji su izabra-

ENG We spoke with young Australian-Croatian activist Nina Kovačina of Melbourne during her visit to Croatia, which included a stop at the CHF to present the *CrOz* project.

“Dom bratskih okupljanja”

Danas je ovaj prekrasno uređeni dom mjesto okupljanja za umirovljenike, za kulturno-umjetničko društvo “Vesele Hrvate”, kuglaški tim Hrvatskog doma te za odsjek 617 “Hrvatski sinovi” Hrvatske bratske zajednice

Franjo Bertović, Marzann Boljkovac, Bernard Luketich, Mary i Nick Šajatović, Bernadette Luketich-Sikaras i Steve Vrkljan

Zajednički nastup Veselih Hrvata iz Wellanda i St. George iz Cokenburga

ni na godišnjoj sjednici, a oni se brinu o poslovanju i profesionalnom odnosu s javnošću. Dom je savršeno organiziran te uz parkiralište ima veliku i malu dvoranu, prostranu kuhinju, urede i sanitarne čvorove. Pruža osjećaj boravka u luksuznom hotelu. Sve je pomno osmišljeno i namijenjeno korisnicima. Prvi predsjednik ovog doma bio je pokojni George Boc, a sada je predsjednica Kathleen Turkovich.

Pri spomenu odsjeka 617 HBZ-a moram istaknuti da je to jedan od najstarijih odsjeka Hrvatske bratske zajed-

nice u Kanadi koji ima dugu tradiciju i zasluge za okupljanje Hrvata i očuvanje hrvatske kulturne baštine. Odsjek je uzorno vođen i prednjači u svojim aktivnostima u Kanadi i u ovoj velikoj organizaciji Hrvata u svijetu. Takav odsjek u gradu imao je golemi i vizionarski utjecaj pri kupnji i stvaranju ovoga doma. Sadašnji predsjednik odsjeka je Joseph Ivančak.

BOGAT KULTURNO-UMJETNIČKI PROGRAM

Na svečanosti je izveden bogat kulturno-umjetnički program u kojem su sudjelovali domaćini - KUD “Veseli Hrvati” iz Wellanda pod vodstvom Randyja Zdelara i Odrasli tamburaški zbor “St. George” iz Cokenburga (Pennsylvanije) pod dirigentskom palicom Marlene Luketich Kochis i uz asistenciju Dana Kochisa i Bernadette Luketich-Sikaras.

Zdelar je bio i voditelj programa na engleskom i hrvatskom jeziku što je nedvojbeno pokazatelj da je Hrvatski narodni dom omogućio i ovome mladom Kanađaninu hrvatskog podrijetla da nauči svoj materinski jezik.

Uz mnogobrojne uzvanike na svečanosti su bili: glavni predsjednik HBZ-a u Americi Bernard Luketich, tajnik/blagajnik Edward Pazo, novoizabrani potpredsjednik i voditelj članskih usluga Franjo Bertović, predsjednica Nadzornog odbora Bernadette Luketich-Sikaras, članica Nadzornog odbora Maryann Boljkovac, član Glavne porote Steve Vrkljan te bivši potpredsjednik HBZ-a Michael Štivorčić. Michael (Mijo) Štivorčić također je bio jedan od utemeljitelja i direktora Doma u Wellandu 1966. te se u svome govoru prisjetio mnogih lijepih uspomena iz tog vremena. ■

St. George Tamburitizans za vrijeme nastupa

ENG The 45th anniversary of the Croatian National Home of Welland in the Canadian province of Ontario celebrated its 45th anniversary this Saturday 22 October. It is a gathering place for the members of the Veseli Hrvati (Merry Croats) folklore ensemble, a bowling team, Hrvatski Sinovi Lodge 617 of the Croatian Fraternal Union and pensioners.

Više od 30 godina s hrvatskim vjernicima u Njemačkoj

“U biskupiji Mainz proveo sam 18 godina, od toga deset u Offenbachu, tri u Mainzu i pet u Darmstadtu. Sada sam takoreći punoljetan i mogu napustiti roditeljsku kuću”, zaključio je fra Josip Klarić koji odlazi na novu dužnost u Šibenik

Napisao i snimio: **Edi Zelić**

Na svečanome misnom slavlju u Hrvatskoj katoličkoj zajednici Darmstadt od vjernika se nakon pet godina uspješnoga djelovanja oprostio fra Josip Klarić, a u službu je uveden novi voditelj HKZ Darmstadt fra Nediljko Brečić.

U prepunoj crkvi sv. Fidelisa propovijedao je generalni vikar biskupije Mainz prelat Dietmar Giebelmann koji je zahvalio fra Josipu na predanome pastoralnom radu u biskupiji, u Offenbachu, Mainzu i Darmstadtu.

Fra Josip Klarić u Njemačkoj je s uspjehom djelovao više od trideset godina, a među ostalim bio je i delegat za hrvatsku pastvu u Njemačkoj. U Darmstadtu se prihvatio nimalo laganog zadatka pokrivanja velikog područja od Gross-Zimmerna preko Bensheima sve do Wormsa. Svojom odmjerenošću, skromnošću, velikim znanjem i iskustvom ostavlja duboki trag u navedenim zajednicama.

U mnogobrojnim publikacijama, pa tako i onoj s poznatim naslovom “Zajedno vjerovati, vjeru živjeti”, iznio je zanimljive teze na temu vjere i života. S jedne strane pastoralni, karitativni i socijalni rad zajednica drugih materinskih jezika, prema fra Josipu, vrlo je važan za mjesnu Crkvu. S druge strane, očuvanje materinskog jezika u službi Božjoj i u vjer-

skoj praksi predstavlja bitan element kako u ljudskom životu, tako i u narodnoj tradiciji i kulturi.

Pastoralne suradnice s. Andela Milas i s. Damjana Damjanović pripremle su prigodom oproštaja od dosadašnjeg župnika i istodobno dolaska fra Nediljka Brečića raznovrstan glazbeni program u kojem su sudjelovali veliki i mali zbor HKZ Darmstadt.

Svi čitači, pjevačice i pjevači dali

su sve od sebe te su uspjeli prirediti posebno lijepo i svečano euharistijsko slavlje koje je oduševilo i mnogobrojne njemačke goste poput prelata Giebelmanna, dekana Rudolfa Mochea, referenta za strance u biskupiji i mnoge druge koji su o fra Josipu Klariću govorili samo u superlativima.

Štoviše, dekan Moche i referent za strance Krämer prigodnim govorima zahvalili su svome prijatelju fra Josipu na zajedno provedenom vremenu te su mu uručili prigodne darove. Isto je učinio i delegat za hrvatsku pastvu u Njemačkoj vlč. Ivica Komadina. Među uzvanicima bio je i generalni konzul RH u Frankfurtu Josip Špoljarić.

Na kraju svete mise, u ime folklorne skupine HKZ Darmstadt, koju je fra Josip nakon svoga dolaska u Darmstadt ponovno aktivirao i okupio, Laura Martinović zahvalila je župniku za njegov rad i predala mu prigodni dar baš kao i Petar Kolar, predsjednik župskog vijeća te Lucija Vidaković u ime zbora.

Uz taktove pjesme “Fala”, koja je samo za ovu prigodu “prevedena” na dalmatinski idiom, te uz ovacije nazočnih vjernika fra Josip Klarić ispraćen je u domovinu.

- U biskupiji Mainz proveo sam 18 godina, od toga deset u Offenbachu, tri u Mainzu i pet u Darmstadtu. Sada sam takoreći punoljetan i mogu napustiti roditeljsku kuću - zaključio je fra Josip Klarić koji odlazi na novu dužnost u Šibenik. Hrvatima u Darmstadtu i cijeloj regiji, među ostalim, ostavlja vrijednu monografiju napisanu u povodu četrdesete obljetnice misije.

Novu dužnost u Darmstadtu s puno elana i humora preuzeo je fra Nediljko Brečić koji u Darmstadt dolazi iz Stuttgarta, a prije toga djelovao je u Ludwigsburgu i Düsseldorfu. ■

ENG Fra Josip Klarić said his goodbyes to the faithful of the Croatian Catholic Community of Darmstadt after five years of successful work in this community. The festive holy mass also introduced the new head of the community, Fra Nediljko Brečić.

Veliki potencijali za suradnju

Organizatori skupa uvjereni su da je ova prva konferencija samo početak uspostavljanja boljih odnosa i buduće poslovne suradnje između Kanade i Hrvatske, što će donijeti nove poslovne mogućnosti svima zainteresiranima

Napisala: **Ana Bačić**

U organizaciji Kanadsko-hrvatsko poslovne mreže iz Zagreba i Hrvatsko-kanadske gospodarske komore iz Toronta, u hotelu Sheraton u Torontu održan je nedavno višednevni skup pod nazivom "Hrvatska – Vaša vrata u Europu". Poslovni forum okupio je predstavnike tridesetak uspješnih kompanija iz Hrvatske, kao i kanadske domaćine koji su predstavljali ovdašnje uspješne gospodarstvenike.

Tijekom skupa organizirani su različiti sastanci, počevši od otvorenja skupa 27. rujna koje je održano u prostorijama Stikeman Elliot LLP do konferencije koja je završila panel diskusijama na temu ulaganja u Hrvatsku. Slijedili su sastanci kanadskih i hrvatskih gospodarstvenika koji posluju u istim djelatnostima, te organizirani posjeti kanadskim poduzećima.

Hrvatsku delegaciju predvodio je državni tajnik za investicije Domagoj Juričić te kanadski veleposlanik u Hrvatskoj Edwin L. Loughlin, kao i članovi uprave Kanadsko-hrvatske poslovne mreže.

U uvodnoj riječi prigodom otvorenja konferencije državni tajnik Juričić pozdravio je prisutne i obavijestio ih o najnovijim smjernicama hrvatske vlade u privlačenju stranih investicija te o općoj klimi za poslovanje u Hrvatskoj. Vrlo dobro posjećena konferencija s oko 140 prisutnih pružila je novi uvid u načine poslovanja u Hrvatskoj, a zatim su slijedile rasprave te su sudionici imali priliku razmijeniti iskustva i progovoriti o različitim investicijama i projektima koji su trenutačno zaživjeli u Hrvatskoj. Za vrijeme ručka prisutnima se obratio glavni govornik Robert Herjavec, vlasnik Herjavec Grupe i zvijezda televizijskog showa CBC "Dragon's Den" s kanadske mreže i američke televizijske kuće ABC, koji vodi program pod nazivom "Shark

Tank". Uz mnoga poslovna dostignuća gospodina Herjavca, on je poznat hrvatskoj zajednici kao dobrotvor koji uvijek ističe svoje hrvatske korijene.

Na skupu su bili i kanadski uzvanci: ministrica rada Lisa Raitt, državna tajnica Lynn Yelich, gradonačelnik Hamiltona Bob Bratina, predstavnici grada Toronta te predstavnici Hrvatske, veleposlanik Veselko Grubišić i generalni konzul u Mississaugi Ljubinko Matešić.

U završnoj riječi državni tajnik Juričić naglasio je da je ovaj skup bio vrlo dobro organiziran te kao takav može postati model za buduće poslovne skupove koji bi se organizirali u skoroj budućnosti. "Potencijali za suradnju između Kanade i Hrvatske su veliki i na nama je da uložimo više truda u organiziranje naših poduzeća kako bismo svi od toga prosperirali. Naša je poruka jasna - Hrvatska je otvorena za biznis!", rekao je Juričić.

U zajedničkoj izjavi predsjednika Kanadsko-hrvatske poslovne mreže Josipa Bašića i predsjednika Kanadsko-hrvatske gospodarske komore Johna Mariona stoji: "Organiziranje ovakvoga poslovnog skupa iziskuje velike napore. U ime naših dviju organizacija zahvaljujemo na potpori i velikodušnom sponzorstvu, uključujući SNC-Lavalin, Provinciju Ontario (Ministarstvo ekonomskog razvoja i razmjene), CIBC i Stikeman Elliot LLP, te srdačno hvala svima koji su nas podržali u organiziranju ovoga uspješnog skupa."

Organizatori skupa uvjereni su da je ova prva konferencija samo početak uspostavljanja boljih odnosa i buduće poslovne suradnje između Kanade i Hrvatske, što će donijeti nove poslovne mogućnosti svima zainteresiranima. ■

ENG Croatia: Your Door to Europe is a multiday gathering staged in Toronto and organised by the Canadian-Croatian Business Network of Zagreb and the Toronto-based Canadian-Croatian Chamber of Commerce.

‘Otac je postao John – a ja John Junior’

John Šipek, kome je izvorno ime Dražen, tipično je dijete hrvatskih doseljenika. Rođen je u Osijeku 1964., a zajedno s obitelji zbog ekonomskih razloga doseljava se 1968. u Australiju

Napisao: **Hrvoje Salopek**

Da se sve više australskih Hrvata uspješno uključuje u politički život svoje zemlje potvrđuje i John Šipek iz Melbournea. “Mi Hrvati još uvijek nismo dovoljno zastupljeni u australskoj politici. Druge doseljeničke zajednice su daleko ispred nas u tom pogledu”, kaže taj uspješni poslovni čovjek koji je već drugi mandat na čelu Moonee Valleyja, općine u predgrađu Melbournea s oko 115.000 stanovnika. U politički život svoje lokalne zajednice uključio se slučajno. “Prijašnje općinske vlasti lokalne poreze su često i drastično mijenjale, uglavnom naviše. Domaćinstva nisu mogla dugoročno planirati svoje izdatke. S tim sam se problemom često suočavao u svome kućnom proračunu. Rekao sam si - tu se mora nešto promijeniti - i na tom planu počeo sam se politički angažirati. Moje zamisli, da općinski porezi budu dugoročno zadani, naišle su na veliku potporu mojih sugrađana. Kandidirao sam se na općinskim izborima 2005. s programom koji se po-

John Šipek sa roditeljima i bratom

glavito temeljio na spomenutoj poreznoj politici. Na opće iznenađenje pobijedio sam osvojivši 60% glasova.”

Ne čudi da su, nedugo zatim, uspješnoga nezavisnog političara u svoje redove htjele privući velike australske stranke. Poslije dužih pregovora naš sugovornik ipak je odlučio napustiti status nezavisnog političara prešavši u redove Laburističke stranke. Kaže da se na taj korak odlučio jer bi teško mogao sam ponoviti prvi uspjeh na izborima. To je očito bio dobar potez jer na posljednjim izborima 2008. ostvaruje još bolji rezultat s čak 70% glasova.

DIREKTOR QUANTAS SUPERANNUATION LIMITEDA

No, ovaj izvrstan lokalni političar podjednako je uspješan i kao poslovi čovjek. Njegova strelovita poslovna karijera započinje kad se kao mladi automehani-

čar zapošljava u australskoj zrakoplovnoj kompaniji Qantas. Ondje u struci napreduje i dodatno se školuje za zrakoplovnog mehaničara. No, budući da ga jako zanimaju financije, kako u obitelji tako i na poslu, intenzivno prati mirovinske fondove u koje izdvaja sredstva iz svoje plaće. Naime, Qantas, kao golema kompanija koja zapošljava nevjerojatnih 33.000 ljudi, ima i službu koja za svoje zaposlenike investira u mirovinske fondove. Budući da Šipek nije bio zadovoljan radom službe, predložio je svoj investicijski program. Pri izboru za novog ravnatelja te Qantasove službe natječe se sa svojim programom. I kao pri lokalnim izborima doživljava neočekivani uspjeh - dobiva većinu glasova i postaje direktor *Qantas Superannuation Limiteda*. Tu visoku funkciju, koja svake četiri godine ide na reizbor, obnaša već 12. godinu zaredom.

John prilikom posjeta HMI-u u Zagrebu

Inače John Šipek, kome je izvorno ime Dražen, tipično je dijete hrvatskih doseljenika. Rođen je u Osijeku 1964. kao drugi sin u obitelji supružnika Cvetka i Katice. Roditelji pripadaju zajednici poslijeratnih zagorskih kolonizatora u Baranji. Obitelj se seli zbog ekonomskih razloga 1968. u Australiju, gdje je već dvadesetak godina živio Cvetkov brat, koji im je pripremio uvjete za dolazak. Naseljavaju se u prigradskoj četvrti Melbournea zvanoj Moorabbin u kojoj živi dosta Hrvata, a koji se međusobno drže i pomažu. Nedjeljom odlaze na misu u hrvatsku župu u Clifton Hillu, koju vodi omiljeni župnik Kasić. Uz to, često odlaze u župu Springvale, gdje se održavaju hrvatske zabave i piknici. Johnov otac radi prvo kao stolar, a majka u tvornici konzerviranog voća. Kasnije otac otvara vlastitu građevinsku tvrtku, a majka radi u umirovljeničkom domu.

I DJED I BAKA DOŠLI U AUSTRALIJU

Na pitanje kako je od njegova izvornog imena Dražen nastalo ime John, kaže: "To je smiješna priča. Prvo je moj otac dobio englesko ime budući da je Australcima ime Cvetko bilo nespretno i nerazumljivo. Šef mu je jednog dana rekao - Od danas se zoveš John. I mojim australskim vršnjacima moje ime Dražen također je bilo problematično. Jedan od

prijatelja prekinuo je dvojbe i jednostavno predložio - Ako je tvoj otac postao John, onda ti budi John Junior. Tako je i ostalo, i od tada se zovem John."

Svoje dobro znanje hrvatskog jezika zahvaljuje baki i djedu koji su se ubrzo nakon njihova dolaska doselili k njima u Australiju. "Dok su roditelji radili, brat i ja smo doma odrastali govoreći u kući isključivo hrvatski. Kad sam krenuo u školu nisam znao engleski. Sjećam se zgrade kad sam učiteljicu pitao gdje je zahod, ona nije razumjela što je pitam. No, kako to kod doseljeničke djece biva, brzo sam svladao jezik."

Johnovim roditeljima jako je stalo da im se djeca kvalitetno školuju i odgajaju u vjerskom duhu, stoga im uz odricanja omogućuju pohađanje privatnih katoličkih škola. Iz kruga roditeljevih hrvatskih prijatelja je i Johnova supruga Katica /Kathy, i iako je rođena u Australiji i ona govori dobro hrvatski. Vjenčali su se 1988. Imaju dva sina, 20-godišnjeg Jonathana i 18-godišnjeg Blakea. Žive u predjelu East Keilor gdje također žive mnogobrojni Hrvati. Glavno okupljalište tamošnjih Hrvata je hrvatski boćarski klub (*Croatian Pensioners Boccia Club*) koji uspješno vodi Ivan Šestan. Ondje se svakog dana okupljaju naši umirovljenici uz boćanje i kartanje, a vikendom se tu organiziraju piknici. John kaže da i on tamo često navrati.

John Šipek je gradonačelnik Moonee Valleyja

'POPRAVITE FASADE I LJUBAZNOST'

Razgovor s našim sugovornikom bliži se kraju. U sklopu svog boravka u domovini posjetio je rodbinu, ali i pojedine dužnosnike kao primjerice gradonačelnika Zagreba Milana Bandića. Kaže kako još namjerava otići sa suprugom na kraći odmor na more pokraj Šibenika. U Hrvatsku zbog velikih obveza rijetko dolazi, posljednji put je bio ovdje prije 13 godina. Na pitanje što se otad promijenilo, odgovara: "Ovdje je sad kao u svim drugim zapadnoeuropskim zemljama - moderne ceste, trgovine, restorani, benzinske crpke... Vidi se veliki napredak otkad sam bio prošli put. No, žalosno je primjerice stanje mnogih lijepih starih zgrada u središtu Zagreba. Fasade su oronule i išarane grafitima. Također želim na još nešto upozoriti, a što bi svakako trebalo promijeniti. Kad sam na putu ovamo presjeo sa strane zračne kompanije u hrvatsku, uočio sam golemu razliku u ljubaznosti osoblja, odnosno neljubaznost hrvatskog osoblja. Problem neljubaznosti primijetio sam i ovdje u Hrvatskoj. Na tom planu trebalo bi puno poraditi. Iznimno je važno kakav dojam osoblje ostavlja." Evo, bilo bi dobro da se stanje na koje naš sugovornik upozorava promijeni nabolje. Nadajmo se da će John već pri sljedećem boravku uočiti razliku. ■

Susret s američkim potpredsjednikom Alom Goreom

ENG We were recently visited by Australian Croatian John Šipek, the mayor of Moonee Valley, a municipality in the suburbs of Melbourne, and a member of the board of directors of Qantas Superannuation Limited.

60 godina časopisa *Matica*

Matica je ubrzo nakon izlaza na naišla na znatan odjek u zemlji i inozemstvu. Mnogi iseljenici diljem svijeta prihvatili su *Maticu*, a neki su se i javljali uredništvu pismima potpore i novčanim prilozima

Piše: **Željko Holjevac**

U Zagrebu je 12. veljače 1951. održana osnivačka skupština Matice iseljenika Hrvatske, koja danas nosi ime Hrvatska matica iseljenika. Osnovana je kao kulturno-prosvjetno društvo sa zadaćom održavanja kulturnih veza između hrvatskoga iseljeničtva i domovine. Potkraj 1951. pokrenut je i časopis *Matica*. Izlazeći punih 60 godina, časopis je pridonio popularizaciji našega iseljeničtva u domovini i njegovu informiranju o prilikama u domovini.

Prvi broj časopisa *Matice* ugledao je svjetlo dana u Zagrebu u prosincu 1951. pod uredništvom Dinka Foretića. Dr. Zlatan Sremec iz Gradišta kraj Županje, prvi predsjednik Matice iseljenika Hrvatske, poželio mu je uspjeh i napredak. "Želeći uspjeh i napredak našem novom časopisu, pozdravljam preko njege svu našu braću i sestre u iseljeničtvu. Molim svu braću i sestre u iseljeničtvu da prime časopis 'Maticu' kao vjesnik bratstva, sloge i ljubavi i da pišu u nj i pomažu ga. Svu našu javnost molim da pomognu uredništvu savjetima i kritikom, da bi 'Matica' mogla izvršiti svoju plemenitu zadaću na zadovoljstvo naših sunarodnjaka u svijetu kao i u domovini", glasila je završna misao u poruci predsjednika Matice iseljeničkoj i domaćoj javnosti, koja je objavljena u prvome broju *Matice*.

VEZA IZMEĐU DOMOVINE I ISELJENIKA

Prve godine *Matica* je izlazila kao dvomjesečnik. Ubrzo je naišla na znatan odjek u zemlji i inozemstvu. Mnogi iseljenici diljem svijeta prihvatili su *Maticu*, a neki su se i javljali uredništvu pismima potpore i novčanim prilozima. "List 'Matica' mi se dopada i podsjeća me na kraj gdje sam se rodio i na moj narod od koga sam potekao", pisao je jedan iseljenik iz SAD-a. Jednom, pak, iseljeniku u Kanadi časopis se toliko svidio da je sam našao 15 pretplatnika. "Pročitavši ga pomno, dolazim do zaključka da će list uistinu biti veza između stare domovine i iseljenika", pisao je iseljenik iz Australije. Neki su iseljenici u svojim pismima već tada izrazili žaljenje što *Matica* izlazi kao dvomjesečnik i poželjeli da postane polumjesečnik. To je potaknulo upravu MIH-a na odluku da od 1. siječnja 1953. počne izdavati časopis kao mjesečnik. Otad *Matica* izlazi kao mjesečnik, donoseći mnogobrojne članke o iseljenicima i različite vijesti iz domovine, popraćene obiljem ilustracija.

OTVORENIJI ODNOS PREMA ISELJENIČTVU

Tijekom sljedećih godina *Matica* se proširila na gotovo svim kontinentima, gdje su živjeli hrvatski iseljenici i njihovi potomci. Razvoju i širenju *Matice* u to su vrijeme puno pripomogle razne iseljeničke udruge, osobito one koje su nosile jugoslavenski predznak, npr. klubovi prijatelja nove Jugoslavije u američkim i australskim gradovi-

ma, ali i mnogobrojni hrvatski iseljenici kao zainteresirani pojedinci. Iako nisu svi iseljenici prihvaćali Tita i Jugoslaviju, u sklopu koje je tada bila i Hrvatska, mnogi su čitali *Maticu* i pretplaćivali se na nju jer je bila jedino domovinsko glasilo koje je iz mjeseca u

mjesec pisalo o iseljenicima, njihovu životu i povijesti, njihovim postignućima u stranom svijetu i pomoći starome kraju.

Zahvaljujući svojim širiteljima, pretplatnicima, dopisnicima i čitateljima uredništvo *Matice* je u povodu prvih pet godina izlaženja časopisa u prosincu 1955. naglasilo sljedeće: "Svoj uspjeh ima 'Matica' u prvom redu zahvaliti patriotskim osjećajima naših iseljenika i njihovih potomaka. Iako su se naši iseljenici velikim dijelom već naturalizirali u zemljama u kojima žive i postali dobri i lojalni građani svoje nove domovine, oni duboko osjećaju za svoj rodni kraj, pomažu ga i budno prate njegov život i razvoj. U 'Matici' su iseljenici našli ogledalo života i razvoja stare domovine i zato su je zavoljeli, zato se pretplaćuju na nju i rado je čitaju."

ULAZIMO U ŠESTO DESETLJEČE POSTOJANJA

Pokušaji gospodarskih i društvenih reformi 1960-ih godina u Jugoslaviji potaknuli su javne rasprave o hrvatskome književnom jeziku i nacionalnom pitanju, što se odrazilo na otvoreniji odnos MIH-a prema hrvatskom iseljeništvu i na ponešto slobodniju koncepciju i uređivačku politiku časopisa *Matica*. Poslije sloma hrvatskog proljeća 1971. i represije protiv nositelja hrvatskoga otpora komunističkom sustavu, u Hrvatskoj je zavládala dugogodišnja šutnja i apatija, ali je mjesečnik *Matica* nastavio pratiti život i rad Hrvata izvan domovine, čineći to na način koji je tada bio moguć. "Iseljenišтво je naša stara povijesna, ekonomska, politička, ali i književna i društvena tema. Što smo bliži toj temi, bliži smo onom dijelu našega naroda koji je u daleke, razne krajeve svijeta ponio i dio naše domovine i kao takav uvijek je spreman da joj pomogne, kao što je i ponosan na nju, pa je uvijek želi prikazati u pravom, istinskom svjetlu. O svemu tome u ovom našem četvrtstoljetnom ljetopisu ima bezbroj dokaza", pisao je 1976. urednik Ivo Smoljan u povodu 25 godina izlaženja *Matice*.

Izbijanje dugotrajne gospodarske krize poslije Titove smrti i popuštanje političke stege u drugoj polovici 1980-ih godina najavili su nove perspektive za časopis *Maticu*. Smatrajući da "postoje mnogo veći uvjeti za izdavanje lista koji bi bolje odražavali stanje među milijunskim iseljeništvom iz Hrvatske, iako u sadašnjim uvjetima rada i okvira djelovanja, list 'Matica' integralno obrađuje sve vrste aktivnosti koje se

Svi Matičini urednici: Dinko Foretić (1951. - 1953.), Šime Balen (1953. - 1959.), Ivan Krolo (1959. - 1961.), Danilo Čović (1962. - 1972.), Sonja Matošec (1972.), Ivo Smoljan (1973. - 1990.), Boris Maruna (1990. - 1991.), Nenad Goll (1991. - 1992.), Boris Maruna (1992. - 1995.), Nenad Goll (1995. - 2002.), Tihomir Dujmović (2002. - 2003.), Stjepo Martinović (2003. - 2004.), Nenad Zakarija (2004. - 2009.) i Hrvoje Salopek (od 2009.).

odvijaju između MIH i iseljenika", Komisija za izdavačku djelatnost MIH-a, u kojoj su bili Tomislav Sabljak, Ivan Šimek, Zvonimir Šeparović, Ivan Čizmić i Ivo Smoljan, zaključila je u prosincu 1986. da treba "modernizirati list 'Maticu', osvježiti njegovu koncepciju kako bi odgovarao stvarnim potrebama i stanju u iseljeništvu, što će zahtijevati i obnovu kadrova, suradnika i potrebna financijska sredstva". No, tek je državno osamostaljenje Republike Hrvatske u Domovinskom ratu ranih 1990-ih godina omogućilo ne samo promjenu imena *Matice* iseljenika Hrvatske u Hrvatsku maticu iseljenika, nego je i mjesečniku *Matici* otvorilo put prema svim aspektima suradnje s hrvatskim iseljeništvom i hrvatskim manjinama u Europi i svijetu.

Opisujući svečanost u Koncertnoj dvorani "Vatroslav Lisinski" u Zagrebu 29. lipnja 2001. u povodu pola stoljeća postojanja HMI-ja i 50 godina izlaženja časopisa *Matica*, Željka Lešić je rekla: "Nakon prigodnih govora prikazan je film Hrvoja Juvančića o HMI-ju, snimljen u povodu velikoga Matičina jubileja. Bila je to prigoda da sve svi nazočni pobliže upoznaju s djelatnošću ustanove utemeljene 1951., a koja od osnutka priređuje kulturne, prosvjetne, športske, nakladničke i informativne programe namijenjene našem izvandomovinstvu. Programi ove ustanove ostvaruju se uz potporu Matičinih medija kao što su mjesečnik *Matica* koji ove godine također slavi 50. rođendan, zatim godišnjak *Hrvatski iseljenički zbornik*, te uz pomoć Interneta."

Danas, ulazeći u šesto desetljeće svoga postojanja, časopis *Matica* trudom svoga urednika i marljivih suradnika nastavlja na suvremen način ispunjavati svoju temeljnu misiju - povezivati pisanom riječju i slikom domovinsku i iseljenu Hrvatsku. ■

Bogata ostavština bijelih fratarara

Pavlini samostan tijekom povijesti pretvoren je u zatvor. U drugoj polovini prošloga stoljeća u Lepoglavi su bili zatočeni blaženi kardinal Alojzije Stepinac, Vlado Gotovac, Šime Đodan, Franjo Tuđman i mnogi drugi

Pavlini samostan i crkva u Lepoglavi

Unutrašnjost crkve Blažene Djevice Marije

ne Djevice Marije u srcu Lepoglave, ali i okolne crkve, poput kapele sv. Ivana na Gorici i kapele sv. Jurja na Purgu.

Austrijski car Josip II. godine 1786. ukazom ukida red pavlina te su oni protjerani iz Lepoglave i iseljeni, a time zamire kulturni i obrazovni razvitak grada.

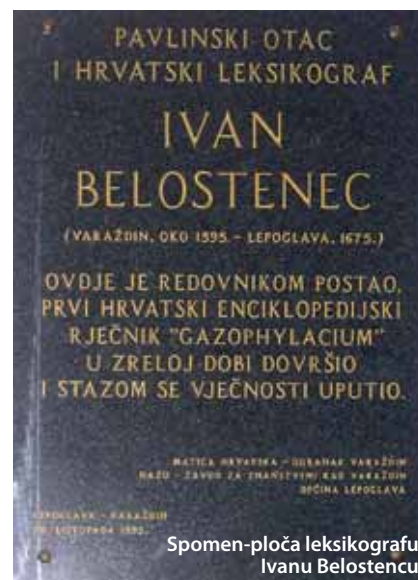
KAZNIONICA U SREDIŠTU GRADA

Pavlini samostan tijekom povijesti doživljava nevjerojatnu sudbinu. Godine 1854. pretvoren je u zatvor, a tijekom Drugoga svjetskog rata u tome kompleksu bio je logor. U pavlinskom samostanu i u kasnije izgrađenoj kaznionici u središtu Lepoglave robijali su i stradavali mnogi istaknuti Hrvati. U drugoj polovini prošloga stoljeća u Lepoglavi su bili zatočeni blaženi kardinal Alojzije Stepinac, Vlado Gotovac, dr. Šime Đodan, prvi hrvatski predsjednik dr. Franjo Tuđman i mnogi drugi. U spomen na njihove patnje ispred kaznionice je podignut skroman i znakovit spomenik: go-

Napisala i snimila: **Srebrenka Šeravić**

Lepoglava je jedan od najljepših dragulja Hrvatskoga zagorja. Smjestila se na krajnjem sjeverozapadu Hrvatske, nadomak granice sa Slovenijom, u blizini glavnih putova koji od Zagreba vode prema Beču i Budimpešti, urojenjena u zelenilo brežuljkastoga zagorskog pejzaža podno planine Ivanšćice. U povijesnim dokumentima Lepoglava se spominje već 1399. godine. Grof Herman Celjski 1400. godine osniva pavlini samostan i gradi crkvu. Dolaskom pavlina (bijelih fratarara, pustinjača) Lepoglava postaje ishodištem kulture, znanosti i umjetnosti. Već 1582. godine pavlini osnivaju prvu javnu gimnaziju u Hrvatskoj, a zatim 1656. i prvo sveučilište sa studijem teologije i filozofije,

pa tako Lepoglava s pravom nosi naziv grada s najstarijim sveučilištem u Hrvatskoj. Pavlini, veliki domoljubi, puno su pridonijeli širenju i razvoju hrvatske knjige, poticali su lijepe umjetnosti, kiparstvo i slikarstvo i njihov se utjecaj osjećao u cijelome lepoglavskom kraju. Red pavlina iznjedrio je mnoge ugledne osobe koje su zabilježene u hrvatskoj povijesti. Spomenut ćemo tako dvojicu najistaknutijih pavlina baroknog razdoblja, leksikografa Ivana Belostenca te slikara Ivana Rangera. Ivan Belostenec autor je *Gazophylaciuma*, hrvatsko-latinskoga i latinsko-hrvatskoga rječnika, koji ga uvodi u povijest hrvatskoga jezikoslovja. Njegovih *Deset propovijedi o euharistiji* napisano je štokavskim, kajkavskim i čakavskim narječjem. Slikar Ivan Ranger oslikao je samostan i župnu crkvu Bezgrešnog Začeca Blaže-

Spomen-ploča leksikografu Ivanu Belostencu

Lepoglavska čipka pripada načinu izrade čipke na batiće

lubica raširenih krila zatočena u teškoj čeličnoj krletci.

Danas su pavlinski samostan i crkva odvojeni od kaznioničkog kompleksa i vraćeni Varaždinskoj biskupiji.

POZNATA LEPOGLAVSKA ČIPKA

No, Lepoglava u sebi krije još mnoge vrijednosti. Jedna od njih je i poznata lepoglavska čipka, vrsta *prostoručne čipke* koju su vjerojatno u ovaj kraj iz srednjoeuropskih izvora donijeli pavlini. Lepoglavska čipka pripada načinu izrade čipke na batiće, koja nastaje vještima premetanjem parnog broja okruglih štapića *bateka*, na koje je namotan svileni ili pamučni konac iznimno tanke niti. Čipka se izrađuje na tvrdome okruglom jastučiću zvanom *dedek* i po nacrtanom uzorku. Motivi su raznovrsni, to su stilizirani listići, cvjetovi, grozdovi, stazice, pužići, leptiri, ptice, razne mrežice i *stezice*. Za razvoj čipkarstva u lepoglavskom kraju zaslužna je ponajprije Zlata pl. Šufflay. Ona je davnih dana organizirala izradu čipke među seoskim i gradskim ženama i poticala narodne ornamente. Njezin rad nakon Prvog svjetskog rata nastavlja Danica Brossler, koja čak osniva i lepoglavsku školu čipkarstva i unosi nove motive, prilagođene zahtjevima tadašnjega zapadnoeuropskog tržišta. Izrada čipke za mnoge marljive lepoglavске žene postaje način stjecanja dodatne zarade i način prehranjivanja obitelji. Izrada čipke na batiće u Lepoglavu nikada tijekom povijesti nije prekinuta. U novije vrijeme lepoglavska čipka postaje svojevrsni zaštitni znak ovoga područja, postaje poznata i priznata u međunarodnom svijetu čipkarstva. Uvrštena je čak i na UNESCO-vu listu nematerijalne kulturne baštine.

MEĐUNARODNI FESTIVAL ČIPKE

Lepoglavske čipkarice osvajaju mnogobrojna priznanja, posljednje u nizu je prošlogodišnja osvojena prva nagrada na 1. međunarodnom čipkarskom festivalu u ruskoj Vologdi, gdje je sudjelovalo čak 570 vrsnih čipkarica iz mnogobrojnih svjetskih čipkarskih središta. Upravo ovdje je lepoglavska čipka proglašena najljepšom i najboljom, zbog svoje finoće, likovnosti i zahtjevnosti izrade. Lepoglava ima i svoj vlastiti međuna-

rodni festival čipke. Ove godine održan je u rujnu petnaesti festival po redu, a domaćini kažu da je Lepoglava ta četiri dana njegova trajanja bila *čipkarskim središtem svijeta*. Sve gradske dvorane bile su pretvorene u izložbeni prostor, čak je i crkva Blažene Djevice Marije otvorila svoja vrata posjetiteljima kako bi pogledali lepoglavsku čipku na oltarima i crkvenom ruhu. Posjetitelji, njih gotovo sedam tisuća, mogli su razgledati i sajam tradicijskog rukotvorstva i starih zanata i upoznati prave lepoglavske čipkarice koje su izrađivale svoje umjetnine od čipke gotovo na svakome koraku.

Lepoglavu krasi još jedan kuriozitet, davno ugasli vulkan Gaveznic, na koji ćete naići kada cestom iz Lepoglave krenete prema Golubovcu. Gaveznic je zaštićeno područje i pripada obroncima Ivanšćice. To je geološki spomenik prirode, jedan od šest priznanih na području Hrvatske. Poznata je po nalazištu ahata, poludragog kamena, koji prerezan i obrađen djeluje kao izniman ukras zahvaljujući prekrasnim bojama njegovih slojeva.

Zbog svega spomenutog vrijedi posjetiti Lepoglavu, uživati u njezinim spomenicima kulture i crkvama, u prekrasnoj prirodi, u divnim čipkama i u susretima s nadasve ljubaznim stanovnicima. ■

Lepoglavska čipka spada u vrstu *prostoručne čipke* koju su vjerojatno u ovaj kraj donijeli pavlini

Lepoglavske čipkarice osvajaju mnogobrojna priznanja

ENG Lepoglava is a picturesque town in the Hrvatsko Zagorje region, known for its Paulist monastery, converted in the 19th century into a prison, and for its world famous lace.

U Gradišću prikazana izložba o Duji Balavcu

AUSTRIJA - U zajedničkoj organizaciji HMI-ja Split i Hrvatskoga kulturnog društva u Gradišću prikazana je 6. listopada u uredu u Borti izložba splitske Gradske knjižnice Marka Marulića pod naslovom 100 godina Duje Balavca. Izložbu je otvorio predsjednik HKD-a dr. Stanko Horvath, a priču o prvome splitskome satiričnom časopisu ispričala je autorica izložbe Ingrid Poljanić. To je priča o skupini intelektualaca koji su uz šalu kritizirali sve mane društva, a list je počeo izlaziti za vrijeme karnevala. Događaju je prethodilo predstavljanje knjige "Panonski ljetopis 2011." koju je napisao dr. Robert Hajszan. O knjizi su uz autora govorili još i Franjo Osztovits i Bruno Radakovits, dopredsjednik HKD-a. Pročitana je i pjesma splitskog pjesnika Igora Šipića, koja je objavljena u ljetopisu. Hrvatskom glazbom upotpunjen je program u izvedbi trija Hanzi, Robert i Sigi. Izložbu o Duji Balavcu vidjeli su i gradišćanski učenici. Izložba je gostovala u dvojezičnoj gimnaziji u Borti, a autorica Ingrid Poljanić poručila je učenicima da i oni, poput nje, proče nešto iz svoje povijesti i da o tome pitaju svoje bake i djedove, dok još mogu, te da osmisle jedan projekt na tu temu. Izložbu je vidjelo stotinjak učenika koje su predvodili nastavnici i ravnatelj Martin Zsivkovits, a mnogi od njih su posjetili Split i pohađali Ljetnu školu nogometa i jezika, zajednički program HMI-ja i HKD-a.

(B. Bezić Filipović)

Mandolinski orkestar iz Kotora u Splitu

SPLIT - Kotor je nekada bio poznat po mandolinskom orkestru, ali se ta tradicija s vremenom ugasila. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore (HGDCG) iz Kotora odlučilo je prije nekoliko godina obnoviti orkestar kako bi očuvalo baštinu svoga grada. U tom nastojanju bili su još uporniji nakon gostovanja splitskoga mandolinskog orkestra Sanctus Domnio koji je došao u organizaciji HMI-ja Split. Uz koncert je organizirana i radionica kako bi se pokazale mogućnosti mandoline kao instrumenta, što je povećalo interes za osnivanjem orkestra. U to vrijeme u Kotoru nisu imali ni maestra, ni instrumente, ni svirače. Počeli su korak po korak. Tada je u Splitu na Glazbenoj akademiji studirao Kotoranin Ivo Brajak koji je odlazio na probe Sanctus Domnia i učio iz njihova primjera. Hrvatska matica iseljenika – podružnica Split iskoristila je vrijeme proslave Dana grada kada je na splitskoj rivi nekoliko dana postavljena pozornica i dobila od grada dozvolu da organizira koncert za skupljanje sredstava za kupnju mandolina za Kotorane. Na koncertu su, uz Sanctus Domnio, nastupili svi oni koji su prijašnjih godina gostovali u Kotoru. Tako su kupljene prve mandoline, a HGDCG se pobrinuo za ostatak. Ivo Brajak je u međuvremenu diplomirao, vratio se u Kotor i počeo voditi novoosnovani dječji mandolinski orkestar.

Ovih dana splitski orkestar Sanctus Domnio slavi 20. obljetnicu rada. Mali Kotorani došli su ih posjetiti i poslušati 28. listopada u organizaciji HGDCG-a i HMI-ja Split. Idućeg dana male goste odveli smo na stadion NK Hajduk jer je uz sviranje veliki doživljaj udariti loptu na pravome nogometnom stadionu. Hajduk je za njih priredio darove, a i HGDCG je poslao svoje knjige za splitske institucije i muzeje. Sada još očekujemo prvi ozbiljniji nastup malih svirača koji su već ovim izletom vidjeli da vrijedan rad donosi i lijepe plodove. (B. Bezić Filipović)

Nenadoknadir doprinos hrvatskog iseljništva

Knjiga govori o iznimno značajnoj i dosad nedovoljno obrađivanoj temi iz vremena prvih početaka stvaranja suverene i neovisne države Hrvatske i prvim počecima njezine diplomacije

Dr. Ivan Šimek

Napisao: Ivan Čizmić

O d samog početka demokratskih promjena u 1990-im godinama bilo je prihvaćeno političko stajalište da se milijunsko hrvatsko iseljništvo aktivno uključi u cjelokupni program stvaranja slobodne Hrvatske na Tuđmanovu programu jedinstva domovinske i iseljene Hrvatske. Tako je mnogobrojno hrvatsko iseljništvo dalo nenadoknadir narodni, politički i materijalni doprinos stvaranju hrvatske države. Upravo u tim presudnim trenucima taj golemi ljudski potencijal – dragovoljci Domovinskog rata, politički lobisti, hrvatske udruge, katoličke misije i mnogi pojedinci – stavio se na stranu boraca za neovisnu Hrvatsku.

O svemu tome čitamo u knjizi dr. Ivana Šimeka, "Zaboravljena istina o stvaranju hrvatske države i počecima diplomacije" (Izdavač: Profil Multimedija, Zagreb 2011.).

Dr. Šimek odmah se uključio u rad Hrvatske demokratske zajednice. Nakon višestranačkih izbora i formiranja Vlade Republike Hrvatske imenovan je

1990. zamjenikom ministra iseljništva na prijedlog tadašnjeg ministra iseljništva Gojka Šuška. U svojoj knjizi dr. Šimek nas podsjeća da je u ratnom ustroju Ministarstva iseljništva prioritetni zadatak bio priprema iseljništva za obranu Republike Hrvatske te organiziranje novčane, materijalne i druge pomoći u domicilnim zemljama iseljenika.

Na mjestu pomoćnika ministra dr. Šimek je autentični svjedok o teškom i složenom, ali uspješnom djelovanju tog ministarstva u ratnim uvjetima, a što je za

sadržaj ove knjige važno, sačuvao je vjerodostojnu dokumentaciju o tom radu i prvi put ju je dao na uvid javnosti.

Od 1994. do 2000. Šimek je bio generalni konzul Republike Hrvatske u Slobodnoj Državi Bavarskoj. Autor nas u knjizi obavještava koje je sve zadatke kao generalni konzul morao rješavati. Trebalo je uspostaviti što tješnje odnose sa zastupnicima pokrajinskoga bavarskog i saveznoga njemačkog parlamenta, procijeniti njihova politička stajališta prema Hrvatskoj, analizirati gospodarske potencijale i spremnost bavarskih banaka da financiraju projekte u Hrvatskoj. Generalni konzul morao je poznavati i ana-

lizirati odnose u iseljništvu i rješavati tekuće probleme u vezi s problemom mnogobrojnih izbjeglica, biti u stalnom kontaktu sa svim iseljeničkim udrugama. Razumije se koliko je važno bilo uspostaviti što bolje veze s diplomatskim predstavnicima zemalja koje su od posebnog interesa za Hrvatsku, posebno SAD-a i članica EZ-a, odnosno EU-a. Generalni konzul trebao se, dakako, brinuti i o promoviranju hrvatske kulture i očuvanju hrvatskog jezika. O svim tim sadržajima i složenim zadacima, ali i raznolikim izazovima, autor dr. Šimek na osnovi svojih sjećanja i bogate sačuvane dokumentacije detaljno nas obavještava na stranicama ove knjige.

Šimekova knjiga pridonosi rasvjetljavanju istine o mukotrpnom stvaranju hrvatske države u teškim trenucima u kojima ljudi reagiraju razumom, ali i srcem i domoljubnim osjećajem, pa i životnim poslanjem, za što je najbolji primjer prvi predsjednik slobodne i neovisne države Hrvatske dr. Franjo Tuđman.

Ova knjiga govori o iznimno značajnoj i dosad nedovoljno obrađivanoj temi iz vremena prvih početaka stvaranja suverene i neovisne države

Hrvatske i prvim počecima njezine diplomacije i sasvim je sigurno da će izazvati veliku pažnju čitalačke publike. ■

ENG Ivan Šimek's book *Zaboravljena istina o stvaranju hrvatske države i počecima diplomacije* (*The Forgotten Truth About Establishing Croatia and the Beginnings of its Diplomacy*) tells of the creation of a sovereign and independent Croatian state and the nascent stages of its diplomacy.

NAŠA KUHINJA

Priprema: Marija Hećimović

Vrijeme pripreme:

180 min

SASTOJCI (za 4 osobe)

500 g junećeg mesa (od vrata ili plečke)
300 g luka
250 g makarula (tanka, duga i u sredini šuplja tjestenina)
100 g pirea od rajčice
100 g tvrdog sira
100 g peršina
50 g češnjaka
200 ml maslinovog ulja
100 ml vina, crnog
2 kom klinčića
1 list lovora
sol, papar, cimet mljeveni, govedji temeljac

PRIPREMA

Na zagrijanu maslinovu ulju zapržite sitno sjeckani luk, a zatim lagano popržite meso dok ne dobije boju. Dodajte pire od rajčice i lagano pirjajte dolijevajući temeljac. Nakon što je meso na pola gotovo dodajte sitno sjeckani češnjak i peršin, podlijte s malo vina i temeljca po potrebi. Začinite solju, paprom, cimetom, klinčićima, pa dodajte lovorov list i pustite da lagano kuha oko dva i pol sata.

Za to vrijeme u dosta kipuće slane vode skuhaite makarule, ocijedite te poslužite tako da umak prelijete preko makarula i po vrhu naribate tvrdi sir.

Može se servirati tako da tjesteninu skuhaite na pola, pa je dogotovite kuhajući u umaku. Na ovaj način makaruli su ukusniji. Začinite sjeckanim peršinom.

Ovo tradicionalno jelo dubrovačkoga područja povezano je s Festom sv. Vlaha, kada su Dubrovčanima u goste dolazili rođaci i prijatelji iz okolnih mjesta kako bi sudjelovali u slavlju.

Svako se želio pokazati kao dobar domaćin, ali kako nekada nije vladalo veliko blagostanje, moralo se od malo mesa napraviti do-

bar i obilan objed za sve. Da bi se nahranili svi dragi gosti, skuhalo se puno tjestenine i napravio bi se dobar toč od mesa, malo bi se "zašporkala" pasta i eto šporkih makarula – slasnog objeda za veliku družinu.

Zadarski nadbiskup pohodio Hrvate u SAD-u i Kanadi

SAD - Zadarski nadbiskup Željmir Puljić, dugogodišnji predsjednik Vijeća HBK i BK BiH za hrvatsku inozemnu pastvu, u listopadu je boravio u pastoralnom pohodu Hrvatima u Americi. Nadbiskup je boravio u Americi na poziv svoga školskog kolege dr. Mate Bižace, koji djeluje 30 godina u Americi među Hrvatima.

Dr. Bižaca je delegat za inozemnu pastvu u Americi i želio je da mons. Puljić u njegovoj župi sv. Ante u Los Angelesu krizmanicima podijeli sakrament potvrde. U subotu 8. listopada sudjelovao je na Zadarskoj večeri, godišnjem susretu Zadrana u San Pedru. Nadbiskup je susreo Hrvate i u St. Louisu, San Joseu, San Ramonu, Las Vegasu i drugdje gdje se okupljaju. Dobrotvorna udruga "Hrvatska školska zaklada", čije je utemeljenje prije 20 godina mons. Puljić potaknuo, dodijelila je nadbiskupu odličje kao zahvalnost za

podržavanje njihova rada odnosno za stipendiranje studenata.

U ime hrvatskih biskupa mons. Puljić zahvalio je svećenicima u SAD-u i Kanadi za sve dobro koje čine Hrvatima u inozemstvu. "Bogu hvala da imamo svećenike koji rade s našim ljudima. To im je velika pomoć i utjeha, osobito u smislu inkulturacije koja se događa i po kojoj će, na žalost, naši ljudi sve manje govoriti hrvatski. Ali trude se održavati škole, kulturne manifestacije i služiti

mise na hrvatskom jeziku", rekao je mons. Puljić. "Američke razdaljine su velike. To je kontinent. Treba nekoliko sati putovati zrakoplovom od župe do župe. Ljudi dolaze u pojedinu župu vozeći se i 100 km do određita kako bi čuli hrvatsku misu. Nije to kao kod nas gdje je sve koncentrirano oko župe. Zato treba cijeniti rad naših svećenika koji se žrtvuju za njih, ali i naše ljude koji se trude okupljati u našim centrima kako bi osjetili miris i ljepotu Lijepe Naše", rekao je mons. Puljić. Primjerice, u župi sv. Ante u kojoj djeluje dr. Bižaca u središtu Los Angelesa rijetko koji Hrvat živi na tom teritoriju. Uz to, na četirima drugim mjestima, u Kaliforniji i izvan nje, gdje su za vrijeme rata došli prognani Hrvati iz BiH, dr. Bižaca služi misu, vodi brigu o njima i okuplja ih u centrima. Nekad treba putovati i dva sata zrakoplovom kako bi došao do njih. (IKA)

Povratak u domovinu i obnova rodne seoske kuće

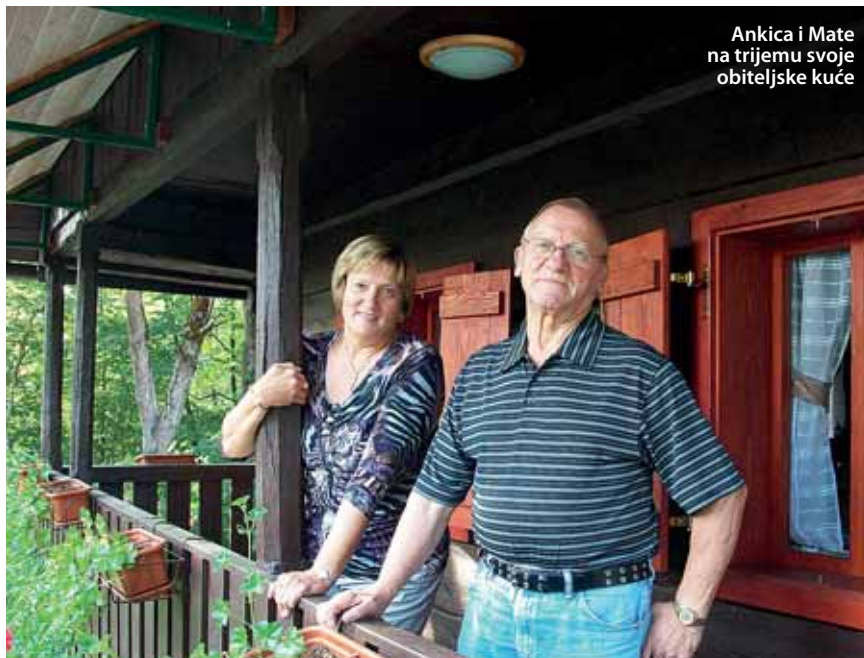
Ankica je dugi niz godina vodila hrvatsku dopunsku nastavu u katoličkoj župi u Edmontonu, a također je uređivala i vodila hrvatsku emisiju na postaji CKER

Napisao: **Hrvoje Salopek**

Snimke: **Obiteljska zbirka Korenić i H. Salopek**

Brat i sestra Mate i Ankica Korenić su kanadski Hrvati koji svoje umirovljeničke dane u ljetnim mjesecima provode u prekrasno obnovljenoj obiteljskoj kući u selu Beču nedaleko od Bosiljeva, u Karlovačkoj županiji. Na poziv posjetili smo ih u njihovu domu.

Oboje se mogu pohvaliti iznimno bogatim i zanimljivim iseljeničkim životom. Pričaju nam kako je bosiljevački kraj obilježen stalnim i snažnim iseljavanjem. "Ima nas posvuda. Jako puno u Kanadi. Od europskih zemalja najviše u Njemačkoj i Švedskoj, a od prekomorskih, uz Kanadu, mnogi su otišli u Novi Zeland i Australiju. Naši djedovi masovno su odlazili u SAD do 1. svjetskog rata", napominje nam Mate i dodaje: "Poslije 2. svjetskog rata u našem kraju mladi nisu imali gotovo nikakve perspektive. Gradovi u kojima se mogao pronaći posao,

Ankica i Mate
na trijemu svoje
obiteljske kuće

kao Karlovac i Duga Resa, bili su previše udaljeni da bi se onamo išlo svaki dan na posao, automobila naravno nije bilo, a organiziranog prijevoza također. K tome, ovo je vjernički i nacionalno svjestan kraj, nesklon tadašnjemu komunističkom režimu, pa nas je vlast namjerno zapostavljala. Nije neobično da su mladi ljudi svoju budućnost uglavnom vidjeli u bijegu preko granice."

PREKO ALPSKIH VRHOVA U SLOBODU

Znamo da su jugoslavenske vlasti tek sredinom 60-ih godina liberalizirale mogućnost iseljavanja, a dotad se bježalo ilegalno preko granice. Bio je to iznimno pogibeljan i riskantan pothvat, koji je nerijetko završavao uhićenjem, torturama, zatvorom pa i smrću. No, unatoč tome bezbroj mladih Hrvata odlučilo se na bijeg. "Iz naše obitelji ja sam prvi

prebjegao, bilo je to 1959. Budući da mi je brat Josip radio u Jesenicama, slovenskome gradu nedaleko od austrijske granice, pripremao sam bijeg boraveći jedno vrijeme kod njega. Sa mnom je išao i moj bratić. Krenuli smo cestom prema graničnom prijelazu Podkorenu. Ondje smo pričekali noć i počeli se kroz divljinu penjati po strmini alpskih bregova. Jedino što smo znali bilo je da moramo prijeći planine i da se iza vrhova s druge, sjeverne strane, nalazi Austrija." Mladenačka avantura, koju danas vjerojatno nitko ne bi ponovio, sretno je završila. Momci su u Austriji zatražili politički azil te dospjeli u logor za azilante Traiskirchen, nedaleko od Beča. Mate kaže kako je ondje prihvatio ponudu da se odseli u Kanadu. "U Kanadi su nas upućivali u manje razvijene provincije koje je trebalo naseliti. Tako sam se na kraju skrasio u Edmontonu, u provinciji Alber-

Prekrasno
obnovljena
tradicij
ska
kuća obitelji
Korenić

Grupa Bosiljevčana u logoru Traiskirchen slavi Božić 1959. Mate Korenić je mlađić slijeva.

Ankica dijeli diplome učenicima Hrvatske škole potkraj 70-ih godina

Ankica vodi hrvatsku radio-emisiju sredinom 80-ih

ta, na sjeverozapadnome kraju Kanade." Mate je tada imao 24 godine.

Naš sugovornik ističe kako je Edmonton u ono doba bio provincijski grad s oko 250.000 stanovnika. "Tko danas vidi Edmonton i mnogobrojne tipične američke nebodere u središtu grada, teško može vjerovati da je tada najviša zgrada bio hotel McDonalds sa samo pet katova", kaže Mate i nastavlja kako se morao u početku snalaziti za posao. "Dobra prilika za zaradu bila je rad u šumi. Uz pomoć konja smo izvlačili trupce za tvornicu papira u Hintonu. Bio je to težak terenski posao, ali dobro plaćen." Kasnije se Mate uspješno bavio građevinarstvom. Područje Edmontona bogato je naftom pa je od eksploatacije toga dragocjenog energenta profitirala i tamošnja građevinska industrija.

POČECI HRVATSKOGA DRUŠTVENOG ŽIVOTA U EDMONTONU

Mati su se uskoro pridružili njegovi najbliži – 1962. dolazi sestra Barbara s mužem, a 1965. brat Josip. U obiteljskoj kući ostala je samo najmlađa sestra Ankica s majkom. "Kako bih nastavila školovanje, trebala sam napustiti mamu. Čak su me namjeravali poslati u Novi Sad. To nisam htjela. Majka i ja odlučile smo kako ćemo se pridružiti našima u Kanadi", priča Ankica koja je 1970. sa samo 16 godina napustila domovinu i zajedno s majkom otišla u daleki svijet. Kaže kako su unatoč tome što su svoju rodnu kuću morale napustiti bile sretne što će se njihova obitelj ponovno naći na okupu.

Mate priča kako se 60-ih godina postupno počela formirati hrvatska zajed-

nica u Edmontonu. Jedna od prvih organizacija koja je tada djelovala među Hrvatima bio je Hrvatski oslobodilački pokret. Na sastancima HOP-a sudjeluje i Mate, na kojima se kako kaže znalo okupiti i do 150 pristalica. "Godine 1969. osnovan je nogometni klub Croatia, a godinu dana kasnije župska zajednica počela se okupljati u tzv. Staroj dvorani. Godine 1973. počela je s radom folklorna skupina Domaogoj. Godine 1977. dolazi nam fra Jerko Čaleta koji pokreće osnivanje župe Male Gospe. Riječ je o ključnoj osobi za našu zajednicu. Fra Jerko je bio odličan organizator, marljiv i snalažljiv u prikupljanju sredstava. Zahvaljujući njemu na mjestu Stare dvorane niknula je 1982. nova crkva s društvenim prostorijama." Mate kaže kako je snažnije doseljavanje Hrvata u

Edmonton trajalo negdje između 1960. i 1975. kad je ondje živjelo oko tri tisuće naših sunarodnjaka, uglavnom ljudi mlade dobi. Zanimljivo je kako su se mnogi Hrvati oženili Poljakinjama, napominje Mate i dodaje kako su to uglavnom uspješni brakovi.

HRVATSKA ŠKOLA I RADIOEMISIJA

No, vratimo se Ankici. Mlada djevojka morala je doselivši se u Kanadu nastaviti školovanje i naučiti engleski. "Ljeti sam pohađala izvanredne gimnazijske tečajeve kako bih nadoknadila školovanje, što sam i uspjela jer sam gimnaziju završila sa svojim naraštajem. Nastavila sam sa studijem kemije i biologije na Sveučilištu Alberta na kojem sam diplomirala 1976. Zatim sam se zaposlila

Mate kod hrvatskog paviljona na Heritage Days u Edmontonu 90-ih godina

Nastup Croatije iz Edmontona, ranih 70-ih godina

Ankica vodi program prigodom nastupa crkvenog pjevačkog zbora 90-ih godina

u jednome velikome trgovačkom lancu gdje sam obavljala komercijalne poslove. Tada nisam ni sanjala da ću ondje ostati duge 33 godine.”

Uz posao, Ankica je aktivna u hrvatskoj zajednici. Godine 1976. počinje predavati hrvatski jezik u dopunskoj nastavi koja je organizirana u sklopu župe. Kaže da je s manjim stankama nastavu održavala sve do prije četiri godine. “Na početku sam imala na nastavi 20-ero djece, da bi se ta brojka povećala do 120-ero početkom 90-ih kad je bilo najviše polaznika. Zatim se brojka počela postupno smanjivati, na žalost.” Naravno, nastavu nije održavala sama. Rado se sjeća svojih suradnika – Marije Zvonković, Dragice Šarić, Stipe Krole, Anice Baričević, Melite Bagarić, Josipa Linića...

Uz nastavu hrvatskog jezika još je jedna važna aktivnost obilježila Ankičin društveni rad. “Godine 1980. počela je s radom tada mala radiopostaja CKER namijenjena mnogobrojnim etničkim skupinama u Edmontonu. Uredništvo je kontaktiralo fra Jerka sa zamolbom da organizira hrvatski radiosat. U početku je program uređivao fra Jerko, a godinu dana kasnije zamolio je mene da preuzmem taj posao i tako je počela moja ‘radijska karijera’. U sklopu programa 20-ak etničkih skupina imalo je svoje emisije. Ova radiopostaja vrlo brzo se etablirala te postala cijenjen i rado slušan radio u ovom dijelu Kanade. Hrvatska emisija emitirana je nedjeljom na večer i trajala je jedan sat.” Ankica se prisjeća kako je u početku svog rada nailazila na mnogobrojne probleme, koji su danas nezamislivi. “Teško smo dolazili do informacija, pogotovo iz Hrvatske. Tada naravno

nije bilo Interneta, novine su kasnile, telefonski razgovori s Europom bili su jako skupi... Od novina koje su izlazile u Jugoslaviji vjerovali smo samo Glasu Koncila. Na emigrantska glasila čovjek se nije mogao bezrezervno pouzdati. Često su tu objavljivane neprovjerene informacije. Danas se takvi uvjeti rada ne mogu zamisliti. Ali unatoč svim teškoćama uspijevali smo proizvoditi zanimljiv i rado slušan program. Kasnije, u 90-ima, sve se lakše radilo. Hrvatska je imala slobodne medije, a tehnički uvjeti naglo su se mijenjali nabolje. Došla je satelitska televizija koja je emitirala HTV-ov Dnevnik i neke važne emisije, zatim kratkovalni radioprogram HRT-a, a na kraju Internet koji je sve učinio lako dostupnim.” Ankica je vodila hrvatsku emisiju na postaji CKER do prije dvije godine.

‘TAD SMO SE ZAREKLI...’

Život Korenića u Edmontonu bio je uvijek vezan uza župu i aktivnosti oko nje. Kao pedantni kroničari znaju točno sve župnike i godine njihova služenja. “Fra Jerka Čaletu naslijedio je 1985. fra Mate Markota, 1989. dolazi fra Ante Jurić, zatim 1998. fra Drago Gverić, a sadašnji župnik vlč. Franjo Višatkić u Edmontonu je od 2003.” Prisjećaju se nebrojenih priredbi, nastupa, zabava, piknika, prosvjeda, humanitarnih akcija... “Nekad je to bila zajednica sastavljena od mladih ljudi, a sad smo svi ostarjeli. Danas smo većinom svi stariji od 70 godina.

Stoga ne čudi što se na hrvatskoj misi vide uglavnom sijede glave. Kad smo mi došli u Kanadu zvali smo stare hrvatske doseljenike, one doseljene prije 2. svjetskog rata, u šali Kolumbusi. Nakon tih godina provedenih u tuđini i mi smo postali Kolumbusi”, uz smijehak će Mate.

Jedan od prijelomnih trenutaka u životu Ankice i Mate bila je smrt njihove majke 2008. “Mamu smo dopremili u domovinu kako bismo je pokopali na našem groblju u Bosiljevu. Tad smo posjetili i našu rodnu kuću, koju gotovo da nismo mogli pronaći zbog obrasloga grmlja i šikare. Kuća je bila ruševna i krov je prokišnjavao. Bio je zadnji čas da nešto poduzmemo ako smo je htjeli spasiti. Tad smo se zarekli da nešto moramo poduzeti.” Od tada Korenići svakog ljeta dolaze u svoje selo. Obnovu su započeli u proljeće 2009., a te godine već za Veliku Gospu prespavali su prvi put u svojoj obnovljenoj kući. Kažu da su grube radove završili i da sad predstoji samo dotjerivanje. Prekrasna drvena kuća, kao iz etnološkog muzeja na otvorenome, oduševi svakog prolaznika. Svaki detalj u kući i oko nje pomno je osmišljen. “Ovdje boravimo pola godine, negdje od svibnja do listopada, a onda se vraćamo u Kanadu. Kuća još nije osposobljena za život zimi. Kad taj posao sredimo, možda ćemo ovdje boraviti tijekom cijele godine.”

U SELU SVE VIŠE POV RATNIKA

Korenići uživaju u svome rodnom kraju. Ankica sudjeluje u radu lokalnoga folklornog društva. Vole posjećivati razne priredbe i pučke fešte kojima obiluje cijeli karlovački kraj, posebice u ljetnim mjesecima. Napominju i kako u selu ima sve više povratnika koji, kao i oni, svoje umirovljeničke dane provode u svome zavičaju. “Družimo se i poduzimamo zajedničke akcije. Tako trenutno obnavljamo kapelu sv. Duha u Lisićini Gorići.” Opraštamo se od dragih domaćina zahvalni što su nam otkrili dio svoje zanimljive iseljeničke povijesti. Odlazimo s dojmom kako njihov povratak može služiti kao primjer mnogim iseljenicima, pogotovo u pogledu obnove i revitalizacije starih seoskih kuća. ■

ENG Brother and sister Mate and Ankica Korenić are active Canadian-Croatians from Edmonton who spend the summer months of their retirement in a beautifully renovated family house in Bosiljevo, a small town in Karlovac County.

“Želimo status koji ima talijanska manjina u Hrvatskoj”

“Želja vodilja pri osnivanju Udruge bila je da se u Italiji i Hrvatskoj promovira svijest o recipročnim kulturno-umjetničkim vrijednostima, znajući da se prijateljstvo između dvaju naroda može razvijati samo poznavajući i poštujući kulturnu baštinu drugoga”, ističe Dragica Hadrović

D. Hadrović sa suradnicom Andreom Jakubin u HMI

skoj županiji. Gimnazijske i studentske dane provela sam u Zagrebu gdje sam diplomirala i postala inženjer tekstilne kemije. Nakon devetogodišnjega radnog iskustva, preko republičkog Zavoda za suradnju s nerazvijenim zemljama, našla sam se u Libiji. U multinacionalnoj sredini koja je u to vrijeme bila vrlo brojna u Libiji, upoznala sam supruga te tako došla u Vječni grad 1980. godine, gdje se i rodio moj jedini sin Carlo, koji voli Hrvatsku kao svoju drugu domovinu. Vjerojatno mi je kozmopolitski duh dao mogućnost brzog uklapanja u talijansko društvo i stjecanja mnogih prijatelja te uključanje u radne odnose unatoč mnogim razlikama u mentalitetu koje često ipak čine barijeru. Tijekom 30-godišnjeg življenja u Italiji shvatila sam da vrlo mali broj Talijana zna nešto više o Hrvatskoj, osim činjenice da je ona na drugoj obali Jadrana te da je vrlo lijepo ondje ići na godišnji odmor.

Razgovarala: **Željka Lešić**

Snimke: **Snježana Radoš i zbirka Hadrović**

U Hrvatskoj matici iseljenika nedavno nas je posjetila Dragica Hadrović, tajnica Hrvatsko-talijanske udruge u Rimu. Naša gošća izvijestila nas je o radu te udruge, ali i o novom projektu pod nazivom “Hrvatski mozaik”. S gospođom Hadrović bila je i suradnica na tom projektu, Andreja Jakubin. Projektom Udruga želi promovirati bogatstvo izvorne povijesne i umjetničko-kulturne baštine domovine Hrvatske. Prigodom radnog sastanka u HMI-ju dogovorena je pomoć i suradnja

u realizaciji ovoga lijepog projekta koji će se održati pod pokroviteljstvom Grada Rima, Veleposlanstava RH u Rimu i pri Svetoj Stolici, parlamentarne Udruge prijateljstva Italija-Hrvatska, Papinskog zavoda sv. Jeronima u Rimu, Hrvatske turističke zajednice te Croatia Airline-a. Matici je tom prigodom ponuđeno i pokroviteljstvo nad tim hvalevrijednim projektom.

Gospođo Hadrović, prije nego što nam predstavite projekt, recite nam nešto o sebi i o Vašemu iseljeničkom životu.

- Rođena sam 1944. u malome zagorskom mjestu Visokome, u Varaždin-

Dragica sa sinom Carlom u Zagrebu

Dragica s predstavnicima HSK u Zagrebu

Predstavnici kulturne razmjene Prata - Dubrovnik

Kako su Hrvati u Rimu bili organizirani tih godina?

- Na žalost, na početku mog življenja u Italiji druženje Hrvata u Rimu svodilo se samo na male skupine vezane uz mjesta podrijetla i tek u tužnim danima Domovinskog rata kada bismo se okupili jer smo željeli pomoći domovini. Tako je prvo nastala udruga "Pro Croazia" da bi 1993., zahvaljujući uključivanju i talijanskih članova, nastala Hrvatsko-talijanska udruga.

Predstavite nam Hrvatsko-talijansku udrugu.

- Želja vodilja za osnivanjem udruge bila je da se u Italiji i Hrvatskoj promovira svijest o recipročnim kulturno-umjetničkim vrijednostima, znajući da se prijateljstvo između dvaju naroda može razvijati samo poznavajući i poštujući

kulturnu baštinu drugoga. Velika zasluga naše udruge je osnivanje Dopunske škole, tečajevi hrvatskog jezika, izdavanje dvojezičnog biltena "Insieme – Zajedno" te niz drugih manifestacija. Nakon prvih godina aktivnog angažmana morala sam se zbog posla, obiteljskih obveza i udaljenosti od Rima (živim u predjelu Castelli Romani koji je udaljen oko 15 km od Rima) 'zadovoljiti' samo neaktivnim članstvom u Udruzi, ali sada kad sam u mirovini ponovno sam aktivni član Udruge te želim dati veći doprinos i odužiti se domovini. Zbog toga, uz već spomenute inicijative, ove godine odlučili smo raditi još više. Tako prvi put organiziramo u Rimu tjedan hrvatske kulture pod nazivom "Hrvatski mozaik" koji će se održati od 14. travnja do 12. svibnja iduće godine u prostorijama Muzeja rimske civilizacije (*Museo della Civiltà Romana*). Pitate se zašto naziv mozaik? Smatram da odgovara u potpunosti našoj zemljopisnoj, povijesnoj i kulturno-umjetničkoj konfiguraciji, sastavljenoj od velikog broja prekrasnih i različitih kamenčića, od Vukovara do Dubrovnika.

Predstavite nam program manifestacije.

- Program manifestacije predviđa niz sadržaja iz našega kulturno-umjetničkog stvaralaštva: izložbe slika, skulptura, fotografija, predstavljanje knjiga, književnosti i poezije, glazbene i folklorne izvedbe, kulinarstvo, degustaciju vina, turizam te filmske priloge o hrvatskim ljepotama, hrvatskoj povijesti i sadašnjosti.

Koji je cilj Projekta?

- Osnovni cilj i zadatak ovog projekta je što uspješnije prikazati izvornost tog bogatstva prirode, kulture i tradicije te približiti hrvatsku kulturnu i tradicionalnu baštinu svima zainteresiranima, talijanskim građanima, turistima koji posjećuju rimske muzeje, ostalim narodnostima u Rimu, uključujući i Hrvate koji žive u Italiji, ali su duboko ukorijenjeni u svoju baštinu. Projekt je vrlo lijep, a mogao bi biti još ljepši, međutim ne dopuštaju nam to financijske mogućnosti. Dio troškova osigurali su velikodušno pojedini sudionici, dok još tražimo sponzoriranje od naših gospodarstvenika i institucija. Dugo očekivana ratifikacija Sporazuma o kulturnoj suradnji između RH i Italije s talijanske strane još uvijek nije pokrenuta. I dok se to ne dogodi bit ćemo prisiljeni preživljavati i snalaziti se na razne načine, sanjajući status koji uživa talijanska manjina u Hrvatskoj. ■

Proslava Dana žena u VRH - Rim 2010

ENG We were recently visited by Dragica Hadrović, the secretary of the Croatian-Italian Association of Rome, who introduced us to the activities of this group and their latest Croatian Mosaic project.

Remek-djelo nacionalne televizije

Važno je naglasiti da to nije igrani film, nego obrazovni projekt rađen u dokumentarno-igranoj formi koji može imati nekoliko namjena - kao edukativni film za odrasle ili za djecu te kao specifično umjetničko djelo ili osebujan televizijski proizvod, rekao je redatelj serijala Domagoj Burić

Tekst: **Uredništvo** Snimke: **HTV**

Dugometražni igrano-dokumentarni film "Hrvatski kraljevi" Hrvatske radiotelevizije, u režiji Domagoja Burića, nastao kao dio serijala čije emitiranje je počelo 14. listopada na Prvome programu Hrvatske televizije, premijerno je prikazan 12. listopada u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskoga. Među mnogobrojnim uzvanicima na premijeri su nazočili i predsjednik Republike Ivo Josipović, zagrebački gradonačelnik Milan Bandić te predsjednik HAZU-a Zvonko Kusić. Uzvanicima i gostima HRT-a najskuplji projekt nacionalne televizije predstavili su predsjednik HRT-ove uprave Josip Popovac, stručni suradnik na projektu,

povjesničar Neven Budak te autor Burić koji je odsvirao i glavnu glazbenu temu serijala.

Serijal o hrvatskim kraljevima kulturnološki je pothvat bez presedana u novijoj povijesti, ocijenio je Popovac.

Premijeru Hrvatskih kraljeva u petak 14. listopada pratilo je gotovo 400.000 gledatelja, nakon čega su uslijedile mnogobrojne pohvale i upiti o seriji, kao i zahtjevi za reprizom. Serija je također pobudila i veliki interes u hrvatskoj dijaspori pa su se tako HRT-u javili čak i gledatelji iz Australije.

TRI STOLJEĆA HRVATSKE POVIJESTI

- Budući da sam imao sreću raditi s vrhunskim profesionalcima kojima nije teško padao naporan i dugotrajan rad,

znatnijih problema nije bilo osim vremenskih uvjeta - rekao je Domagoj Burić koji uz scenarij i režiju potpisuje i glazbu u filmu.

- Kako je riječ o opsežnom projektu nemoguće je navesti točan broj ljudi koji su radili na seriji, no bilo je stotinjak članova uže ekipe, televizijskih djelatnika te stručnjaka za povijest srednjega vijeka, kao i vizualnih i kompjutorskih stručnjaka - dodao je. Također ističe kako slične serije u inozemstvu, poput BBC-jevih, koštaju 10 do 20 puta više nego što su koštali "Hrvatski kraljevi", no o njezinoj cijeni nije govorio s obzirom na to da je riječ o poslovnoj tajni.

Seriju je u potpunosti financirao HRT, no ono što je puno važnije od cijene jest da to nije igrani film, nego obrazovni projekt rađen u dokumentarno-

Kralj Petar Svačić

Kralj Tomislav

igranoj formi koji može imati nekoliko namjena - kao edukativni film za odrasle ili za djecu te kao specifično umjetničko djelo ili osebujan televizijski proizvod, naglasio je Burić te dodao kako je iznimno zadovoljan rezultatom.

Film sažeto prikazuje tematiku kojom se u sedam pedesetominutnih epizoda bavi serijal, koji obuhvaća više od tri stoljeća hrvatske povijesti, od doseljenja u 7. stoljeću do kraja narodne vladarske dinastije Trpimirovića oko 1100. godine. Serija je snimana godinu i pol dana, od veljače 2009. do rujna 2010. na 28 lokacija u Hrvatskoj, te u studijima HRT-a. Nakon toga je krenula u postprodukciju, montažu, snimanje glazbe, kolor-korekcije te izradu vizualnih i zvučnih efekata.

REKONSTRUIRANA HRVATSKA KRALJEVSKA KRUNA

U toj ekranizaciji najranijeg i po mnogočemu najzanimljivijeg razdoblja hrvatske povijesti, hrvatski vladari Trpimir, Tomislav, Stjepan Držislav, Petar Krešimir IV. te Zvonimir sada prvi put dobivaju svoja lica i karakter, a prvi put će se prikazati i velike ranosrednjovjekovne bitke Hrvata protiv Bugara, Bizanta, Saracena i Mađara te krunidbe hrvatskih

kraljeva. Za potrebe serije u cjelini je rekonstruirana hrvatska kraljevska kruna, a napravljene su i vjerne rekonstrukcije starohrvatskih crkvi u prirodnoj veličini te glasoviti kneževski i kraljevski kameni natpisi u svom izvornom, odavno izgubljenom obličju.

U izradi serije korištena je najmodernija 3D tehnologija za efekte umnožavanja vojski, izgradnju zgrada, brodova i sličnih objekata, izrađeno je nekoliko stotina povijesnih kostima, a napravljena su i cijela izvorna srednjovjekovna sela u Lici i Zagvozdu.

MNOGOBROJNI DOMAĆI I INOZEMNI STRUČNJACI

Iako je dijelom igrana, u seriji ne glume profesionalni glumci, već glume volonteri i mnogi članovi uže televizijske ekipe HRT-a: novinar HRT-a Vjeran Mišurac (kralj Tomislav), sinjski alkar Boško Vladović (knez Trpimir), časnici HV-a Mirko Penić (knez Banimir) i Tihomir Ajduković (Ljudevit Posavski), student povijesti i arheologije Josip Tabak (knez

Borna) i drugi.

U stvaranju serije sudjelovali su mnogobrojni domaći i inozemni stručnjaci, svjetski povjesničari i arheolozi predvođeni Jacquesom Le Goffom, te profesori s Cambridgea, Oxforda, Sorbonne, sa sveučilišta u Pragu, Varšavi, Beču, te kao stručni savjetnici Neven Budak, istaknuti hrvatski medievist i Miljenko Jurković, vodeći hrvatski stručnjak za povijest umjetnosti srednjega vijeka.

Producenti su Miro Mioč i Miroslav Rezić, direktor fotografije Branko Cahun, montažer Dubravko Prugovečki, kostimografkinja Vjera Ivanković i njezina pomoćnica Jasna Zvonković, majstorica maske Zvezdana Mikulić, scenograf Ivan Ivan, glazbeni producent Srđan Sekulović Skansi, supervizor vizualnih efekata Kristijan Mršić, supervizor zvučnih efekata Robert Stanić, a vođa snimanja bio je Đani Kosić. Potporu je dalo i Ministarstvo obrane.

Seriju možete gledati petkom na HTV-u 1 u 20.10 (repriza ponedjeljkom na HTV-u 2 u 17.10). ■

ENG Domagoj Burić's *Croatian Kings* docudrama TV series, broadcast by Croatian Radio & Television, saw its premiere episode on 14 October and has garnered widespread attention in the homeland and the Croatian communities abroad.

Bitka na Kupu

Prijestolonasljednik Gojiš

Izdanak egzistencijalističkog pjesništva hrvatskoga subotičkog kruga

Dr. Vulić naglasila je kako je primjetan Kopunovićev trud oko pjesničkog izraza na normiranome hrvatskome književnom jeziku premda se na tom jeziku nije školovao

Napisao: **Zlatko Žužić** Snimio: **Mario Bara**

U prostorijama Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, u Zagrebu 26. listopada predstavljene su dvije posljednje knjige subotičkog pjesnika Mirka Kopunovića: "Pod slapovima sna" i "Nad raspuklinom ćutnje".

Predstavljanje je vodio i u ime organizatora Udruga za potporu bačkim Hrvatima i Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata otvorio glavni tajnik Zlatko Žužić,

dok su o knjigama i autoru govorili Marija Hećimović, dr. sc. Sanja Vulić i Tomislav Žigmanov.

Osobni osvrt na pjesnika Mirka Kopunovića i odrastanje u Subotici iznijela je Marija Hećimović, rukovoditeljica Odjeka za hrvatske manjine Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu, podsjetivši da autora pozna još od mladih, lijepih dana kada se život samo sluti, a kasnije se pokazuje u svojoj punini. Rekla je kako je Mirka kao pjesnika upoznala sasvim slučajno. "Mirko je jednom prigodom samozatajno rekao kako 'tu i tamo piše', a na naše zadovoljstvo to 'tu i tamo pisanje' nastavio je i dosad objavio tri knjige poezije", rekla je Marija Hećimović i dodala kako je Mirkova poezija nadahnula mnoge koji su je pročitali pa tako i njezina brata Ivana Balaževića, akademskog slikara, koji je autor triju naslovnica Mirkovih knjiga i ilustracija u njima.

O dvjema pjesničkim zbirkama Mirka Kopunovića govorila je doc. dr. sc. Sanja Vulić, pročelnica Odjela za kroatologiju Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, ustvrdivši kako je Kopunović nakon prve zbirke "U iskrama nade", koja je objavljena 2007. godine, brižno nastavio svoj pjesnički izričaj. "Kopunović se bavi i u ovim knjigama tjeskobom pred budućnošću, sjećanjima, osobnim strahovima, samoćom kao realnošću današnjice, a takve su pjesme, vjerojatno, bile razlog što je recenzentica zbirke Snežana Ilić svrstala Kopunovićeve pjesme u egzistencijalističku poeziju", rekla je dr. Vulić i zaključila kako je već u prvoj zbirci bio primjetan Kopunovićev trud oko pjesničkog izraza na normiranome hrvatskome književnom jeziku premda se na tom jeziku nije školovao te da, općenito uzevši, Kopunovićeve pjesničke zbirke izvrsno pokazuju kako se hrvatski pisci u Bačkoj stalno razvijaju u svome književnojezičnom izričaju temeljenom na normiranome hrvatskome književnom jeziku.

Tomislav Žigmanov, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici, govorio je o pjesništvu Mirka Kopunovića u kontekstu hrvatskoga pjesništva u Subotici, uz napomenu kako Hrvati danas prvi put u svojoj povijesti žive izvan teritorija koji je državnom granicom odvojen od svoga matičnog naroda odnosno da vlastiti prostor još nije izgrađen u svojoj punini, što je rezultiralo i egzistencijalističkom poezijom čiji je predstavnik i Mirko Kopunović. "Njegovo pjesništvo posljedica je ambijenta duhovnih, društvenih i svjetonazornih silnica koje određuju naš položaj, a suočavanje sa zbiljom pokazuje da nas svakim novim popisom ima oko 30 posto manje te da svijet našeg prostora življenja nestaje pred naletom globalizacije i nekih drugih procesa kojima se ne možemo oduprijeti", rekao je Žigmanov i zaključio kako je Kopunović sjajni izdanak egzistencijalističkog pjesništva hrvatskoga subotičkog kruga.

Predstavljanje je završio autor Mirko Kopunović zahvalivši svima koji su došli i uveličali večer, organizatorima te članicama Hrvatske mladeži Bačke i Srijema Saneli Stantić i Mirjani Horvacki, koje su tijekom večeri čitale pjesme iz njegovih zbirki. ■

ENG Zagreb was the setting for a promotion of the last two books by Subotica-based poet Mirko Kopunović, a representative of the existentialist poetry of the Croatian Subotica circle.

Glazbeni spomenar

Nagrađivana etnomuzikologinja Irena Miholić, sa zagrebačkoga Instituta za etnologiju i folkloristiku, objavila je udžbenik koji mladima predočava tradicijsku glazbu, ples, instrumente i načine glazbovanja iz svih regija Lijepe Naše i to s malom fonotekom

Napisala: **Vesna Kukavica**

Udžbenik *Hrvatska tradicijska glazba* s tri nosača zvuka autorice Irene Miholić, u izdanju zagrebačkoga Profila, jedinstveno je folklorističko djelo namijenjeno poučavanju glazbene kulture u školama, ali i samostalnim folklorenim ansamblima. Kao pomoćno nastavno sredstvo ovaj udžbenik može biti koristan u hrvatskoj nastavi u inozemstvu, koja se izvodi u našim dopunskim školama i katoličkim misijama u četrdesetak zemalja svijeta u kojima žive iseljeni Hrvati i građani hrvatskoga podrijetla. To je prvi udžbenik glazbene kulture u Hrvatskoj koji obuhvaća isključivo tematiku tradicijske glazbe i narodnih plesnih običaja tipičnih za našu cjelokupnu baštinu. Riječ je o sustavnom pokušaju da se u školskom programu glazbene kulture obuhvati nacionalna tradicijska kultura prema cjelovi-

tom pristupu suvremenoga obrazovnog standarda. Prepoznajući taj inovativni napor mlade autorice u domaćemu glazbenome nakladništvu Hrvatsko etnološko društvo dodijelilo je Ireni Miholić godišnju Nagradu *Milovan Gavazzi* za popularizaciju struke.

GLAZBENOFOLKLORNA PODRUČJA

Udžbenik je podijeljen u šest sveščića prema regionalnim cjelinama i to u skladu s kulturološkim značajkama koje uobičajeno izdvajaju etnomuzikolozi, opisujući glazbenofolklorna područja Hrvatske. Sveščići su oblikovani poput kajdanki, a naslovljeni su *Dalmacija, Istra*

i Kvarner, Gorska Hrvatska, Središnja i sjeverozapadna Hrvatska, Međimurje i Podravina te Slavonija, Baranja i Srijem. Spomenuta glazbenofolklorna područja isprepleteno su obrađena i u naše četiri dominantne kulturno-geografske regije znane kao nizinska, središnja, gorska i primorska područja Hrvatske, od kojih je svaka predložena s probranim zvučnim i notnim zapisima.

JEDINSTVENI UDŽBENIČKI KOMPLET

Slušatelj će tako uživati u gudačkom instrumentu poput lijericice tipične za Dubrovačko primorje, Pelješac i neke otoke. Može poslušati i razne svirale te dvojnice koje susrećemo na cijelome hrvatskom području. Kako zvuče starinske diple snimljeno je u dinarskim područjima. Gajde i dudu zabilježene su na cijelome panonskom području Hrvatske. Glazbenim slado-

Irena Miholić dobitnica je Nagrade Milovan Gavazzi Hrvatskog etnološkog društva

bit će to virtualan susret s tradicijskim glazbalima i napjevima iz riznice zavičajne kulture njihovih predaka. Svladavanjem svih šest svezaka ovoga udžbenika mladi folkloristi moći će s lakoćom naučenu narodnu glazbu, ples ili pjesmu povezati s hrvatskom tradicijskom kulturom te njezinim prirodnim krajolikom u kojemu je oblikovan stil života i gospodarenja određenoga podneblja od Drave do Jadrana, od Istre do Slavonije, Baranje i Srijema.

Izvršna likovna oprema udžbenika poput spomenara u čarobnoj zelenoj kutijici s trima CD-ima i priloženim notnim zapisima daje uvid u bogatstvo različitosti hrvatskih subregija. Građu udžbenika prate regionalne karte Hrvatske te živopisne fotografije koje je snimio poznati folklorist Vido Bagur, slike pripadajućeg raslinja i životinjskoga blaga u fascinantnim pejzažima, uz koje se vežu pojedine nošnje i glazbala. Glazbovanje se obrađuje u kontekstu godišnjih i životnih običaja koji se izvode izvan kuće i u kući, u svakidašnjem životu, uz radne običaje, u tradicijskim ophodima i najsveča-

nijim trenucima poput svadbovanja te u suvremenim uvjetima i izvedbama kulturno-umjetničkih društava na smotrama i festivalima.

Tri nosača zvuka sadrže gotovo 300 minuta s više od stotinu izvornih pjesama.

Autorica udžbenika i producentica triju nosača zvuka znalačkim je izborom građe istaknula kreativnost naroda koja se očituje u pojedinim inačicama tradicijske odjeće, običaja, instrumenata, melodija, načina variranja u pjevanju ili, pak, svirci.

NEMATERIJALNA BAŠTINA ČOVJEČANSTVA

Inovativnost u pristupu hrvatskoj tradicijskoj glazbi u udžbeniku etnomuzikologinje Irene Miholić najbolje se prepoznaje u metodici, koja učenike i njihove mentore spretno potiče na promišljanje održivoga prirodnog okruženja nematerijalne baštine čovječanstva, o čemu je za predavače (nastavnike

kuscima zasigurno su najpoznatiji zvuci tambure samice (danguba, cindra, dvožica...), koja je preteča modernim instrumentalnim tamburama.

Ukratko, građa jedinstvenoga hrvatskoga glazbenog spomenara, koji je strukturirala autorica Irena Miholić, učenicima predočava glazbu, ples, instrumente i načine glazbovanja kako bi se mladi u domovini i iseljeništvu upoznali i s kontekstom izvedbi iz obilja materijalne i duhovne baštine kakva se može susresti na izvornim lokalitetima diljem Lijepe Naše.

Pojedini svezak ovoga glazbenog spomenara sastoji od samo pedesetak stranica. Svih šest svezaka čini jedinstveni udžbenički komplet koji učiteljima i voditeljima folklornih ansambala omogućuje brz i jednostavan odabir gradiva prema načelu regionalne pripadnosti. Hrvatskoj mladeži u svijetu

Udžbenik Hrvatska tradicijska glazba podijeljen je u šest svećića prema regionalnim cjelinama...

i voditelje folklornih skupina) već priređen i priručnik s dodatnim uputama i smjernicama za kreativan rad s djecom.

Slijedom svjetskih tendencija iskazanih u UNESCO-voj Konvenciji za očuvanje nematerijalne kulturne baštine koju Hrvatska zagovara, upravo je ovaj udžbenik za mlade ljubitelje folklora velika potpora i najbolji način da se glazbovanje, ples i drugi oblici tradicijskog stvaralaštva bolje usvoje već u ranome djetinjstvu. Bez imalo patetike može se reći da je misija ovoga udžbenika podići svijest među mladima o važnosti i potrebi očuvanja nematerijalne kulturne baštine. Na UNESCO-voj Reprezentativnoj

listi nematerijalne baštine čovječanstva Hrvatska već ima upisanih desetak fenomena među kojima su i uzorci naše tradicijske glazbe u vidu *Dvoglasja tijesnih intervala Istre i Hrvatskog primorja*, dok je *Ojkanje* iz

Dalmatinske zagore na popisu ugroženih nematerijalnih kulturnih dobara.

Poučavajući uz ovaj udžbenik svirače i pjevače u folklornim i tamburaškim skupinama nastavnici i voditelji, okupljeni primjerice u Kulturnoj federaciji mladih Hrvatske bratske zajednice Amerike, ne bi trebali imati teškoća u rekonstrukciji zavičajnih napjeva djece hrvatskoga podrijetla. Tragom etničkih korijena i vlastite tradicijske kulture mladi će uspješnije razvijati toleranciju i poštovanje različitih kultura i tradicija.

Autorica dr. sc. Irena Miholić diplomirala je na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji na Odsjeku za muzikologiju i glazbenu publicistiku s temom *Etno glazba u Hrvatskoj devedesetih godina dvadesetog stoljeća na primjerima obrade tradicijske glazbe Međimurja* 1997. godine. Doktorirala je 2009. godine s temom *Zabavna glazba. Etnomuzikološki i kulturno-anthropološki pogled*. Objavljuje u različitim časopisima iz struke, ali i Matičinim publikacijama te priređuje glazbene radionice za mlade.

GLAZBENI ŽIVOT HRVATA U SLOVAČKOJ

Nedavno je boravila u Slovačkoj (Devinjska Nova Ves, Jarovce, Čunovo, Chorvatsky Grob) kao stipendist Nacionalnog programa stipendija Republike Slovačke, provodeći terensko istraživanje zabavne glazbe i suvremenoga glazbenog života Hrvata u Slovačkoj.

Članica je Hrvatskoga muzikološkog društva, Hrvatskoga etnološkog društva, *International Council for Traditional Music...* Posljednjih sedam godina surađuje s Upravom za međunarodnu suradnju Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa te Agencijom za odgoj i obrazovanje držeći glazbene radionice. Inovativne ideje za udžbenik nastale su tijekom praktičnoga rada u sklopu projekta Funkcionalna muzička pedagogija na Glazbenom učilištu "Elly Bašić", na kojoj je predavala predmet *folklor* - što je u suradnji s Ružicom Ambrus Kiš preraslo u udžbenik.

ENG *Croatian Traditional Music*, a textbook by Irena Miholić including three CDs, is a unique folklore work targeted to teaching musical culture in schools and in independent folklore ensembles.

Magične zvučne razglednice

Na trima CD-ima, koji su priloženi udžbeniku *Hrvatska tradicijska glazba* Irene Miholić, snimljeni su najljepši uzorci napjeva i svirke iz svih regija Lijepe Naše pa nosači zvuka predstavljaju pravu malu fonoteku od 112 magičnih zavičajnih zvučnih razglednica, čije je ukupno trajanje gotovo četiri sata.

Glazbene forme pojedinih etnografsko-kulturnih regija od Drave do Jadrana snimljene su na izvornim lokalitetima. Pretraživanje je moguće u svim smjerovima što nastavnicima i voditeljima folklornih grupa ili razrednih zajednica omogućuje metodički jednostavno preslušavanje, uz praćenje transkribiranoga notnog zapisa, bilo po regionalnome ključu bilo po osobnoj inspiraciji.

Irena Miholić zaposlena je u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu, jedinstvenoj ustanovi u Hrvatskoj u kojoj se već 63 godine kontinuirano provode etnomuzikološka istraživanja i čiji stručnjaci interdisciplinarno surađuju s folkloristima. Zahvaljuje svim kolegama s Instituta od kojih je naučila znanstvenu metodologiju, dok najveću zahvalnost duguje akademiku Jerku Beziću koji joj je predavao na Muzičkoj akademiji. S obzirom na to da je podučavaju naši najbolji etnomuzikolozi, možemo očekivati da će nas razveseliti još kojim folklornoglazbenim projektom. ■

Hrvatsko iseljeništvo i prosinački prevrat iz 1971. (1. dio)

Događaje u Hrvatskoj nakon Titova "udara" u Karađorđevu u prosincu 1971. hrvatska politička emigracija dočekala je s najvećim interesom, dakako iskazujući svoje negodovanje. Opći dojam u redovima emigracije bio je da je prosinački prevrat potpuno promijenio situaciju u Jugoslaviji, kao i položaj Jugoslavije u svijetu

Piše: Ivan Čizmić

Na odluke iz Karađorđeva reagirali su emigrantski časopisi i novine.

Hrvatska revija u broju 4 od prosinca 1971. objavila je na više od 20 stranica osvrt uredništva na događaje u Hrvatskoj pod naslovom "Titova obznana nad Hrvatskom". U osvrtu se navodi kako je Tito 1. i 2. prosinca 1971. u Karađorđevu, 21. prosinca u Sarajevu i 22. prosinca u Rudom, po uzoru na Pašića i Pribićevića, nad hrvatskim narodom proglasio "obznanu", a prema primjeru kralja Aleksandra objavio je svoj "6. januar". Nakon što je *Revija* prikazala opširan historijat dramatičnih događaja, "udar Tita i srpskih generala" označen je kao "odsudna prekretnica".

U *Revijinu* osvrtu silazak s vlasti hrvatskoga komunističkog vodstva označen je kao tragikomičan. Ekipa Dabčević-Kučar, Tripalo i Pirkner uvidjela je jedan dio dubine ponora u koji je jugoslaven-ski komunizam s Titom na čelu strovalo hrvatski narod. Ta je skupina pokušala

u danim prilikama do krajnjih mogućnosti braniti interese hrvatskog naroda. *Revija* zamjera hrvatskome komunističkom vodstvu oportunizam. Kada je to vodstvo bilo prisiljeno na odstup, kada je bilo duboko poniženo i uvrijeđeno, i ljudski i intelektualno, odstupilo je ali se i samo dalje ponizilo. Nije smoglo dovoljno snage da kaže punu istinu, nego je kritiziralo Tita i njegove gospodare, posipajući glavu pepelom i bacajući se u prašinu i blato. Nasuprot ovome držanju ponijeli su se dosljedno, dostojanstveno i hrabro mnogobrojni hrvatski intelektualci, Matica hrvatska i hrvatski studenti. Ti su hrvatski prvoborci spasili ime i čast hrvatskoga naroda i zaorali novu brazdu na polju hrvatske slobode.

PROTIV MATICE HRVATSKE I HRVATSKIH INTELEKTUALACA

Na prilike u Hrvatskoj nakon prosinca 1971. godine osvrnuo se i J. Petričević, također u *Hrvatskoj reviji*. Petričević kaže kako su Titove optužbe u Karađorđevu 1. i 2. prosinca 1971. protiv hrvatskoga "masovnog pokreta" i "kontrarevolucije", protiv Matice hrvatske i hrvatskih intelektualaca postale temelj optužbi u procesima koji su nakon toga slijedili. Tito je pozvao sudove da se ne drže zakona "kao pijan plota" te su tužitelji i suci imali velikih teškoća u opravdanju svojih dokaza o protuzakonitom radu optuženih.

Hrvatski komunisti na čelu s Mikom Tripalom i Savkom Dabčević-Kučar povukli su samo logične zaključke iz novog razvoja i pokušali primijeniti načelo samoupravljanja u svojoj republici. Matica hrvatska i hrvatski intelektualci radili su također u sklopu novog duha političke i gospodarske reforme. Njihov rad bio je u skladu s novim samoupravnim sustavom, koji se tada počeo razvijati.

Tito, državni tužitelji i suci kao jedan od najtežih zločina smatrali su veze hrvatskih intelektualaca te kulturnih i znanstvenih ustanova sa Zapadom i hrvatskom emigracijom.

Petričević navodi kako bi se upravo u vezama intelektualaca iz Hrvatske sa svojim sunarodnjacima u stranom

Hrvati na ulicama Toronta solidariziraju se s uhićenim studentskim vodama u Zagrebu 1972.

svijetu trebala odraziti unutarnja vrijednost i snaga jugoslavenskog sustava samoupravljanja: ako je taj sustav riješio ili rješava sva osnovna politička, gospodarska i društvena pitanja u Hrvatskoj i ako je narod ta rješenja prihvatio, onda tu emigracija ne može puno pridonijeti svojim radom i idejama, a još manje može ugroziti taj sustav. Ali upravo je u tome najveća slabost jugoslavenske države i političkog poretka. Njezini upravljači vidjeli su u dodirima hrvatskih intelektualaca iz Hrvatske s hrvatskom emigracijom u slobodnom svijetu najveću opasnost za državu i njezino uređenje, čime automatski dokazuju da nisu riješili osnovna životna pitanja hrvatskog naroda. I na kraju, tvrdi Petričević, slaba je država i njezin politički poredak ako se ona boji razmjene mišljenja između ljudi s različitim ili, dapače, suprotnim gledištima. Jugoslavenska država i Titov režim bojali su se upravo tih veza, kao i veza sa slobodnim svijetom općenito, koje Tito u svojim govorima i pismima proglašava najvećim političkim prekršajem i zločinom.

BRZA OKUPACIJA HRVATSKE

Nova Hrvatska iz Londona, koja izlazi u ožujku 1972., posvetila je gotovo cijeli broj događajima u Hrvatskoj. Urednik lista Jakša Kušan u uvodniku pod naslovom "Za novi pokret i novu politiku" dao je političku ocjenu "hrvatskog proljeća" prekinutog Titovom intervencijom. Kušan kaže kako je okupacija Hrvatske provedena brže i neočekivanije od bilo kojega sličnoga političkog poraza koji je hrvatski narod doživio u svojoj novijoj povijesti.

U dijelu uvodnika pod naslovom "Elementi koji su djelovali protiv Hrvata" zapaža se da je izoliranost Zagreba od svih ostalih republičkih središta bila presudna u centralističkoj intervenciji odnosno ona je otežala položaj hrvatskog vodstva. Ni jedna druga republička partija nije ustala u obranu Hrvatske, nego su svi bez iznimke stali na stranu Beograda. "Vojni čimbenik je, kako mnogi vjeruju, također igrao presudnu ulogu. Smatra se da je vojska danas jedina snaga koja drži Jugoslaviju i najjači adut

kojim raspolažu velikosrpski krugovi u Beogradu. Taj utjecaj će svakako trebati posebno analizirati."

Branko Jelić osvrnuo se u *Hrvatskoj državi* u prosincu 1971. na studentski štrajk i o tome napisao: "Kroz hrvatsku mladež progovorio je hrvatski narod, a njihove parole rekle su jasno što Hrvatska hoće. Tito je nazvao ovu akciju djelo antirevolucionarnog vijeća, koje je protiv i jugoslavenske države i nadodao - Oni nisu za ovakovu državu, već neku drugu tipa Pavelića. Titu i Srbiji bilo bi najmilije kad bi zagrebački hrvatski sveučilištarci stali s rukama uspravno i poviknuli - Za dom spremni - to je sigurno. Beograd bi mogao još jedanput baciti u svijet laž kako je zagrebački štrajk djelo ratnih zločinaca, djelo ustaša, iako se ova mladost nije ni začela kad su po Hrvatskoj krstarili ustaše, pa bi time pred svijetom opravdali bilo kakovu protihrvatsku akciju."

POVIJESNA PREKRETNICA

Naš put iz Toronta objavio je u siječanskom broju 1972. stajališta predsjednika Hrvatske republikanske stranke dr. Ive Korskog i tajnika stranke Kazimira Katalinića iz Buenos Airesa o događajima u Hrvatskoj nakon Karađorđeva. Za čelnike Hrvatske republikanske stranke najnoviji događaji u domovini predstavljaju povijesnu prekretnicu u borbi hrvatskog naroda za postignuće narodne

i osobne slobode. Ponovno je dokazano da Tito nije nikakav Hrvat, nego da je samo i isključivo Jugoslaven koji se ne žaca upotrijebiti najoštrije protuhrvatske mjere. Smjenjivanje vodstva SK Hrvatske dokazalo je da je diktatura jedini normalni oblik Jugoslavije i da se ona nikada ne oslanja na volju svojih naroda, nego samo na bajunete vodećih naroda. Dokazalo se nadalje da je nemoguće ostvariti slobodu Hrvatske u sklopu Jugoslavije te da su se prevarili svi oni koji su vjerovali da će mirnim putem i reformama postupno doći do suverene hrvatske države.

Hrvatski emigrantski tisak posvećivao je, među ostalim, veliku pažnju reperkusijama odluka iz Karađorđeva na međunarodnom planu. Tako je *Hrvatska revija* (prosinac 1971., br. 4) napisala

kako su Srbi i Sovjetski Savez pod svaku cijenu željeli spriječiti političke događaje u Hrvatskoj: Srbi u svrhu očuvanja svoje hegemonije na čitavome području Jugoslavije, a Sovjeti radi mogućnosti dobivanja uporišta na Jadranu preko svojih srpskih saveznika.

KONZERVATIVNI VRH SAVEZA KOMUNISTA

U *Novoj Hrvatskoj* (svibanj 1972.) Hrvoje Vukelić (pseudonim za Gojka Borića) povezo je u opširnoj analizi političke situacije u Jugoslaviji odluke iz Karađorđeva s politikom konzervativnih vrhova Saveza komunista koji su smatrali da preveliko otvaranje prema Zapadu može još više pomoći jačanju "negativnih pojava" do kojih je došlo u procesu liberalizacije i decentralizacije u zemlji i da udruženi utjecaj vanjskih i tih unutrašnjih čimbenika može opasno ugroziti postojeći režim.

Rušenjem hrvatskog vodstva i izvanrednim stanjem koje je zavedeno u Hrvatskoj poremećena je ta ravnoteža i stvorena sasvim nova situacija. Uklonjena je glavna brana konzervativnoj frakciji u partiji koja sada preuzima vlast u zemlji (ne samo u Hrvatskoj) i počinje diktirati smjer vanjske politike. Toj frakciji, čak kad to i ne bi željela, preostaje u međunarodnim odnosima samo jedan put - pakt sa Sovjetima. ■

Na prostoru nekadašnje 'Turske Hrvatske'

Županija se nalazi na krajnjem sjeverozapadu Bosne i Hercegovine, a naziv je dobila po Uni i Sani, dvije središnje rijeke koje se pružaju od juga prema sjeveru

Piše: Zvonko Ranogajec

Unsko-sanska županija na trećem je mjestu po površini s 4.125 km četvornih, a po pretpostavljenom broju stanovnika od oko 300.000 nalazi se na 4. mjestu Federacije BiH. U ovoj županiji, koja je naseljena pretežno Bošnjacima/muslimanima, Hrvata ima tek nešto više od jedan posto, što znači oko tri i pol tisuće. U odnosu na broj Hrvata prema posljednjem popisu 1991. godine kada ih je bilo više od deset tisuća, sada su svedeni na trećinu predratnog stanja. To je posljedica ratnih događaja u BiH 90-ih godina, iako je u ne tako davnoj povijesti etnička slika bila znatno drukčija. Danas tu

Bihać – središte županije

nema prostora koji su značajni po većem broju Hrvata osim u dijelu općine Bihać na istočnim obroncima Plješevice oko Zavalja i u susjednim naseljima koji su do 2. svjetskog rata bili dio Hrvatske.

Granična crta između Hrvatske i BiH, odnosno Unsko-sanske županije, koja ulazi duboko u središnji dio Hrvatske jasno sugerira da je, zbog osmanlijske okupacije, skrojena na štetu Hrvatske. Stoga ne čudi da se prostor koji zauzima Unsko-sanska županija sve do sredine 19. stoljeća nazivao 'Turskom Hrvatskom', jasno dajući do znanja da je riječ o dijelu Hrvatske koji se tada nalazio pod turskom/osmanlijskom vlašću.

MATERIJALNI I NEMATERIJALNI DOKAZI

Tijekom četiriju stoljeća osmanlijske vlasti većina tamošnjih Hrvata prešla je s katoličke vjere na islamsku. Iako se većina stanovnika Unsko-sanske županije danas izjašnjava Bošnjacima/muslimanima u nacionalnom pogledu, mnogo-

brojni ostaci materijalne i nematerijalne baštine svjedoče o njihovu hrvatskom podrijetlu. Tako se mogu uočiti mnogobrojna tipična hrvatska prezimena među tamošnjim muslimanima. S tim u svezi treba spomenuti i činjenicu da veliki broj muslimana Unsko-sanske županije posjeduje dvojno državljanstvo, hrvatsko i bosansko-hercegovačko, koje su stekli

Velika Kladuša: Stari grad

Turska Hrvatska na povijesnom zemljovidu

tijekom 90-ih godina uz dokaz o svome hrvatskom podrijetlu.

Unsko-sanska županija na zapadu i sjeveru graniči s Republikom Hrvatskom. Granica se pruža većim dijelom vodotocima Une u gornjem i donjem toku te Koranom i Glinom. Na jugu Unsko-sanska županija graniči s Hercegbosanskom županijom, dok na istoku i dijelu sjevera graniči s drugom federalnom cjelinom BiH, Republikom Srpskom. Županija se nalazi na krajnjem sjeverozapadu BiH, a naziv je dobila po Uni i Sani, dvije središnje rijeke koje se pružaju od juga prema sjeveru.

Sjeverozapadni dio županije između Une i granice prema Hrvatskoj, poznatiji kao Cazinska krajina, vrlo je dobro naseljen. Reljefna visoravan dobre je plodnosti jer je ispresijecana manjim vodotocima koji se ulijevaju u Unu, Glinu i Koranu, između kojih su planinski vrhovi do 600 metara n. v. Istočni dio, koji je izvorišni prostor Une i Sane, pripada visokodinarskom prostoru s planinskom klimom i gospodarskim značajem riječnih dolina oko Sanskog Mosta, Petrovca i Ključa. Dominiraju planine Osječenica (1.795 m n. v.), Grmeč (Javornjača 1.480 m n. v.), Srnetica i Majdanska planina. U jugozapadnom dijelu prema Hrvatskoj položena je Plješevica (Gola Plješevica 1.646 m n. v.), a državna granica od 2. svjetskog rata pruža se samim grebenom ove planine.

HRVATSKA SELA U PODPLJEŠEVIČKOM KRAJU

Županija ima značajne prometne prednosti jer se pokraj Bihaća sijeku pravci zapad- istok i sjever-jug, cestovni promet

teče dolinom Une kojom je prolazila nekadašnja najbliža željeznička veza između Splita i Zagreba, a prometnice se također pružaju u pravcu zapad-istok od Karlovca i Vojnića preko Bihaća prema Petrovcu, Jajcu i Sarajevu.

Danas se rijetka hrvatska enklava nalazi oko središnjeg naselja Zavalja, prema kome gravitiraju Veliki i Mali Baljevac, Međudražje, Vučjak te Veliki i Mali Skočaj. Ovaj podplješevički kraj pripadao je Lici sve do završetka 2. svjetskog rata. Tada su komunističke vlasti učinile veliku nepravdu i kompaktni hrvatski kraj izdvojile iz prirodnoga ličkog okruženja i općine Korenice te ga pripojile Bihaću i BiH. Tadašnja vlast u Lici htjela je stvoriti etnički čistu općinu Korenicu sa stopostotnim srpskim stanovništvom. Veze s Hrvatskom nisu se mogle tako brzo pokidati jer mnogi dokumenti govore o povezanosti zbog

ustroja šumarstva i pripadnosti šumariji Otočac sve do kraja 2. svjetskog rata te s obzirom na podatke u gruntovnici i katastru koji se za ova naselja nalaze u Otočcu. Mjesni Zavalčani, pogotovo oni raseljeni, pokušavaju upozoriti na nepravdu te stvoriti političke pretpostavke da se nepravda ispravi. Jedino je u hijerarhiji Katoličke crkve župa Zavalje ostala u sastavu Slunjskog dekanata Gospičko-senjske biskupije.

SREDIŠTE ŽUPANIJE – GRAD BIHAĆ

Tijekom Domovinskog rata u Hrvatskoj, kao i rata u BiH, Hrvati s prostora Unsko-sanske županije borili su se za svoju opstojnost u postrojbama Hrvatskog vijeća obrane zajedno sa snagama V. korpusa Armije BiH te su pomogli u obrani i opstanku okružene bihaćke enklave sve do pobjedonosne oslobodilačke akcije Oluje kojom je ovaj kraj deblokiran.

Političko središte županije je Bihać, grad s 40.000 stanovnika. Riječ je o povijesnome kraljevskome hrvatskom gradu koji je 1592. godine pao nakon velikih borbi pod vlast Osmanlija. Danas je Bihać značajno gospodarsko, trgovačko i turističko središte. Najveća hrvatska enklava u gradu nalazi se u predgrađu Žegararu. U vizuri grada dominira toranj crkve sv. Ante Padovanskog, devastirane još tijekom 2. svjetskog rata.

Ostale općine u županiji su Velika Kladuša, Cazin, Bužim, Petrovac, Sanski Most i Ključ. ■

ENG Una-Sana County is the westernmost county of the Federation of Bosnia-Herzegovina. Its capital city is Bihać, once the seat of Croatian royalty and now home to a population of about 30 thousand people.

Raspelo

Kao i mnogi važni događaji sve se zbilo u tren oka. Na izlazu iz Kaufhofa Rodijak je previdio jednu stepenicu, te je počeo teturati tako da je naprosto kosio i razgrtao brojne kupce koji su ulazili ili izlazili iz robne kuće, da bi napokon izletio kroz vrata i nastavio teturati na pločniku. A velike plastične vreće s kupljenom robom mlatale su oko njega, pogađale nesretne prolaznike, vijale se tamo i amo, gore i dolje, ali nisu ispale iz ruku. Kad se Rodijak napokon zauzvatio na sred ceste, gdje ga je umalo pokupio jedan automobil, brzo se povukao na pločnik, te izgubio u mnoštvu pred vozačevim pogledima i psovkama, šmugnuo je posramljeno iza jednog ugla.

Što se nije rodio neko pametniji od mene, bogarca mu poljubim, počeo Rodijak proklinjati. Zna sam da Kaufhof ima trineest skalina pri dnu, a Hertia dvanest, ali sam bio zaboravio di sam. I eto ti, Čipa! Zamalo nisi tresno, zamalo nisi sve sorio na donjem boju, pa ondak plati, ako moreš. Daj sve što si zaradio. Sricom sam trefio na vrata, Bogarca mu poljubim!

Pritom je Rodijak ovlaš izvršio inventuru svojih vrećica, pa pošto je ustanovio da su sve tu i sa svim kupljenim stvarima, odahnu uz glasnu samoutjehu:

- More bit da niko neće ni znat oklen sam. Srica da me nije vidio neko od naši.

Došavši u stan, međutim, i detaljno pregledavši kupljenu robu, Rodijak se Čipa nemalo iznenadio, čak šokirao, kad je ugledao tek kupljeno raspelo. Križ je bio u redu, ali je lijeva noga Isusova od koljena naniže visila na čavlu. Bila je slomljena. A tako fino raspelo, pomislio je Rodijak, upravo onakvo kakvo je kupio Jerko i kakvo je žena naručila.

Rodijak Čipa je bez pogovora izvršavao Andine želje izražene u pismima. A u posljednjem je tražila da za novu kuću donese novo raspelo, ono veliko, gipsano, ono "di se sve sjaji i cakli". Svi donose lijepa raspela, pisala je Anda, a njoj se najviše sviđa Jerkin Isus. Bio je to Rodijaku dovoljan razlog da potraži i nađe upravo takvo raspelo. Ali, što sada kad je Isus slomio nogu? To se pitanje nametnulo Rodijaku u još težem obliku kada mu je sutradan prodavač u Kaufhofu zatražio račun za kupljenu robu. Rodijak nije mogao pronaći račun, što je značilo da nije mogao zamijeniti svoje razbijeno raspelo za novo.

- Naknadne reklamacije ne uvažavamo,

kazao je prodavač. Vi ste trebali odmah kazati o čemu se radi. A kad biste imali račun, možda bismo mogli nešto uraditi.

- Nije važno, kazao je Rodijak. Dajte mi novo raspelo. Nije dvista maraka novac koji se nemere zaboravit.

Možda bi Rodijak time riješio svoj problem, da nije krenuo iz robne kuće bez starog raspela, onog na kojemu je bila slomljena Isusova noga. Prodavač je uljudno zamolio Rodijaka da ponese sa sobom i staro raspelo, čemu se Čipa protivio.

- To nek ostane tebi, rodijače, govorio je Čipa. Da ga mogu donit kući, ne bi novog kupova. To tebi ostavljam. Ti ćeš lakše s njime upravit. A šta ću ja tomu uradit? Ne mogu ga takog nosit u Runjavu Glavicu, jerbo što bi mi ljudi kazali, a nemam di s njime. Metni ga tutekar među ostale, zalipi ga, radi mu nešto ... Ti bolje znaš od mene šta mu treba.

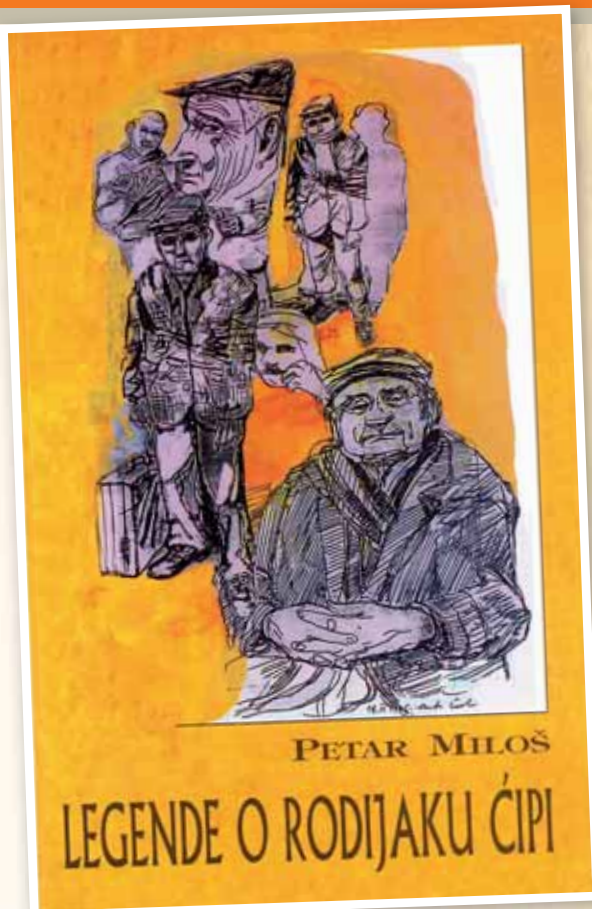
Prodavač je, međutim, bio nemoljiv. To je vaša roba, gospodine, ponavljao je, i ja s time nemam ništa. Predložio je Rodijaku da ga baci u otpad, ako mu takav ne treba, što se Čipi učini prihvatljivim rješenjem sve dok nije došao do prve kante. Tada je naglo trznuo ruku koja je držala raspelo iznad kante, na brzinu se prekrstio i počeo moliti Boga da mu oprostiti takvu zlu namjeru. Podvio je raspelo pod ruku i užurbao korak zvjerajući očima da ga netko nije vidio od poznatih ljudi. Kad se malo pribrao, Rodijak opet počeo u mislima tražiti rješenje svoga problema. Tako oštećeno raspelo donijeti kući, značilo bi navući bijes žene Anđe koja bi ga vjerojatno izružila porad toga, dok bi djed Kleko vjerojatno to protumačio lošim znakom za obitelj, možda čak najavom strašnog suda. A baciti raspelo u otpad uistinu nije mogao zbog osobne bogobojažnosti. Tada mu pade na pamet misao da umotano raspelo naprosto stavi uza zid neke kuće na ulici, pa nek se onda o tomu misli onaj što ga pronađe. Što smislio, to je Čipa odmah i učinio, te se brzo udaljio s tog mjesta. No, čim je stigao u stan, opet mu crne misli navrnuše u glavu, opet počeo sebe proklinjati zbog bogohulnog čina, pa se odmah vrnu natrag, do mjesta gdje je ostavio raspelo, moleći Boga da ga

tamo i nađe i proklinjući svoju lakomislenost i grešnost.

- Ja sam Pilat, Bogarca mu poljubim, priča je Rodijak glasno sa sobom. Jerbo, tako je i Pilat oprao ruke od Isukrsta našeg Spasitelja. Ostavio ga na milost i nemilost žudija baš ko što sam ja ostavio našeg Isusa iza zida, pa što mu bude. Bože moj, učini da ga nađem tamo di sam ga ostavio, pa ću ja s njime upravit. Ako ništa, ponit ću ga kući. Ja sam gipsar, a noga je Isusova od gipsa, pa ću je zalipit. Ako ostane malo krivo, oprostiti ćeš mi, Isuse.

Vidjevši da njegov zavežljaj s raspelom nitko nije ni taknuo, Rodijak ga brzo zgrabi pod ruku, pa se opet vrnu u stan, znatno veseliji, ali i dalje potišten zbog svega što mu se taj dan dogodilo.

- Žudije su ti učinile sedam rana, Gospodine, a ja osmu, nastavio je Čipa razgovor u stanu ispred raspela. Ako ikako mognem, Isukrste moj, ja ću zalicit tvoju ranu gipsom, a ti mi oprostiti sve uvride što ti danas učini tvoj sluga, gipsar nesritni koji bi volio slomit svoju nogu nego tvoju, ali sam se pribroja za jedan skalina. Računa sam da ga nema, a on je bio. Bolje bi bilo da je obrnuto i meni je draže kad računam da ga ima, a njega nema, jerbo se tada manje tetura.

Požar u turskoj radnji

Panika je uhvatila Glavičane čim je Joskan otvorio vrata Ćipina stana, a s kućnog hodnika nagrnuo dim.

- Gori kuća, viknuo je Joskan dok je pritvarao vrata.

- Gori kuća?!, zbunjeno povikaše Gale i Ćipa koji su baš tada u hodniku oblačili kapute, ali nisu vidjeli dim.

- Stubište je puno dima, za Gospu blaženicu, panično povika Joskan otvarajući nakratko vrata da i ostali vide.

- Na uže, bogarca ti poljubim, zapovjedi Rodijak i otrča u spavaću sobu, a ostali jurnuše za njim.

Paniku Glavičana lakše ćemo razumjeti ako ispričamo što se događalo prije nego što je Joskan otvorio vrata i ugledao dim na stubištu. Bilo je to oko ponoći. A Joskan i Gale stigli su kod Rodijaka Ćipe četiri sata ranije. Bila je subota pa su navečer imali vremena za sastanak, a imali su i razlog u dobru vinu i pršutu što je Rodijak donio prošle nedjelje iz Runjave Glavice. Osim toga je Gale na njemačkoj televiziji vidio više puta ponovljeni spot kojim se sugeriralo strancima da kupe ljestvastu užad za spašavanje u slučaju požara u zgradama s turskim radnjama u prizemlju. Već se u velikim gradovima dogodilo da su razne terorističke skupine nesklone strancima potpaljivale požare u kojima je osim golemih šteta stradalo više ljudi. Zbog toga su javni mediji, posebice televizija, upućivali strance koji su stanovali na višim katovima da nabave užad, a rasprodaja se obavljala ispred svake veće zgrade u četvrtima stranaca. Galu je fascinirala činjenica da je Rodijak Ćipa takvo uže nabavio prije nekoliko godina i da ga je svezao za krevet, dakle upravo onako kako je preporučivano u televizijskom spotu. Zbog toga je želio Ćipi čestitati što je prije svih državnih ustanova i znanstvenika nagovijestio što će se dogoditi.

- Toliko mudrosti u tako ludoj glavi živ čovik još nije vidio, govorio je Gale grleći Rodijaka Ćipu. Oklen tebi ta mudrost, daj mi te luda odnija?

- A mi mu se rugali, veselo dodaje Joskan.

- Bogarca ti poljubim, ja sam uvijek znao da se ovlika ljudi koliko ji ima u Mikenu, nemere razmitit bez velike govornarije i tutnja, poskakivao je od veselja Rodijak. Eno ti u našem selu nema petsto duša, pa uvijek zavade i kavgje. Još nemamo ni jednog stranca osim Luke iz Doca koji se uda u naše selo. I nikad nema mira. Moreš ga napast kad god očes. A vidi

tutekar koji su stranci. Svake vire i nacije, od zla oca i gore matere. Ko će ovo svrnut u šipilo? I koga će Švabo prvo napast već stranca.

- Njemci napadaju samo Turke, Turke oni ne vole, dodaje Joskan. A Rvati su njima na prvom mistu. Mi smo uvijek s njima gubili ratove, a nismo ji napuščali.

- Bogarca ti poljubim, ispod moga stana je turska radnja, a u čitavoj zgradi nema Njemca, reče Rodijak. On zapali radnju, taj neonacist, ode i moja glava. Kasno je kad glava ode što on kaže da nije tija zapalit Rvata.

- U pravu je Rodijak, Joskane, reče Gale. Samo je zaštićen Rvat koji stanuje s Njemcima. Jebe se čelavcima oće li izgorit Turac ili Rvat. A još ako pale Kurdi, onda ti je još gore.

- A što oni pale nas, što će mene zapaliti kad svaki misec nabacim dulum gipsa na njemačke zidove?, počeo Joskan moralizirati.

- Ovo je njegova zemlja i more radit šta oće, ravnodušno odgovori Rodijak. Ja sam to uvijek znao. A moje je da se spasim ako mogu. Meni je skroz čudno da sam osta živ dosada. Svaki dan javlja kako se svagdi gine. I dosad je mene uvijek mašilo. Zamisli, naleti auto deset cenata od čovika, a kad bi naletilo deset cenata bliže, ode čovik. Svaki dan rižeš kriv ili meso, a nož leta tri centa od srca. A kad voziš auto ne triba ti već pola metra skrenut, pa u provaliju. Ovlen do Runjave Glavice. I ljudi stignu kući?! Svašta. Mora se jadni čovik borit. Zato sam ja i izumio uže.

- Rodijače, da ništa nisi izumio već uže za spašavanje, ja bi ti diga spomenik. Jerbo, čim je prvi put objavilo na televiziji tvoj izum, reklamu za uže, ja sam pokupova svu užad u Münchenu. Zato sam ti doša čestitat i malko te počastit, reče Gale vadeći pet tisuća maraka i pružajući ih zbunjenom Rodijaku.

- Šta će meni tolike marke, rodijače?, upita Ćipa.

- Samo uzmi, Rodijače, to je tvoja zarada za ideju, a ideja je najvažnija u poslu. Te su marke već zaradene, a ovo što vidiš po gradu di se prodaju užad, to su moja užad, reče Gale ustajući sa stolice spreman za polazak.

Nakon ovog razgovora dogodilo se ono što smo spomenuli, uslijedilo je pozdravljanje u znak rastanka, odijevanje kaputa, pa potom otvaranje vrata, Joskanov povik "Kuća gori!" i napokon panika Glavičana. Rodijak je Ćipa vješto razmotao uže ispod kreveta, otvorio prozor pa kroz njega probacio konopac koji se odmotavao prema tlu, a onda prvi zagazio i

počeo se spuštati. Za njim su krenuli Gale i Joskan gazeći u žurbi i neurozi prste onog ispod sebe. Brže, brže, zapovijedao je Gale Rodijaku, a Joskan Gali, sve dok Rodijak nije viknuo:

- Nema više užeta, Bogarca ti poljubim!

- Šta nema, ja ti jadan, zavapi Joskan. Skači onda!

- Kako ću skakat kad doli ima još deset metara, uzvрати mu uspaničeni Rodijak. Izgorit ćemo ka talašika.

- Ne galamite i ne paničite, daj vas obojicu odnio, vikne Gale. Stojte na mistu di jeste. Ne vidim vatru, pa nam se nemere dogoditi da tako brzo izgorimo.

- Moramo izgorit kad nemeremo sać, uzvрати plačno Joskan. A niki dim u ganjku!

- Polako, kaza sam, opet dreknue Gale. Ne vidim vatru ispod nas. Ćipa, koliko ti je uže dugačko?

- Deset metara, rodijače Gale. Raćuna sam tri metra za svaki boj, a pošto sam na trećem boju, tribalo je bit i viška užeta.

- A jopet nisi računa podrum i prizemlje, daj mi te odnio, zavapi Gale. A toliko sam te tome učio.

- E, zna sam to, ali sam falio, jebem ti švapsko računanje bojevala, dosjeti se Rodijak. Kupio sam uže prije neg sam naučio brojiti bojeve.

- I sad te more glave koštat to što si falio, reče Gale, pa se onda obrati mnoštvu koje se već skupilo na ulici niže njih.

- Hilfe, hilfe, bitte! Rufen sie Polizei! Wir sind in Gefahr! Zovite policiju ako ima iko od naši. Feuer! Vatra! Neko je zapalio zgradu. Stubište je u plamenu!

- Hilfe, Hilfe, bogarca ti poljubim. Neko nas zapalio. U stubištu sve gori, a uže nam kratko!

- Ko to doli dreči?!, začu se u tom trenutku glas iznad njih koji je dolazio iz Ćipina stana.

- Ja sam, Mate!, prepoznala Ćipa glas svoja susjeda Mate iz Doca koji je stanovao ispod njega.

- Spašavaj, kume, kako znaš. Kuća gori!

- Daj ti gori, budalo. Penjite se gori!

- Kako ćemo se penjat kad kuća gori. Stubište je puno dima, zavapi Rodijak.

- Mora bit puno dima kad su mi šnicle izgorile, pa sam mora prozračit stan. Vi ste Glavičani uvijek bili blesavi, pa i u Njemačkoj, reče Mate dok su se Glavičani vraćali užetom natrag, a iz susjedne se ulice čulo žestoko zavijanje policijskih i vatrogasnih sirena. ■

Hrvatski jezik u izvandomovinstvu

“Ostvarenja na hrvatskom jeziku tijekom stoljeća potiču nas da se vratimo samima sebi, da se pred magluštinom globalizacije upitamo znamo li zaista kamo idemo”

Razgovarao: **Ivan Uldrijan** (dijelovi intervjua preneseni su iz Glasa Koncila od 23. listopada 2011.)

Krajem rujna na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu održana je Druga međunarodna kroatološka konferencija. Cilj ovogodišnje konferencije čija je tema bila ‘Hrvati izvan Hrvatske’ bio je pridonijeti boljem poznavanju izvandomovinstva, kao i još većem zanimanju znanstvene i šire javnosti za taj dio hrvatskoga naroda. U sklopu simpozija obrađene su različite povijesne, jezikoslovne, književne, etnološke i druge teme, a konferenciju je otvorio plenarnim predavanjem dr. Vinko Grubišić, profesor emeritus Sveučilišta Waterloo u Kanadi. Taj književnik, antologičar i jezikoslovac, rođen u Posuškom Gracu u Bosni i Hercegovini, slavistiku je studirao u Zagrebu, diplomirao u Fribourgu, a doktorirao u Aix-en-Provenceu. Emigrirao je 1965. godine, a u Kanadi živi od 1975. Pjesme su mu uvrštene u antologije hrvatske lirike od sredine osamdesetih, a eseji i monografije s područja teorije književnosti, kroatistike i opće lingvistike nalaze se u mnogobrojnim izdanjima u domovini i svijetu. Među knjigama koje je priredio najviše se ističu udžbenici hrvatskoga jezika i književnosti za izvandomovinstvo. Dr. Grubišić govorio je na konferenciji o priznanju hrvatskoga kao posebnog jezika u SAD-u i Kanadi, o čemu je rado progovorio i za Glas Koncila.

Profesore Grubišiću, možete li nam na početku razgovora u kratkim crtama predočiti tijek nastojanja Hrvata iseljenih u SAD-u i Kanadi oko priznanja hrvatskoga kao posebnog jezika?

- Ta nastojanja treba promatrati u

Dr. Vinko Grubišić

nekoliko različitih etapa i nekoliko različitih aspekata, a moglo bi se reći da je priznanje hrvatskoga jezika u SAD-u i Kanadi otpočelo sedamdesetih, a dovršeno osamdesetih godina. Od Drugoga svjetskog rata do ranih šezdesetih godina ništa se značajnije nije događalo u pogledu hrvatskoga jezika koji se pri rijetkim župama proučavao uglavnom uz folklor, i to usputno. Prve hrvatske župne škole osnivane su u sklopu većih župnih zajednica, kao što su u Torontu, New Yorku i Chicagu. One uglavnom nisu imale nikakve odnose prema školskim sustavima u Kanadi i SAD-u, nego su pripadale hrvatskoj zajednici i ovisile o njihovoj organizaciji. Godine 1974. na svećeničkom sastanku u New Yorku stvorena je odgojno-školska organizacija Hrvatske izvandomovinske škole Amerike i Kanade (HIŠAK), sigurno najvažnija hrvatska školska ustanova izvan Hrvatske, koju od osnutka vodi fra Ljubo Krasić. Za priznanje hrvatskoga jezika sigurno

ništa nije bilo toliko važno kao hrvatske škole koje su okupljale nekoliko tisuća učenika. HIŠAK je organizirao i nekoliko međunarodnih simpozija na kojima je sudjelovalo stotine učitelja, potpisnika dviju značajnih deklaracija koje su apelirale na one institucije u svijetu koje nisu priznale hrvatski jezik da to, poštujući ljudska prava i tadašnji jugoslaven-ski ustav, što prije učine. Samim tim što je Kanadsko ministarstvo za multikulturalizam sedamdesetih godina omogućilo pripremu i publiciranje školskih priručnika kao što su “Hrvatski jezik 1” i “Hrvatski jezik 2”, knjige koje su doživjele nekoliko izdanja, te ilustrirani četverojezični rječnik za djecu, hrvatsko-englesko-njemačko-francuski, kanadska vlada je de facto priznala hrvatski jezik. Također, najbrojnije slavističko udruženje na svijetu *American Association for the Advancement of Slavic Studies* u svojim formularima od 1984. godine donosi hrvatski jezik kao poseban jezik. Uz hrvatske škole, i mnoge hrvatske kulturne i političke organizacije zalagale su se za priznavanje hrvatskoga jezika, kao što su Hrvatska katolička zajednica i Hrvatska bratska zajednica.

Zasigurno je u to vrijeme bilo i pritisaka iz tadašnje Jugoslavije?

- Da, ti su pritisci bili stalni, a dolazili su preko jugoslavenskih diplomatskih predstavništava, kao i nekih sveučilišta. Naš je odgovor bio da nije naša krivnja ako ta predstavništva ne znaju čitati vlastiti ustav koji je - ma koliko te definicije bile smušene - ipak priznavao postojanje hrvatskoga jezika. Na sve teorijske rasprave malo smo se obazirali jer za nas je bilo najvažnije da kao porezni obveznici u demokratskoj zemlji imamo pravo na to da se naš jezik naziva našim imenom. Istina, uz škole za hrvatski je-

Predavanje prof. Grubišića na Međunarodnoj kroatološkoj konferenciji s temom "Priznanje hrvatskoga kao posebnoga jezika u SAD i Kanadi"

zik postojale su i škole u kojima se predavao 'srpskohrvatski', no broj učenika koji su učili taj jezik bio je desetak puta manji od broja učenika koji su učili hrvatski, a to je bio najbolji pokazatelj gdje tko stoji. Situacija na sveučilištima bila je komplicirana s jedne strane, a s druge pojednostavljena do same profanacije: ako su profesori bili podrijetlom Srbi ili ako su studirali u Srbiji, predavali bi srpski, a ako su bili Hrvati ili ako su proveli koju godinu studija u Hrvatskoj, predavali bi uglavnom hrvatski. Argument sveučilišnih predavača koji su zagovarali 'srpskohrvatski' bio je praktične naravi: ako se odvoji hrvatski od srpskoga, onda bi trebalo imati nastavnike za oba jezika, a to bi izazvalo dvostruke troškove. No, stvari su se razvijale svojim tijekom pa su ti isti profesori devedesetih ne samo razdvojili nego 'rastrojili' srpskohrvatski na bosanski/hrvatski/srpski, a da se troškovi nisu povećali, kao ni broj sveučilišnog osoblja za južnoslavenske jezike. Istina je da studenti uglavnom ne žele studirati jezične razlike, nego - jezik.

Kako danas, kao jezikoslovac, gledate na odnos Hrvata prema materinskom jeziku? Spomenuli ste u svom izlaganju na konferenciji u Zagrebu kako globalizacija sve više prijeti, pa i našem 'malom' jeziku.

- Čini mi se da je u prvom dijelu postavljenog pitanja najvažnija riječ 'danas'. Danas više-manje nitko normalan ne niče samobitnost hrvatskoga jezika, međutim kao da se nalazimo pred potpuno novim zabunama. Jedna političarka koja je u timu pregovarača s Europskom unijom nedavno nas uvjerava kako u toj bajnoj zajednici nitko ne može ni pomišljati natjecati se za kakav posao bez dobroga znanja engleskoga jezika. Pitanje hoće li taj budući 'naddržavni jezik' biti neka vrsta poslovnoga engleskog od kojih petstotinjak riječi na kojem će se sporazumijevati birokrati ili nešto više od toga ovdje nas toliko ne zanima koliko neka pitanja u odnosu na hrvatski jezik. Ono što nije sasvim jasno u Hrvatskoj - još će manje biti jasno u glavama eurobiro-

krata. Ako neki profesori na Zagrebačkom sveučilištu upotrebljavaju priručnike na srpskom jeziku, ako se filmovi sinkronizirani na srpski jezik prikazuju u hrvatskim kinodvoranama, ostaje dojam da je ipak hrvatski tek nekakav 'polujezik'. U frankofonskoj kanadskoj provinciji Quebecu sigurno svatko razumije englesku riječ 'stop', no ipak ulice su obilježene znakom 'arret', želeći tako pokazati da riječi nisu samo za razumijevanje, nego za nešto značajnije. Što podrazumijeva priznanje hrvatskoga jezika u EU? Ako je engleski iznad nacionalnih jezika, hoće li hrvatski zaista biti ravnopravan francuskom, španjolskom i njemačkom? Je li čak poljski ravnopravan tim trima spomenutim jezicima? Hoće li hrvatski zastupnici govoriti hrvatski, a oni koji hrvatski ne razumiju imati slušalice na ušima za simultano prevođenje? Ili?!

Hrvati su malobrojan, ali ne i mali narod, hrvatskim jezikom govori mali promil svjetskoga stanovništva, ali u znatnosti, umjetnosti i športu oni su puno pridonijeli. Ostvarenja na hrvatskom

jeziku tijekom stoljeća potiču nas da se vratimo samima sebi, da se pred magluštinom globalizacije upitamo znamo li zaista kamo idemo. Čini mi se da nas i danas pop Martinac podučava i opominje kako 'jezik hrvatski' nije samo jezik, komunikacija, nego čitava sudbinska povezanost sa zemljom, s rodom i domom.

U pojedinim državama svijeta još uvijek, na žalost, hrvatski i srpski jezik na sveučilišnim katedrama nisu razdvojeni. Zašto je tako? Kako se prema tom pitanju odnose slavisti?

- Osim baš najzagriženijih filologa, rijetko tko želi proučavati mnogobrojne razlike između hrvatskoga i srpskoga, nego učenici žele naučiti jedan ili drugi ili, što je rijetkost, oba jezika. Neki profesori su zaista (bili) uvjereni da je 'srpskohrvatski' jedan jezik i kada su se srpski i hrvatski razdvojili, njima je bilo teško početi govoriti protiv svojih uvje-

renja. Rekao bih čak da je sebeljublje gotovo proporcionalno s 'predavačkom hijerarhijom'. Bilo bi zanimljivo utvrditi situaciju na pojedinim sveučilištima, no za većinu sveučilišta najvažniji kriterij je broj upisanih studenata. Naglasimo da je 1985. bilo više studenata na Sveučilištu Macquarie u Sydneyu u Australiji koji su studirali hrvatski jezik, u kampusu i dopisnim putem, negoli na svim američkim sveučilištima onih koji su studirali 'srpskohrvatski'. Pametnome dovoljno!

Koliko su hrvatske katoličke misije pomogle u očuvanju hrvatskoga jezika, kulture i svijesti o pripadnosti hrvatskome narodu među iseljenicima?

- Nemoguće bi bilo zamisliti hrvatsko školstvo, a samim tim i priznanje

hrvatskoga jezika, bez hrvatskih katoličkih misija.

Prve hrvatske škole u Americi i Kanadi osnivane su pri župama, a župnici su nerijetko u tim školama uz vjeronauk predavali i hrvatski jezik. Hrvatske katoličke misije i župe bile su i ostale prave čuvarice hrvatske kulture i duhovnosti. U Kanadi su se ipak uvođenjem multikulturalizma sedamdesetih godina hrvatske subotnje škole većinom preselile iz župnih prostorija u redovite škole. Hrvatski jezik u srednjim školama nije nikada predavan u župnim prostorijama, nego u redovitim školama, ali su župnici u svojim propovijedima često naglašavali potrebu učenja hrvatskoga jezika na višim razinama od one koju je nudila subotnja škola, ne bez razloga često zvana 'župna' škola. ■

ENG Canadian-Croatian Vinko Grubišić, a Waterloo University professor emeritus, speaks in our interview about the current state of the Croatian language in the communities abroad and on how to preserve the language.

G O V O R I M O H R V A T S K I

UZALUDNO, ZALUDU I ZAMAN

Pogledamo li naše jezične priručnike, pročitat ćemo da riječ *uzaludno* znači isto što i *bez koristi*. U istom se značenju rabi i prilog *zaludu*, a u hrvatskoj je jezičnoj starini u tom značenju bio uobičajen i prilog *zaman*, koji se i danas može čuti u pojedinim hrvatskim arhaičnijim govorima, npr. u Gradišću u Austriji. Riječi u tom značenju danas su nam vrlo potrebne jer upozoravanje na pojedine pojave u suvremenom svijetu i čudne promjene u hrvatskom jeziku – sve više postaje uzaludno, zaludu i zaman.

Koliko god upozoravali na besmislenost pokladne zabave uoči blagdana Svih svetih, kao tuđega, uvezena običaja, nespojivoga s našom tradicijom, jer je u Hrvata noć uoči blagdana redovito noć tišine i sabranosti – u ozbiljnim informativnim emisijama mogli smo čuti ovakove rečenice: "Uoči blagdana Svih svetih slavi se noć vještica". Takve besmislene tvrdnje bile bi smiješne kad ne bi odražavale tako veliku razinu površnosti i neupućenosti onih koji su za takve emisije odgovorni, a možda su tek odraz namjernoga spažanja nespojivoga.

U tisku pak možemo čitati o katoličkim svećenicima u *mantijama* i *starješinama* u samostanima. Zanimljivo je kako neki do danas nisu naučili, a možda i ne žele znati da katolič-

Piše: **Sanja Vulić**

ki redovnici nose *habit* (prema lat. *habitus*), isusovci *talar* (tj. haljinu do gležnja, prema lat. *talus* - gležanj), a ostali svećenici isto *talar* ili *reverendu* (prema lat. *reverendus* – časni). Još je zanimljivije kako mnogi javni djelatnici ne znaju ili ne žele znati da su na čelu katoličkih zajednica *poglavari*, a ne starješine. Poglavar npr. franjevačkoga samostana naziva se *gvardijan* (prema tal. *guardiano* – nadglednik), poglavar dominikanskoga samostana je *prior* (prema lat. *prior* – prvi), benediktinci imaju *priore* i *opate*, na čelu isusovačke zajednice je *superior*, itd. Poznavanje toga nazivlja, osobito u jednoj zemlji u kojoj su najbrojniji katolici, pripada općoj kulturi. Onaj tko javno piše ili govori o katoličkoj crkvi treba najprije naučiti temeljno katoličko nazivlje. U protivnom se može smatrati diletantom u novinarskoj struci.

Također je uzaludno, zaludu i zaman stalno iznova upozoravati na postupno nestajanje hrvatskih riječi *govoriti* i *razgovarati*, *govor* i *razgovor*. Umjesto toga, svi samo *pričaju* – *pričaju* strane jezike, *pričaju* međusobno itd. Ako nam na isti način nestanu glagoli *dogovoriti*, *nagovoriti*, *odgovoriti*, *prigovoriti*, *ugovoriti*, *ogovarati*, *pregovarati*, *zagovarati* i imenice *dogovor*, *nagovor*, *odgovor*, *pogovor*, *predgovor*, *pregovor*, *prigovor*, *ugovor*, *zagovor* – čime ćemo ih zamijeniti? ■

Pronašli smo u Matici za mjesec **studeni** godine...

Priprema: **Hrvoje Salopek**

Sira suradnja Hrvatske s Gradišćem

Zvezni razgovori delegacije izraelnog vijeta Sahara na čelu s predsjednikom Državnim Haruzijem. Gornji i delegacije Zapadne vlade Gradišca sa zemaljskim poglavarom Theodorom Korynjem na tlu izraela.

Delegacija Hrvatske posjetila je i osnovnu školu u bratstvu sa selo Elmad. Na čelu s jednim razreda je lijeva na slici, a desno s desnom rukom. U sredini stoji jedna od djevojčica.

razlike među naracima —
kao je podijeljena Hrvatska — i
tako je bolje da
odstranimo Hrvati tako
blizu na razdalju između
njih i Hrvatske, i An-
tije i Jugoslavije

[illegible]

široj književnici. Hrvatskoj
povratila je književnica Gra-
dina iz Zagreba koja knji-
ževno radništvo. Oni stvar-
noke delegacije posebno bi i
stavljala na: to je za sv-
radništvo koja bi omogućila
da se na svu odgovornost i
tako književno radništvo
gradnja: to je za sv-

Nakon odlaznika, nastupio je i pjevačica koja je predstavila i pjesmu "Gledajući u nebo".

Indagando il Bruttissimo per lo
shock solo Claudio. No other

tile je i osnovna škola u hrvatskoj i jedinoj školi u svijetu koja je lijepa na desetak stila. Ukoliko vam se sviđa, posjetite našu stranicu.

“Nedugo poslije Tjedna Gradišćanskih Hrvata, uspijele manifestacije koja se održala u Zagrebu početkom mjeseca rujna, dobili smo još jednu potvrdu šire suradnje i svestranijeg povezivanja Hrvatske s austrijskom pokrajinom Gradišće, u kojoj živi oko 40.000 naših sunarodnjaka - Gradišćanskih Hrvata”, piše Matica u uvodu članka koji izvješćuje o boravku izaslanstva SR Hrvatske, na čelu s predsjednikom Izvršnog vijeća Dragutinom Haramijom, u Austriji. Tom prigodom izaslanstvo je posjetilo i hrvatsko selo Cindrof i tamošnju školu.

Proslava Hrvatskog dana u Clevelandu

Amerikanci hrvatskog porijekla u ovom gradu već 20 godina održavaju Hrvatski dan, na kojem svake godine manifestiraju svoju kulturnu i društvenu dostignuća.

Ove je godine Hrvatski dan mao dvojaki značaj: bio je to jubilej 20-godišnjeg zajedničkog rada na kulturno-društvenom polju i početak akcije, da se kupi zemljište koje bi služilo hrvatskim organizacijama za ljetne kampove i bragu kulturnu i društvenu aktivnost.

Hrvatski dan je održan 20. kolovoza. Priredio ga je zajednički deset odjaka Hrvatske braće zajednice. Da bi zamisljena akcija što bolje uspjela, odjaci su kupili jedan novi Buick automobil i izradili sročke za masovnu rasprodaju, koje su se trebale izluciti na samoj priredbi Hrvatskog dana. Svaki je odjak izabrao jednu svoju mladu djevicu, koje su se...

Marilyn Turbott

'56

Matica prenosi vijest iz Clevelanda, grada u kojem je održan Hrvatski dan, priredba koju su organizirali tamošnji odsjeci Hrvatske bratske zajednice. "Ove je godine Hrvatski dan imao dvojak značaj: bio je to jubilej 20-godišnjeg rada na kulturno-društvenom polju i početak akcije da se kupi zemljište koje bi služilo hrvatskim organizacijama za ljetne izlete i drugu kulturnu i društvenu aktivnost." U tu svrhu organizirana je tombola za koju je najviše srećaka prodala djevojka Micica Turkali, čiju sliku možemo vidjeti uz tekst.

Posmrtni ostaci Ante Brune Bušica preneseni iz Panza u domovinu

U svom krilu daj mu groba...

University of California, Berkeley, and the University of California, San Diego, have been awarded grants from the National Science Foundation to study the effects of the new technology on the environment. The grants will be used to develop a series of experiments to determine the effects of the new technology on the environment. The experiments will be conducted in the laboratory and in the field. The results of the experiments will be used to develop a series of guidelines for the use of the new technology in the environment.

7. *Journal* – *Journal* is a book that is published in a series of volumes, usually containing articles or essays on a particular subject. It is often used to refer to a collection of works by a single author or a group of authors.

‘99

Na zagrebackome groblju Mirogoju u hrvatsku zemlju položeni su posmrtni ostaci Ante Brune Bušića, velikoga hrvatskog rodoljuba, vizionara i mučenika, kojeg je 1978. godine ubila jugoslavenska tajna policija. Izaslanica predsjednika Tuđmana Ljerk Mintas Hodak u svom obraćanju, između ostalog, rekla je: "Bruno, tvoj san je dosanjan - Hrvatska je slobodna! Tvoj lik je pred nama i dostojanstveno te oplakujemo i predajemo tvoje posmrtno ostatke majci Hrvatskoj."

Dodite na Zimsku školu hrvatskoga folklora u Crikvenicu

Polaznici mogu odabrati jednu od ponuđene tri grupe: ples, sviranje tambura (voditelj Dražen Šoić, asistent Tibor Bün) i sviranje hrvatskih tradicijskih glazbala (voditelj Stjepan Večković, solist ansambla LADO)

Zainteresirani trebaju popuniti prijavni listić i poslati ga najkasnije do 1. prosinca u HMI. Polaznici će biti smješteni u crikvenički hotel "Kaštel", a na svečanoj završnoj priredbi 14. siječnja u Gradskoj športskoj dvorani u Crikvenici moći će pokazati što su naučili.

Ove godine podučavat će se plesovi, nošnje, pjesme i glazbala hrvatskoga panonskog područja (narodni plesovi Baranje, Đakovštine, županijskog, srijemskog i vinkovačkog kraja, Valpovštine i Brodskog Posavlja, novogradiškog kraja, Požeške kotline, Slatine, Donjeg Miholjca, Orahovice i Našica, Bilogore, sjeverne i južne Moslavine, Posavine, Turopolja, narodni plesovi Hrvata u Mađarskoj, u Bosanskoj Posavini i Vojvodini). Uz praktična plesna predavanja održat će se i predavanja o narodnim nošnjama, pjesmama i tradicijskim glazbalima panonskoga područja, te predavanja o kinetografiji (plesnome pismu). Svrha škole je obrazovanje voditelja i članova hrvatskih folklornih i tamburaških skupina. Osnivač Škole (1963.) i

autor programa bio je ugledni hrvatski etnolog i etnoko-reolog dr. Ivan Ivančan, a današnji voditelj je prof. Andrija Ivančan. Uz njega, polaznicima predaju vrsni hrvatski folklorni stručnjaci: ing. Goran Knežević, prof. Josip Forjan, prof. Slavica Moslavac, prof. Kristina Benko Markovica, Mišo Šarošac, Miroslav Šilić, Nenad Sudar i Ratko Poznić, a u glazbenim odjelima Dražen Šoić, Tibor Bün i Stjepan Večković. Glazbeni korepetitori će biti Lana Moslavac i Antun Kottek. Polaznici mogu odabrati jednu od ponuđene tri grupe: ples, sviranje tambura (voditelj Dražen Šoić, asistent Tibor Bün) i sviranje hrvatskih tradicijskih glazbala (voditelj Stjepan Večković, solist ansambla LADO).

Sve tri grupe imat će prijedpodnevn i poslijepodnevna predavanja, a na večer neobvezatne programe: nastupe izvornih folklornih grupa i solista na tradicijskim glazbalima, prikazivanje izvornih fotografija i filmova s terena, predstavljanje najnovijih stručnih knjiga itd.

Prijavni listić i sve dodatne informacije možete zatražiti na adresi:

Hrvatska matica iseljenika

prof. Srebrenka Šeravić, voditeljica Odjela za kulturu
10 000 Zagreb
Trg Stjepana Radića 3
Tel. +385 (0)1 61 15 116
Fax. +385 (0)1 6111 522
www.matis.hr
e-mail: folklor@maticis.hr

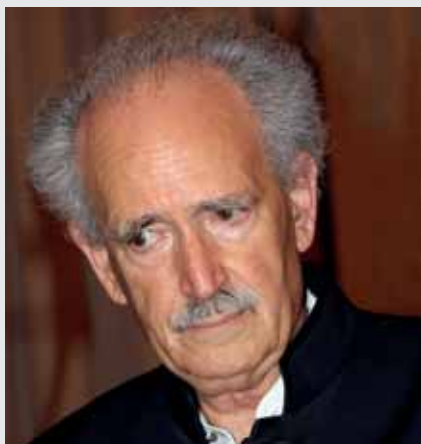

Hladno pivo u Areni

U zagrebačkoj Areni održan je koncert Hladnog piva. Pred mnogobrojnom publikom dečki su započeli turneju kojom će diljem Hrvatske promovirati svoj novi album "Svijet glamura". Koncert je održan uz bogatu scenografiju i kostimografiju, a publika je mogla uživati u jednome od najboljih bendova na domaćoj glazbenoj sceni. Mile Kekin i društvo na ovu su se turneju spremali dugo vremena, a njihovi suradnici uložili su puno truda i u vizualni identitet "Svijeta glamura". Pivo je otvorilo koncert pjesmom "Kirbaj i kotlovina" te nastavilo s hitovima s novog albuma kombinirajući ih sa starim, uvijek odličnim pjesmama.

Ovacije Placidu Domingu i Tonyju Cetinskom

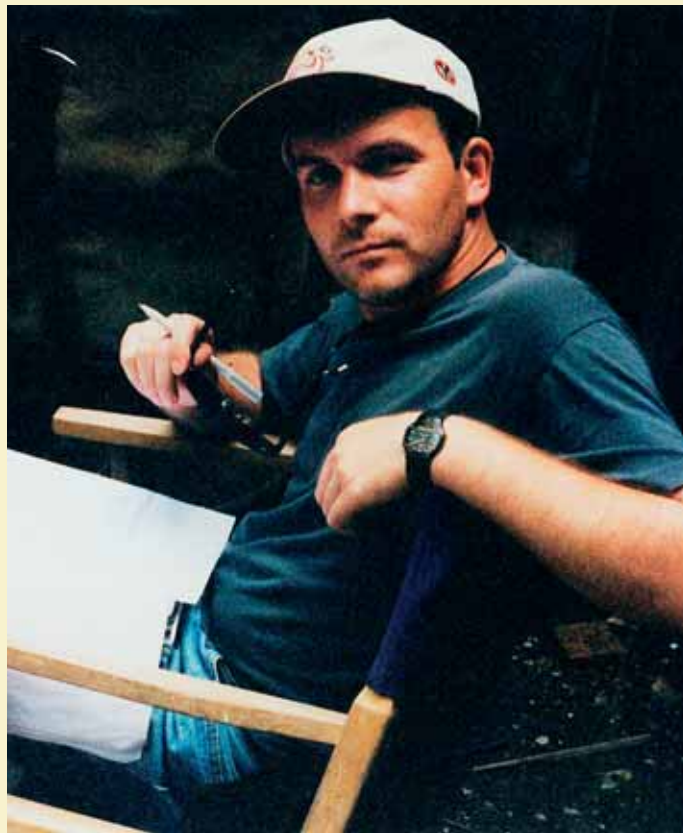
Slavni španjolski tenor Placido Domingo držao je u pratnji Zagrebačke filharmonije trosatni koncert kojim je oduševio zagrebačku publiku u ispunjenoj Areni. Svjetski poznati umjetnik, smatran jednim od najboljih i najutjecajnijih pjevača u povijesti opere, u Zagrebu je sa svojim gostima pred desetak tisuća ljudi izveo program osmišljen posebno za ovaj koncert. Domingo i njegovi gosti, američke sopranistice Angel Blue i Micaela Oeste, te hrvatski pjevač Tony Cetinski, doživjeli su ovacije oduševljene publike izvevši djela Giuseppea Verdija, Giacomo Puccinija i Franza Lehara. Koncert slavnog pjevača, koji održava samo deset gala-koncerata godišnje, imao je i humanitarni karakter. Dio novca od svake prodane ulaznice organizatori će darovati za humanitarnu akciju "Glasom prema zdravlju".

IN MEMORIAM

Umro skladatelj Ljubo Stipišić Delmata

Premинуo je splitski skladatelj Ljubo Stipišić Delmata, koji se ubraja među najupornije čuvare dalmatinske glazbene baštine. U svojoj svestranoj karijeri Stipišić Delmata bio je dirigent, skladatelj, aranžer i melograf. Prikupio je i objavio veliki broj dalmatinskih pučkih napjeva. Također je objavio i nekoliko književnih djela. Posebice je promicao klapsko pjevanje te je pokretao i vodio nekoliko dalmatinskih klapa, a poticao je utemeljenje mnogobrojnih festivala dalmatinskih klapa. Ljubo Stipišić rođen je 28. rujna 1938. u Vrbanju na Hvaru. Otac je hrvatskog pjevača Zlatana Stipišića - Gibonnija.

Ištvančićev film u Rumunjskoj

Kratki igrani film "Recikliranje" Branka Ištvančića, poznatoga hrvatskog redatelja rodom iz Subotice, koji je nastao u produkciji Propeler filma kao dio omnibusa "Zagrebačke priče", uvršten je u selekciju i glavni natjecateljski program 19. međunarodnog festivala kratkog filma "Alternative", koji se održava od 2. do 6. studenog u rumunjskom gradu Targu Muresu.

Cro a Porter u zagrebačkome West Gateu

Najdugovječniji modni događaj u Hrvatskoj, Cro a Porter, ovaj put pod pokroviteljstvom HTC-a održan je u zagrebačkome trgovačkom centru West Gateu. U tri dana svoje kolekcije za sezonu proljeće/ljeto 2012. pokazala su 22 modna dizajnera. Među ostalima, predstavila se Ana Marija Asanović, koja je i službena promotorica novoga HTC-ova pametnog telefona Rhyme, zatim Juraj Zigman, Hippy Garden, ELFS, Linea Exclusive, XD Xenia Design, Boris Pavlin i drugi.

Nagrade na Zagreb Film Festivalu

Svečanom dodjelom nagrada i projekcijom filma "Opasna metoda" Davida Cronenberga u prepunom kinu Europi zaključeno je deveto izdanje Zagreb Film Festivala (ZFF), na kojemu je Zlatna kolica za najbolji dugometražni film osvojio austrijski film "Michael" Markusa Schleinzera, priopćeno je iz ZFF-a. Na slici je Peter Suschitzky koji predaje nagradu "Zlatna kolica" glavnome glumcu filma "Michael" Michaelu Fuithu koji je nagradu primio umjesto redatelja Markusa Schleinzera.

Svijeće i cvijeće na grobovima diljem Hrvatske

Misama diljem Hrvatske 1. studenog u crkvama se obilježava spomen na svete čije se ime ne spominje u katoličkom kalendaru, blagdan Svih svetih, a 2. studenog, na spomendan mrtvih, Dušni dan. Građani tih dana posjećuju počivališta mrtvih te polažu cvijeće i pale svijeće na grobovima najmilijih. Zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić predvodio je tradicionalno euharistijsko slavlje u crkvi Krista Kralja na Mirogoju, a mise su služene i u mnogim drugim nadbiskupijama, biskupijama i župama.

'Gjalski' Ivanu Aralici

Književna nagrada "K. Š. Gjalski" ove godine pripala je akademiku Ivanu Aralici za zbirku pripovjedaka "Carske kočije". "Aralica cijelim svojim književnim djelom propituje ulogu pojedinca u složenim povijesnim procesima koje određuje njegova etnička, konfesionalna, strateška i obiteljska pripadnost", rekao je predsjednik Povjerenstva Društva hrvatskih književnika (DHK) za dodjelu 'Gjalskog' Đuro Vidmarović. "U zbirci 'Carske kočije' možda je oštrije nego u drugim djelima naglašen odnos pojedinca i države, odnosno pojedinca i političke moći", dodao je Vidmarović obrazlažući nagradu. "Zbirka 'Carske kočije', u kojoj ima potencijala i za slojevitije romaneskne gradnje, znakovito je obogaćenje suvremene hrvatske proze i kao takva zaslužuje književnu nagradu 'Ksaver Šandor Gjalski', zaključio je Vidmarović.

Prvi hrvatski Bijenale slikarstva

Prvi hrvatski Bijenale slikarstva, koje će predstaviti najzanimljivije umjetničke događaje na hrvatskoj slikarskoj sceni i ponuditi okvir za teorijsku refleksiju i revalorizaciju slikarske scene, održat će se od 3. studenog do 3. prosinca u Domu hrvatskih likovnih umjetnika u Zagrebu. Jedan dio izložbenog prostora posvećen je najmlađem naraštaju slikara, od onih koji su tek završili Akademiju likovnih umjetnika do tridesetogodišnjaka, dok je drugi predviđen za radove srednjega i starijega naraštaja. Na natječaj za prvi hrvatski bijenale slikarstva prijavilo se oko 370 umjetnika, a odabrano ih je 43, dok se na 21 poseban poziv Društva odazvalo 15 već etabliranih umjetnika.

Brzo, lako i zanimljivo
ovladajte temeljima
hrvatskoga jezika
učite kada želite i
gdje želite

A fast, easy and
interesting way to
learn the basics of
Croatian
learn when and
where you want

Conozca los
fundamentos de la
lengua croata de
manera interesante,
rápida y fácil.
Estudie cuando
quiera y donde
quiera.

HiT-1

prvi sveučilišni on-line
tečaj hrvatskoga
kao drugoga i
stranoga jezika

The first on-line course of
Croatian
As second and foreign
language

el primer curso universitario
on-line del croata como
segunda lengua o lengua
extranjera

zimski HiT-1

16. siječnja - 8. travnja
2012.

Winter HiT-1

January 16 – April 8,
2012

HiT-1 curso de invierno

del 16 de enero al 8 de
abril de 2012

proljetni HiT-1

2. travnja - 24. lipnja
2012.

Spring HiT-1

April 2 – Juny 24,
2012

HiT-1 curso de verano

del 2 de abril al 24 de
junio de 2012

7 nastavnih cjelina u sustavu MoD
(utemeljen na Moodleu)

150 nastavnih aktivnosti

24 sata online nastave u živo

iskusni lektori, stručnjaci za hrvatski
kao ini jezik

interaktivan, komunikacijski i
individualiziran pristup učenju jezika

7 learning units in the Moodle-based
e-learning system

150 learning activities

24 hours of real-time communication
online

experienced language instructors,
specialists in Croatian as L2

an interactive, communicative and
individual approach to language
learning

7 unidades en el sistema MoD (basado
en Moodle)

150 actividades de clase

24 horas de las clases on-line y en vivo

los profesores con una amplia
experiencia en el campo de
investigación del croata como lengua
extranjera

el enfoque interactivo, comunicativo e
individual en la lengua

NOVO!!!

od kolovoza 2011. upoznajte se s
nastavnim aktivnostima na stranici
Promotivni HiT-1
(za pristup kao korisničko ime i
lozinku upišite guest)
obavijesti i upisi
ecroatian@gmail.com

NEW!!!

Starting in August 2011 check out
some sample learning activities
at the web site Promotivni HiT-1
(log in information: use "guest" for
both name and password)
additional information and
enrollment:
ecroatian@gmail.com

¡NOVEDAD!

A partir de agosto de 2011 puede
ver las actividades de clase en la
página web Promotivni HiT-1
(para acceder al sitio usa el nombre
de usuario y la contraseña guest)
las noticias y la matrícula
ecroatian@gmail.com

KOSTELIĆ ODLIČAN NA OTVARANJU SEZONE

Najbolji hrvatski skijaš Ivica Kostelić osvojio je peto mjesto na prvoj ovosezonskoj utrci veleslaloma u Svjetskom kupu, koja je održana u Söldenu, s vremenom 2:23,16 i zaostatkom od 1,16 iza prvoplasiranog Amerikanca Teda Ligetyja (2:22,00). Nakon što je prvu vožnju zbog veće pogreške u prvom dijelu staze završio na 18. mjestu s 1,70 sekundi zaostatka iza najbržeg Ligetyja, Kostelić je dugo imao najbolje vrijeme u drugoj vožnji. Od njega je tek bio brži Francuz Alexis Pintaurault, koji je prvu vožnju završio na 4. mjestu, a onda i preostala trojica. No, najbolju drugu vožnju odvezio je Kostelić i da nije bilo tako lošeg plasmana u prvoj vožnji sigurno bi završio na pobjedničkom prijestolju. Peto mjesto je izjednačenje drugoga najboljega Ivičina rezultata u toj disciplini. Dosad je peti bio početkom 2011. u Adelbodenu te drugi u Alta Badiji krajem 2008. godine što je Kostelićev najbolji veleslalomski nastup.

GAČINI EUROPSKO ZLATO U PARU

Hrvatski stolnotenisač Andrej Gačina osvojio je naslov europskog prvaka u paru s Marcosom Freitasom iz Portugala na Europskom prvenstvu u poljskom Gdanjsku. Gačina i Freitas došli su do zlata uvjerljivom pobjedom 4 : 0 (3, 8, 7, 10) u finalu nad ruskim parom - Aleksander Šibajev i Kiril Skačkov. Hrvatsko-portugalsku kombinaciju u polufinalu je nadigrao još jedan ruski par - Mihaila Pajkova i Alekseja Livencova s 4 : 1. Zlato 26-godišnjeg Zadrana Andreja Gačine jedina je hrvatska medalja s Europskog prvenstva u Gdanjsku.

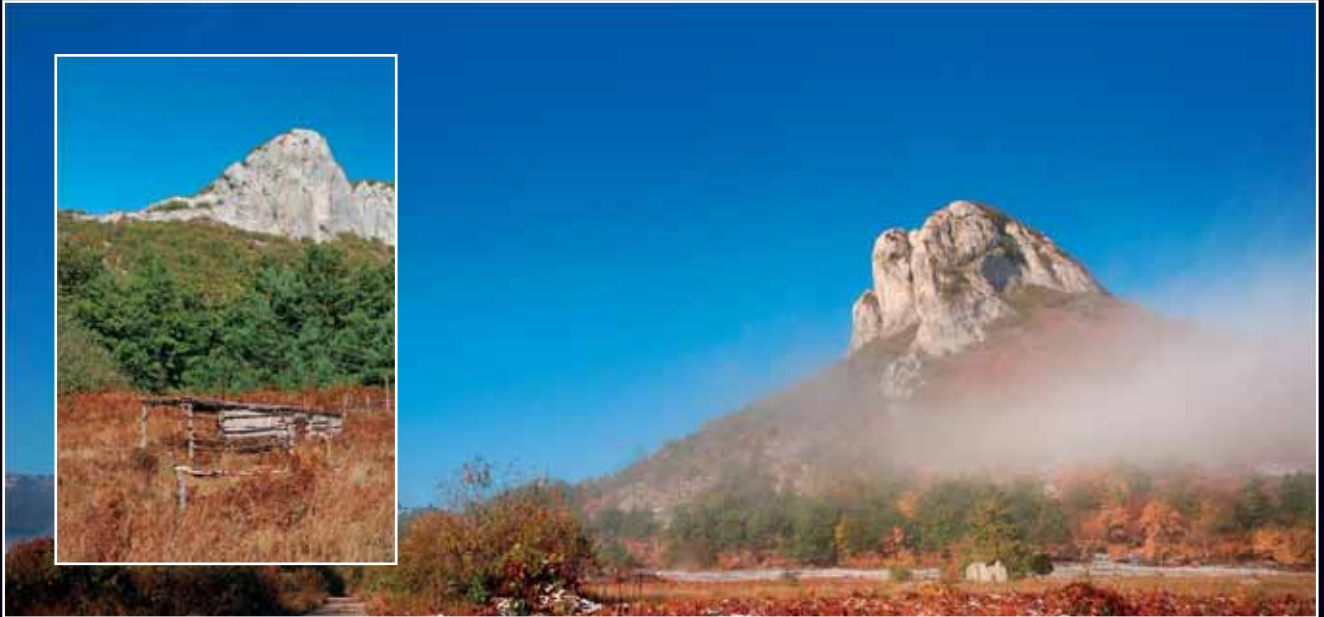
ČILIĆ OSVOJIO ATP U ST. PETERBURGU

Nakon što je ove godine poražen u finalima turnira u Marseilleu, Umagu i Pekingu, hrvatski tenisač Marin Čilić napokon je dočekao turnirski naslov. U finalu ATP turnira u St. Peterburgu nakon dva sata i 17 minuta pobijedio je Srbina Janka Tipsarevića 6 : 3, 3 : 6, 6 : 2. Bio je to Marinov šesti naslov u 12 dosadašnjih finala, nakon što je 2010. i 2009. slavio u Zagrebu i Chennaiju, a 2008. u New Havenu. Bilo je to ujedno i Čilićevo četvrto finale ove godine - u Marseilleu je izgubio od Šveđanina Robina Soderlinga, u Umagu od Ukrajinca Aleksandra Dolgopolova, a u Pekingu od Čeha Tomaša Berdycha. Čilić i Tipsarević igrali su međusobno sedam puta, a Marin ga je pobijedio šest puta. Jedini poraz od njega doživio je na Mastersu u Miamiu ove godine.

PREKRASNA HRVATSKA OKOM FOTOGRAFA

BRDO ZIR U LICI

Snimio: Filip Lučin (više fotografija prekrasne Hrvatske pogledajte na www.filiplucin.com)

Svatko tko je barem jedanput prošao autocestom od Zagreba prema Splitu, poznatom Dalmatinom, sigurno je primijetio usamljeno brdo markantnoga izgleda usred ličkog polja. Visoko je 833 metra, a naziv mu je Zir i nalazi se tik do autoceste, nedaleko od njega je izlaz za Gornju Ploču. Poželite li se popeti na njega, to je i jedini prilaz brdu te zaselku Trkulje od kojeg kreće uspon prema vrhu. U početku put vodi kroz šumu i nije težak, no poslije se penje po stijenama te je na pojedinim mjestima jako strm. No, uspon se isplati jer se s vrha vidi cijelo ličko polje te sve planine koje ga okružuju, a vidi se gotovo cijeli masiv Velebita s njegovim najvišim vrhovima.

